

ZÁRÓJELENTÉS **(2009. december 1.)**

a 2006/18/176.02.01 számú Átmeneti Támogatás projekt keretén belül „Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című projekthez

1/10. sz. melléklet

Jánosházi-erdő és Égett-berek (HUDD20014) Natura 2000 terület fenntartási terve

Készítette a KvVM FI irányításával, a KvVM megbízásából a

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

**VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és
Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32**

Budapest, 2009.

A megbízó témafelelőse: Pallag Orsolya
projektfelelős, vezető főtanácsos KvVM TSZÁT
Nemzeti parki és tájvédelmi Főosztály,

A megbízó projektasszisztense: Vozár Ágnes
tanácsos KvVM TSZÁT
Természetmegőrzési Főosztály

Az érintett nemzeti park igazgatóságok kapcsolattartója: Parrag Tibor
osztályvezető, DDNPI

Vállalkozó képviselője: Göncz Annamária
projektvezető helyettes VÁTI Nonprofit Kft.

Vállalkozó szakmai témafelelőse: Dr. Podmaniczky László
projektvezető, egyetemi docens SZIE KTI

Vállalkozó projektasszisztense: Faragóné Huszár Szilvia
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.

Felelős területi szakértő: Dr. Horváth András
biológus, MTA ÖBKI

Területi szakértő: Bátori Zoltán
*botanikus, Pécsi Tudomány-
egyetem*

Segítséget nyújtott: Parrag Tibor
osztályvezető, DDNPI

További szakértők, tervezők:

Dr. Pataki György
kommunikációs felelős szakértő, SZIE KTI.

Kelemen Eszter
kommunikációs szakértő, SZIE KTI.

Kalóczkai Ágnes
kommunikációs szakértő, SZIE KTI.

Dr. Skutai Julianna
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, SZIE KT

Marticsék József
agrár szakértő, SZIE KTI

Schneller Krisztián
tervező VÁTI Nonprofit Kft

Dörömbözi Enikő
tervező gyakornok VÁTI Nonprofit Kft.

Budapest, 2009. november hó

Tartalomjegyzék

<i>Bevezető</i>	1
I. Natura 2000 fenntartási terv	
1. A terület azonosító adatai	4
1. 1. Név	4
1. 2. Azonosító kód	4
1. 3. Kiterjedés	4
1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1. 5. Érintett települések	5
1. 6. Jogi helyzet	5
1. 7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	6
3. Kezelési feladatok meghatározása	7
3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	7
3. 2. Kezelési javaslatok	8
3. 2. 1. Egységes kezelési előírások	10
3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok	11
3. 2. 3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	38
3. 2. 4. Fajvédelmi intézkedések	38
3. 2. 5. Kutatás, monitorozás	38
3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás	38
3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás	38
3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás	38
3. 2. 5. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása	39
3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	39
3. 3. 1. Agrártámogatások	39
3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	39
3. 3. 1. 2. Javasolt agrártámogatási rendszer	40
3.3.2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal	42
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	43
3. 4. 1. Felhasznált kommunikációs eszközök	43
3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei	44
3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	46
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	48
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	49
1. 1. Környezeti adottságok	49
1. 1. 1. Éghajlati adottságok	49
1. 1. 2. Vízrajzi adottságok	49
1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok	50
1. 1. 4. Talajtani adottságok	52
1. 1. 5. Tájhasználat-változás	52

1. 2. Természeti adottságok	53
1. 2. 1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	53
1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	71
1. 2. 3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	71
1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	72
1. 3. Területhasználat	92
1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás	92
1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben	93
1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok	99
1. 3. 3. Területhasználat és kezelés	99
1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság	99
1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás	100
1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás halászat, horgászat	102
1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás, halgazdálkodás	103
1. 3. 3. 5. Turizmus	103
1. 3. 3. 6. Ipar	104
1. 3. 3. 7. Infrastruktúra	104
1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok	104
2. Felhasznált irodalom	104

III. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója	106
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe	107
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe	108
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei	109
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban	110
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei	111
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe	112
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe	113
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága	114
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága	115
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége	116
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszere	117
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai	118
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai	119
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe	120
16. sz. melléklet: A tervezési terület Natura 2000 élőhelyeinek térképe	121
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységeinek térképe	122
19. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai	123
20. sz. melléklet: Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai	129
21. sz. melléklet: Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények	142
22. sz. melléklet: Az érintett települések településszerkezeti tervei	158
23. sz. melléklet: A fenntartási terv véleményezése	161
Ábrák, táblázatok	172
Digitális melléklet	172
IV. Natura 2000 fogalomtár	173

BEVEZETŐ

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok illetve élőhelyeik hálózatát alkotják. Kijelölésük célja a közösségi szinten kiemelt fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi is a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Magyarországon 2004-re 512 db, összesen közel 20000 km² (2 millió ha) kiterjedésű Natura 2000 terület került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 45/2006. (XII. 8.) sz. KvVM rendeletben található.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal *együtt* kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv azonban földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Hazánkban a fenntartási tervek készítése 2008-ban, jelen projekt keretében, uniós forrásból finanszírozott formában indult el. A tervezést végigkísérte egy új típusú, széles körű és nyílt kommunikáció, amely lehetőséget biztosított minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra.

A fenntartási tervek kiemelt céljai a következők:

1. Az egyes Natura 2000 területek érintettjei – földtulajdonosok, gazdálkodók és egyéb területhasználók – megismerhessék azokat a természetvédelmi értékeket, szempontokat, amelyek a terület kijelölését szükségessé tették.
2. Az érintettekkel közösen olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek betartásával – egyfajta önkéntes feladatvállalás formájában – a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
3. A területek részletes ismertetésével, a javasolt kezelési és földhasználati módok bemutatásával segítséget, iránymutatást nyújtson a gazdálkodóknak, valamint rajtuk kívül egyéb földhasználóknak, önkormányzatoknak, lehetséges beruházóknak, fejlesztőknek és a Natura 2000 területtel érintett lakosságnak.
4. A nyílt tervezési folyamatban a különböző érdekcsoportok álláspontja tükröződjön és párbeszéd alakuljon ki a területek jó kezelése érdekében és mindez tanulságul szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A tervezés eredményeként elkészül 20 Natura 2000 terület (összesen 45000 ha) fenntartási terve és a terv megalapozó dokumentációja. A megalapozó dokumentáció a felhasználók széles körének információkat nyújt az élő és élettelen természeti értékekről, valamint összegzi és értékeli a jelenlegi területhasználatot. A terv tartalmazza azokat az agrártámogatási

rendszerbe illeszthető, művelési ághoz köthető, illetve nem köthető kezelési előírásokat, melyeket a felhasználók tervek, pályázatok készítésekor, konkrét területkezelési tevékenységek megvalósítása során fel tudnak használni, illetve amelyeket a hatósági szervek államigazgatási döntéseknél alkalmazni tudnak. A fenntartási terv az ideális területkezelések végrehajtását segítő támogatási rendszerek mikéntjére vonatkozóan is javaslatokat fogalmaz meg, amiket a különböző állami, uniós stb. támogatási rendszerek kialakítása, pályázati támogatások megítélése során tudnak figyelembe venni a döntéshozók. A terv mellett egy tájékoztató kiadvány is készül az érintett területhasználóknak, gazdálkodóknak, kezelő szervezeteknek. Szakmai anyagként kidolgozásra kerül a további fenntartási tervezést megalapozó tervezési és kommunikációs tapasztalatok összefoglalásával egy módszertani segédlet is.

Jelen dokumentáció a Natura 2000 terület fenntartási terv teljes – tervi és megalapozó anyag – egyeztetés utáni változata. A tervi anyagrész 2009. szeptemberében egyeztetési anyagként az országos és területi illetékességű érintett szervezeteknek, valamint gazdálkodóknak véleményezés céljából kiküldésre került. A tervek egyeztetése az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm.rend szerint történt.

I. Natura 2000 fenntartási terv

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1. 1. Név

Jánosházi-erdő és Égett-berek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

1. 2. Azonosító kód

HUDD20014

1. 3. Kiterjedés

591 ha¹

1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Közösségi jelentőségű élőhelytípus	Natura 2000 kód
Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	6410
<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	6440
*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	91E0
Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>), vénic szil (<i>Ulmus laevis</i>) és mezei szil (<i>Ulmus minor</i>), magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>), vagy keskenylevelű kőris (<i>Fraxinus angustifolia</i>) fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>)	91F0
Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>)	91L0

* kiemelt jelentőségű

Közösségi jelentőségű növényfaj

Nincs

(Eddigi kutatások alapján nem került elő)

Közösségi jelentőségű állatfaj

Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	1220
Közönséges tarajosgőte (<i>Triturus cristatus</i>)	1166
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	1188
Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	1083
Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	1088

A jelölő élőhelyek és fajok a Natura 2000 területek adatlapjait (Standard Data Form 2008.) alapul véve a nemzeti park igazgatóságok 2009. évi jelentése, valamint a fenntartási tervek készítését megalapozó 2009. évi botanikai/zoológiai felméréseknek a SDF adatbázistól eltérő, illetve azt módosító eredményei alapján kerülnek

¹ (Standard Data Form 2008.) alapján. A vizsgálati elemzések egy része GRID formátumú adatokkal készült, a cellák kiterjedése 1 hektár volt. A térinformatika elemzések és statisztikák készítése kapcsán előfordulhatnak olyan típusú pixelhibák, melyek a megalapozó dokumentációban a területek kis mértékű eltérését okozzák.

feltüntetésre. Ezek ismertetése és indoklása a megalapozó dokumentáció részét képezi. A tervi munkarészben szereplő fenntartási javaslatok az új felmérések eredményein alapulnak.

1. 5. Érintett települések

Beleg, Nagykorpád, Ötvöskónyi, Szabás

1. 6. Jogi helyzet

1.6.1. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett Natura 2000 terület: a Jánosházi-erdő és Égett-berek (HUDD20014) jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület átfed a Belső-Somogy különleges madárvédelmi területtel.

Országos jelentőségű védett természeti terület: nem érinti.

Ex lege védett terület: a Jánosházi-erdő és Égett-berek részben ex lege védett lápterület.

Helyi jelentőségű védett természeti terület: nincs

Országos Ökológiai Hálózat: a terület legnagyobb arányban ökológiai folyosóként (80 %) és kisebb részben magterületként (15 %) azonosított. A Natura 2000 terület 5 %-a nem tartozik az országos ökológiai hálózathoz.

Egyéb nemzetközi védelemben részesülő terület: nincs

1.6.2. Természetvédelmi kezelés szervei

Illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság: Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (továbbiakban illetékes KöTeViFe)

Működési területében érintett nemzeti park igazgatóság: Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban érintett NPI)

1. 7. Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- Vízgazdálkodási terv: A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek társadalmi egyeztetés alatt állnak.
 - IV/2. Somogyi nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
 - SEFAG Zrt. Lábodi Vadászerdészete (14-356510-2-3-4) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2010-ig. Kelt: 1999. június 11. Jóváhagyta: Somogy Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály
 - A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei
 - 7/2007. (III. 22.) KvVM rendelet a magyarországi bioszféra-rezervátumokról
 - 63572/29/2007. és 63572/30/2007. számú határozatokkal jóváhagyott, 2007. január 1-től 2016. december 31-ig terjedő időszakra érvényes körzeti erdőtervek (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Természeti Erőforrások Főosztálya 2007. 07.25)
 - Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. Törvény
 - Somogy megye területrendezési terve 2004.
- Településrendezési tervek
- Beleg: 18/2001. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat
 - Ötvöskónyi: 7/2000. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési szabályzat

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről szóló 8005/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezet-gazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009. (IV. 16.) FVM rendelet
- 10/2007. (K. V. Ért. 4.) KvVM utasítás a bioszféra-rezervátumokról
- A Tanács 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK RENDELETE az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról

2. Veszélyeztető tényezők

A tervezési terület élőhelyeinek fő veszélyeztető tényezője a talajvízszint csökkenése és a tarvágás. További veszélyeztető tényező a helytelen erdősítés (mocsárrétek beerdősítése, nem őshonos fajok alkalmazása). Egyéb veszélyeztető tényezők: aranyvessző, süntők terjedése, gyomosodás.

Kód	Veszélyeztető tényező
F00	Erdőgazdálkodás
F10	Erdőtelepítés/erdősítés
F11	Erdőirtás
F15	Véghasználat
F16	Tarvágás
F32	Fafajcsere idegen fajra
I20	Általános inváziós fajok terjedése
V15	Vadkár
M32	Kaszálás elmaradása
M41	Legeltetés csökkenése vagy elmaradása
I24	Aranyvessző fajok terjedése
H03	Kotrás

H08	Talajvízszint csökkenése
H17	Mederrendezés

Megjegyzés: A falopások és az esetlegesen felmerülő egyéb illegális cselekmények elkerülése érdekében az x: 522,162.09 y: 106,852.00 koordináta pontok közelében elhelyezkedő erdészeti sorompó áthelyezése javasolt a terület É-i részén induló, s D felé tartó útra, az x: 522,243.84 y: 107,681,96 koordinátájú pontokba.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Természetvédelmi célkitűzések:

1. A jelölő élőhelyek megőrzése és természetességének növelése
2. A nem jelölő, de természetvédelmi szempontból jelentős élőhelyek megőrzése és természetességének növelése
3. A leromlott élőhelyek természeti állapotának javítása, lehetséges mértékű élőhely-rekonstrukciója
4. A védett és veszélyeztetett növényfajok populációinak megőrzése, a populációméret lehetőség szerinti növelése
5. A jelölő állatfajok populációinak megőrzése, a populációméret lehetőség szerinti növelése
6. A terület élő és élettelen értékeinek hosszú távú fenntarthatósága

A terület rendeltetése:

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura2000-es terület számos közösségi jelentőségű élőhelynek és állatfajnak ad menedéket. Kiemelkedő értékei a gyepek közül a fajgazdag kékperjés rétek és mocsárrétek, az erdők közül az illír jellegű gyertyános-tölgyesek, láperdők, égerligetek és a folyókat és patakokat övező keményfás ligeterdők. Az eddig kimutatott közösségi jelentőségű állatfajok mellett a terepi felmérések 19 védett növényfaj jelenlétét mutatták ki, vagy erősítették meg. Egy részletes, több hónapon, vagy éven keresztül megvalósuló komplex és célirányos kutatás várhatóan rengeteg értéket tárna még fel.

Jelenleg a természetközeli élőhelyek állapota változatos képet mutat. A nedves és üde élőhelyek állapota sok esetben kritikus a gyomosodás következtében. Az erdők esetében az erdőművelés (tarvágás, talaj-előkészítés, nem őshonos fajokkal történő betelepítés) gyakorlata a legfőbb oka az állapotromlásának.

Általában véve az állapotromlás elsődleges oka a környezeti viszonyok megváltozásában (pl. talajvízszint csökkenése) és az erdőgazdálkodási gyakorlatban keresendő. A Rinya és mellékfolyásai mentén a helytelen vízgazdálkodás erőteljesen befolyásolja a természetes élőhelyek helyzetét. A folyószakaszok kotrása (mélyítése), a vizek elvezetése a természetes élőhelyek egy részének (pl. fűzlápok, égerligetek, magaskórósok) kiszáradásához és elgyomosodásához vezetett. Ezekben az állományokban felszaporodtak az inváziós és a gyom jellegű fajok, az eredeti élőhelyeket gyakran nehéz felismerni. A mocsárrétek degradációjának elsődleges okozója a talajvízszint csökkenése és a benádasodás mellett az erdőtelepítés is.

Az értékes gyertyános-kocsányos tölgyeseket érintik leginkább a tarvágások, amelyeket sok esetben talaj-előkészítés követ. A talaj-előkészítés következtében a természetes gyepi fajok aránya erőteljesen visszaszorul, gyom karakterű taxonok megtelepedése figyelhető meg.

Egyes – jelen pillanatban még nem kiterjedt – foltokban a fehér akác és a vörös tölgy betelepítése hozzájárul az erdők természeti állapotának romlásához. A kiterjedt – jelentős részük valószínűleg telepített – égeres foltok zöme erőteljesen elgyomosodott, amely szintén a talajvíz csökkenésének tudható be.

A természeti állapot javításához, az értékes közösségek megvédéséhez a vizes élőhelyek megőrzésére, bizonyos esetekben rekonstrukciójára van szükség. A fajgazdag gyepterületek beerdősítése sem a növény, sem az állatvilág szempontjából nem előnyös, hiszen fajvesztést okoz, s a biodiverzitás csökkenéséhez járul hozzá. Az erdők esetében a kedvező, fajgazdag, területspecifikus élőhelyek megőrzésére és természeti állapotuk javítására kell törekedni.

A Natura 2000 területre vonatkozó általános kezelési és fenntartási javaslatok:

1. a területen tilos olyan beavatkozás, amely a terület vízkészlet-megtartó képességének tartós és további csökkenését, illetve szabályozhatatlan csökkenését okozza
2. a tájidegen fajok telepítése tilos
3. tarvágás csak bizonyos esetekben engedhető meg
4. tilos a teljes talaj-előkészítés, tuskózás
5. a lágyszárú özöngyomok (elsősorban *Solidagio*) állományai visszaszorítandók
6. az akácosokat vissza kell alakítani a termőhelynek megfelelő élőhelytípussá (ebben az esetben gyertyános-kocsányos tölgyessé)
7. a már elpusztult, vagy végveszélybe került élőhelyek rekonstrukciójának, kezelésének megkezdése

3. 2. Kezelési javaslatok

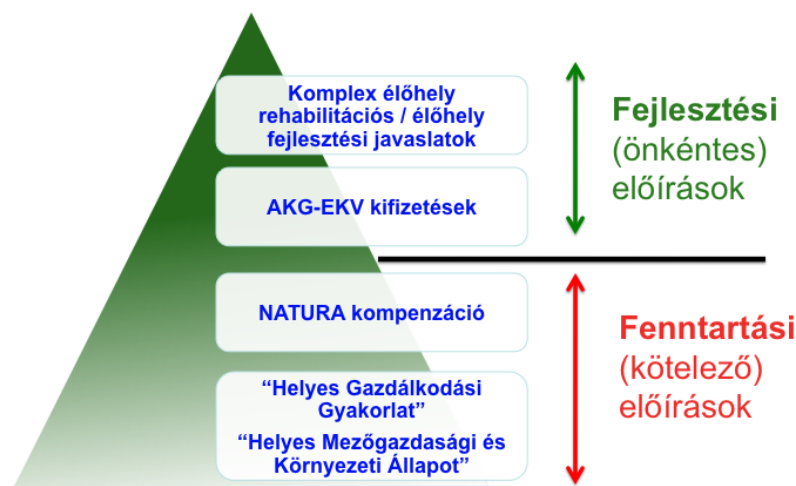
A fenntartási tervek rögzítik az adott Natura 2000 terület botanikai, zoológia értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározzák a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „előírásoknak” nevezzük, és meghatározásuk – művelési ághoz kötötten – élőhelytípus (Á-NÉR) szinten történt.

A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő terület egységeket az egyszerűség kedvéért a terv ún. *kezelési egységként* határolja le, és jeleníti meg az 17. sz. térképmellékletben. A Natura 2000 területek egységes kódszámmal jelzett ún. „harmonizált” előírásai a 20. sz. mellékletben találhatók.

A kezelési egységekhez (élőhelyekhez/élőhely-együttesekhez) rendelt előírások a következők szerint csoportosíthatók:

1. Fenntartási előírások:
 - jogszabályokban rögzített, kötelező előírások,
 - Natura 2000 kompenzációs előírások (kötelező formában)
2. Fejlesztési előírások és javaslatok
 - működő támogatási rendszerekhez (AKG-EKV) kapcsolt, önkéntes formában működő előírások
 - élőhely-rehabilitációs/-fejlesztési javaslatok (önkéntes formában)

Az előírások hierarchiáját az alábbi ábra szemlélteti:

Fenntartási előírások

A fenntartási előírások betartása azért szükséges, mert ezek révén biztosítható a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradása, a területek jelenlegi állapotának a megőrzése.

Ezek

- részben *jogszabályokban* („Helyes Gazdálkodási Gyakorlat”, „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”) rögzítettek, tehát betartásuk anyagi ellentételezés nélkül is kötelező;
- részben a Natura 2000 területekre alkalmazott *új előírások*. Ezen előírások esetében a TANÁCS 205. szeptember 20-i 1698/2005/EK RENDELETE 38. cikke alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelem-kiesés mértékéig.

Fejlesztési előírások

A **fejlesztési előírások** a területek természeti értékeinek a növelésére irányulnak olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ezek

- egyrészt olyan, az agrár-környezetgazdálkodási és erdő-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján és kifizetés ellenében megvalósítható *új előírások*, melyeket a területi sajátosságok figyelembe vételével alakítottunk ki, és amelyek a gazdálkodási módok meghatározása révén alapvetően a területek kezelésére vonatkoznak;
- másrészt komplex élőhely-rehabilitációs/-fejlesztési javaslatok, melyek megvalósulása eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely rehabilitációs, élőhely fejlesztési javaslatok	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Egyéb javaslatok

Kutatás, monitoring, területhasználat stb.

3.2.1. Egységes kezelési előírások

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

A, Erdőkre vonatkozóan

Érintett kezelési egységek: KE_4, KE_5, KE_6, KE_11, KE_13, KE_14, KE_15, KE_17, KE_19.

Erdőkre vonatkozó egységes fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.

Erdőkre vonatkozó egységes fejlesztési javaslatok

-

B. Gyepek és füves területek esetén

Érintett kezelési egységek: KE_1, KE_2, KE_3, KE_9, KE_10, KE_12, KE_16.

Gyepekre és füves területekre vonatkozó egységes fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.

Gyepekre és füves területekre vonatkozó egységes fejlesztési javaslatok

-

C. Vizes területek esetén

Érintett kezelési egységek: KE_7, KE_18, KE_20.

Vizes területekre vonatkozó egységes fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
v10	Halastavak medrének meszezése tilos.
v14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
v15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
v19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
v35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.

Vizes területekre vonatkozó egységes fejlesztési javaslatok

-

3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

KE1 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. **6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)² / D2 Kékperjés rétek³**

2. **6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei / D34 Mocsárrétek**

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.

² Natura 2000 (közösségi jelentőségű) élőhely kódja és neve

³ Á-NÉR élőhely kódja és neve

GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.
------	--

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY89	5-10% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az egymással erőteljesen mozaikoló láprétek és mocsárrétek természeti állapota kaszálassal javítható. Erre utalnak a magaslesekhez vezető, egy ideje kaszált gyepek (ösvények) is, amelyek fajgazdagabbak, inváziós növényekben jóval szegényebbek, mint a kaszálatlan foltok. A gyomosodás és az inváziós növények visszaszorítása érdekében, a jelentős buglyos szegfű populáció megőrzése érdekében fontos a kaszálás, de az időpontjára a leírtaknak megfelelően oda kell figyelni.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A leírt kezelési egységek betartásával az élőhely állapota javítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A kékperjés rétek gyakran mocsárrétekkel mozaikolnak. Elsődleges feladat e két gyeptípus pontos állományhatárainak megállapítása, s a láprétek madárbarát kaszálása a leírtaknak megfelelően. A vízelvezetéseknek köszönhetően szárazabb gyepekre jellemző fajok is megjelentek állományaiban; ez a probléma azonban már kis mértékű vízviisszatartással megoldható lenne. A területről mindennemű vízelvezetés tilos.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE2 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. **6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei** / D34 Mocsárrétek

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálassal történő hasznosítás.

GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyez
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY89	5-10% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

A szárazabb mocsárrét foltok könnyen szétválaszthatók a láprétektől, ezért a gyomosodás és az inváziós növények visszaszorítása érdekében külön kezelés fogalmazható meg rájuk. Mivel nem (vagy csak nagyon kis arányban) tartalmaznak lápréti elemeket, ezért nem kell tartani attól, hogy jelentősebb lápréti fajok tűnnének el a területről a legeltetés hatására, így ezen élőhely esetében a megfelelő kaszálás mellett legeltetésre is lehetőség van.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A leírt kezelési egységek betartásával az élőhely állapota javítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A mocsárrétek nagy területet borítanak a Natura 2000-es terület Nagykörpádhoz közel eső (Hidi-rét dülő) részein. Állományainak egy része láprétekkel mozaikol. Fenntartásukhoz és természeti állapotuk javításához legeltetésre van szükség, de a gyepek túllegeltetése nem megengedett. Kaszálás a benádasodott és az aranyvesszős foltokon, a nád és az inváziós fajok visszaszorítása érdekében szükséges. A területről mindennemű vízelvezetés tilos.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Az értékes mocsárrét foltok befásítását azonnal be kell szüntetni, a már beültetett területeket az illetékes állami természetvédelmi szervvel történő egyeztetéssel kell „kivonni” az erdősülési folyamatból. Az eredeti élőhely visszaállításának lehetőségei a továbbiakban átgondolandók.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE3 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

- 1. 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) / D2 Kékperjés rétek**
- 2. 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai / D5 Patakparti és lápi magaskórósok**
- 3. – / BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok**
- 4. – / B5 Nem zsombékoló magassásrétek**
- 5. – / OD Lágyszárú özönfajok állományai**

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY89	5-10% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

A láprétek természeti állapota kaszálással javítható. Erre utalnak a magaslesekhez vezető, egy ideje kaszált gyepek (ösvények) is, amelyek fajgazdagabbak, inváziós növényekben jóval szegényebbek, mint a kaszálatlan foltok. A gyomosodás és az inváziós növények visszaszorítása érdekében fontos a kaszálás, de az időpontjára a leírtaknak megfelelően oda kell figyelni. Az erősen gyomos magaskórós állományok természeti állapota a vízháztartás javításával és kaszálással szintén javítható. A leírt kezelési javaslatok az inváziós növények propagulumforrásait is gátolják, ezzel az egész élőhelykomplex állapota javítható. A csatornák kotrása nem csak a természetközeli vízi közösségek pusztulását okozhatja, hanem közvetetten – a talajvízszint csökkenését okozva – az egész terület természeti állapotát rontja, ezért ezt a tevékenységet minél előbb be kell szüntetni.

(4) Élőhelyre-konstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A leírt kezelési egységek betartásával az élőhelykomplex állapota javítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A területről mindennemű vízelvezetés tilos.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE4 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. 91E0 *Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) / J1a Fűzlápok, lápcserjések, J2 Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők, J5 Égerligetek

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási javaslatok

Kód	Megnevezés
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.

E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az említett élőhelyek természeti állapotának megőrzése, javítása érdekében szükséges a kezelési egységekben szereplő utasítások betartása, melyek hozzájárulnak a ritka, reliktum jellegű növényfajok (pl. tőzegráfrány, békaliliom, lápi csalán, fekete ribiszke) és élőhelyek megőrzéséhez.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával a gyomos állományok természeti állapota javítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Állományaikban és azok közelében semmilyen erdészeti beavatkozás nem megengedett (kivéve az inváziós fajok eltávolítása). A gyertyános-tölgyesekkel körülvett állományok körül – abban az esetben, ha azok felújító vágására kerül sor – 20 m-es erdősávot kell hagyni, a megfelelő mikroklimatikus rendszerek fenntartása érdekében!

A területet leginkább a kiszáradás és az elgyomosodás veszélyezteti, amelyet a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával meg lehet előzni, illetve fordítani.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE5 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) / J6 Keményfás ártéri erdők

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.

E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

A Dél-Dunántúl flóraidékén szórványosan fordulnak elő, fajgazdagságukkal különleges értéket képviselnek. A leírt kezelési javaslatok az említett élőhely természeti állapotának megőrzése, javítása érdekében szükségesek.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok
Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE6 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. **91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*)/ K1a Gyertyános-kocsányos tölgyesek**

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meg hagyása.
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E20	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló vagy/és fekvő holtfa folyamatos fenntartásának biztosítása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és bűvőhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

E31	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatokor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E34	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E36	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	Felnyíló erdők esetében véghasználat jellegű fakitermelés csak abban az esetben végezhető, ha a záródás 30% alá csökken és az erdő felújítását meg kell kezdeni.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.

E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

* (E31): indokolt esetben 0,5 ha kitermelésére is lehetőség van, de ezt a munkálatok előtt az illetékes természetvédelmi szervvel egyeztetni kell!

(3) A kezelési javaslatok indoklása:

A nagy kiterjedésű, fajgazdag gyertyános-tölgyes erdők védelme és a fenntarthatóság érdekében. Ritka, szubmediterrán karakterű (pirítógyökér, szűrös csodabogyó, pelyvás pajzsika stb.) növényfajok megőrzése érdekében.

A legnagyobb veszélyeztető tényező a tarvágást követő talaj-előkészítés és tuskózás. Figyelembe véve az erdészeti irodalmat – amely szerint a tölgy-kőris-szil ligeterdők, valamint a gyertyános-tölgyesek természetesen csak egy módon újíthatók fel (tarvágásos természetes felújítógátás), amikor egy nagy makktermést követően, az azt követő második esztendőben az anyaállományt tarra vágják – a tarvágás (tuskózás és talaj-előkészítés nélkül) bizonyos feltételek mellett engedélyezhető. Ezt a tölgy nagy fényigénye teszi szükségessé. A tarvágás nélkül a tölgy egyedszáma rohamosan csökken, és helyét más fafajok veszik át, a társulás leromlik, esetlegesen cserjésedik.

A térképen szereplő irtások több mint 90 %-a ezt az élőhelyet érinti. A helytelen erdőgazdálkodási mód hozzájárul az állományok leromlásához, uniformizálódásához, ezért a gyertyános-tölgyesekben csak olyan erdészeti beavatkozásnak van helye, amely az eredeti állapotok hosszabb távon történő megőrzésére és fenntartására törekszik.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Fiatál állományaikban biztosítani kell a természetes elegyfajok fejlődését, az inváziós fajok visszaszorítását

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Az erdőrészekben megjelenő gyalogakác előfordulások visszaszorítása, a környező növényzetet nem veszélyeztető módszerekkel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE7 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / A1 Állóvízi sulymos, békalencsés, tócsagazos hínár, A23 Tündérrózsás, vízitökös, rencés, kolokános hínár
2. – / B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások, BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínárasok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

-

* V10, V14, V15: a fentebb említett szigorú előírásokból - a helyi természetvédelmi szervvel történt előzetes egyeztetések során - a fenntarthatóság jegyében engedmények tehetők.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Jelentős állományaik találhatók halastavakban. Ha további talajvízszint csökkenés nem történik, és a folyókban, tavakban marad elegendő víz, továbbá a kötelező előírások betartása biztosított, akkor az élőhelyek fennmaradása nem kétséges.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE8 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / B5 Nem zsombékoló magassásrétek

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Nem szükséges kezelni mezőgazdasági és erdőgazdálkodási szempontból.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Létüket csupán a helytelen vízgazdálkodással járó talajvízszint csökkenése veszélyezteti, ha ez a probléma megoldódik, akkor további fennmaradásuk nem kétséges.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Egy részük a talajvízszint csökkenése következtében kiszáradt, elgyomosodott. A legfontosabb feladat a természetes vízdinamika visszaállítása. Ezzel az eredeti állapotok visszaállítása biztosított.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE9 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / OB Jellegtelen üde gyepes és magaskórosok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.

Fejlesztési javaslatok

-

(3) A kezelési javaslatok indoklása

A gyepek természeti állapotának javítása legeltetéssel és kaszálással javítható. Ezek a kezelési formák hozzájárulnak a természetes fajok betelepüléséhez, s az agresszíven terjedő idegenhonos fajok visszaszorításához.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Helyreállításuk a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Helyreállításuk a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE10 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórosok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

-

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Időszakos legeltetéssel (élőhely-rekonstrukció) természeti állapotuk javítása esetleg elérhető.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Időszakos legeltetéssel természeti állapotuk javítása esetleg elérhető.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

-

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE11 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / RB Puhafás pionír és jellegtelen erdők

2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének tiltása.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E29	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E31	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatokor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.

E36	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrésztlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.

* (E31): indokolt esetben 0,5 ha kitermelésére is lehetőség van, de ezt a munkálatok előtt az illetékes természetvédelmi szervvel egyeztetni kell!

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Ezeknek az erdőknek a zöme nem megfelelő termőhelyen fordul elő, ezért az erdők átalakítására kell törekedni, az élőhelyre illő fajok segítségével. Ezekhez az átalakításokhoz szükség esetén tarvágás is alkalmazható. A teljes talaj-előkészítést és a tuskózást azonban kerülni kell a gyomosodás elkerülése érdekében, valamint az aljnövényzet őshonos fajainak megőrzése érdekében.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A nem megfelelő termőhelyen előforduló, elgyomosodott égeresek egy részében az elegyfajok segítése is szükséges az eredeti termőhelyre jellemző fajösszetétel kialakítására (kocsányos-tölgyesekké alakíthatók).

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok*
Kocsányos tölgy telepítése az égeresek helyén.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*
Nincs.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*
Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE12 kezelési egység

(1) *Érintett élőhelyek*

1. – / OD Lágyszárú özönfajok állományai

(2) *Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY78	A gyepek évente legalább kétszer kell kaszálni.

Fejlesztési javaslatok

-

(3) *A kezelési javaslatok indoklása*

Nem csak az eddig megfertőzött, de a természetközeli élőhelyekre is veszélyt jelentenek, ezért visszaszorításuk elsődleges feladat. Más védett területeken már sikeresen alkalmazott módszer a *Solidago* fajok visszaszorítására a kaszálás, ezért alkalmazása ezen a Natura 2000-es területen is prioritást élvez.

(4) *Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok*

A vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és kaszálással állományaik visszaszoríthatók.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok*

A vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és kaszálással állományaik visszaszoríthatók.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE13 kezelési egység

(1) *Érintett élőhelyek*

1. – / RD Tájidegen fafajokkal elegyes jellegű erdők és ültetvények

(2) *Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolításai.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.

(3) *A kezelési javaslatok indoklása*

A tájidegen fajokból álló erdők őshonos fajokra történő lecserélése elsődleges feladat. A további erdősítési folyamatokban törekedni kell a nem őshonos fajok teljes mellőzésére!

(4) *Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok*

Az eredeti fajösszetétel visszaállítása, amennyiben lehetséges.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok:*

Nincs

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Erdőtelepítés csak őshonos fajokkal lehetséges.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE14 kezelési egység

(1) *Érintett élőhelyek*

1. Irtás

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolításai.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

A korábban tarvágással letermelt gyertyános-tölgyes erdőkben (irtásokon) az eredeti erdőkre jellemző faji összetétel kialakítására kell törekedni.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A tarra vágott erdőrészekben a kocsányos-gyertyános tölgyesek felújulását segíteni kell.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A terület jellegénél fogva az alkalmazott fakitermelési és telepítési eljárások nagy része elfogadhatatlan. Sem a tarvágás, sem pedig a teljes talaj-előkészítés nem engedhető meg, mert ezek a természetes élőhelyek szinte teljes pusztulásával járnak. Utóbbi eljárások a regeneráció lehetőségét is megszüntetik. A már levágott erdőfoltok helyén felnövő erdőkben az eredeti fajok összetétel megtartását és segítését kell szem előtt tartani. A gyomjellegű fajokat az állományokból el kell távolítani.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés csak őshonos fajokkal lehetséges.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE15 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. 91E0 *Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) / J1a Fűzlápok, lápcserjések, J2 Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők, J5 Égerligetek

2. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórosok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.

E65	Az intenzíven terjedő fajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepeket évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.

Fejlesztési javaslatok

-

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az említett kezelési egységek betartása az élőhelyek természeti állapotának megőrzése, javítása érdekében, ritka és veszélyeztetett lápi fajok és élőhelyek megőrzése érdekében szükséges.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A gyepek helyreállítása a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával, és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Az erdőállományokban, és azok közelében semmilyen erdészeti beavatkozás nem megengedett (kivéve az inváziós fajok eltávolítása). Leginkább a kiszáradás és az elgyomosodás veszélyezteteti, amelyet a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával meg lehet előzni, illetve fordítani. A gyepek helyreállítása a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE16 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórosok, OD Lágyszárú özönfajok állományai

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY77	A gyept évente csak egyszer lehet kaszálni.

Fejlesztési javaslatok

-

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az inváziós és a gyom fajok nem csak az eddig megfertőzött, de a természetközeli élőhelyekre is veszélyt jelentenek, ezért visszaszorításuk elsődleges feladat. Más védett területeken már sikeresen alkalmazott módszer a *Solidago* fajok visszaszorítására a kaszálás, ezért alkalmazása ezen a Natura 2000-es területen is prioritást élvez.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Helyreállításuk a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával, és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Helyreállításuk a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE17 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. 91E0 *Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) / J1a Fűzlápok, lápcsérjések, J2 /Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők, J5 Égerligetek

2. – / B5 Nem zsombékoló magassásrétek

3. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórosok, OD Lágyszárú özönfajok állományai

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfa meghagyása.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.

E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepek évente csak egyszer lehet kaszálni.

Fejlesztési javaslatok

-

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az említett kezelési egységek betartása az élőhelyek természeti állapotának megőrzése, javítása érdekében, ritka és veszélyeztetett lápi fajok és élőhelyek megőrzése érdekében szükséges. Az inváziós és a gyom fajok nem csak az eddig megfertőzött, de a természetközeli élőhelyekre is veszélyt jelentenek, ezért visszaszorításuk elsődleges feladat. Más védett területeken már sikeresen alkalmazott módszer a *Solidago* fajok visszaszorítására a kaszálás, ezért alkalmazása ezen a Natura 2000-es területen is prioritást élvez.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával a gyomos állományok természeti állapota javítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Az erdőállományokban, és azok közelében semmilyen erdészeti beavatkozás nem megengedett (kivéve az inváziós fajok eltávolítása). Leginkább a kiszáradás és az elgyomosodás veszélyezteteti, amelyet a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával meg lehet előzni, illetve fordítani.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE18 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínárasok
2. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórosok, OD Lágyszárú özönfajok állományai

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.

GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.

Fejlesztési javaslatok

-

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az inváziós és a gyomfajok nem csak az eddig megfertőzött, de a természetközeli élőhelyekre is veszélyt jelentenek, ezért visszaszorításuk elsődleges feladat. Más védett területeken már sikeresen alkalmazott módszer a *Solidago* fajok visszaszorítására a kaszálás, ezért alkalmazása ezen a Natura 2000-es területen is prioritást élvez. A csatornák kotrása nem csak a természetközeli vízi közösségek pusztulását okozhatja, hanem közvetetten – a talajvízszint csökkenését okozva – az egész terület természeti állapotát rontja, ezért ezt a tevékenységet minél előbb be kell szüntetni.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Helyreállításuk a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Helyreállításuk a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE19 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. 91E0 *Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) / J1a Fűzlápok, lápcserjések, J2 Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők, J5 Égerligetek
2. – / BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínárasok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.

E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.

V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az említett élőhelyek természeti állapotának megőrzése, javítása érdekében. Ritka, veszélyeztetett lápréti fajok és élőhelyek megőrzése érdekében. A csatornák kotrása nem csak a természetközeli vízi közösségek pusztulását okozhatja, hanem közvetetten, a talajvízszint csökkenését okozva az egész terület természeti állapotát rontja, ezért ezt a tevékenységet minél előbb be kell szüntetni.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával a gyomos állományok természeti állapota javítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Állományaikban, és azok közelében semmilyen erdészeti beavatkozás nem megengedett (kivéve az inváziós fajok eltávolítása). Leginkább a kiszáradás és az elgyomosodás veszélyezteteti, amelyet a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával meg lehet előzni, illetve fordítani.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

KE20 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínárasok
2. – / OD Lágyszárú özönfajok állományai

(2) Általános (gazdálkodói) kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY78	A gyepterület évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.

Fejlesztési előírások

-

(3) A kezelési javaslatok indoklása

A gyepek természeti állapotának javítása érdekében szükséges az inváziós foltok kaszálása. A csatornák kotrása nem csak a természetközeli vízi közösségek elpusztulását okozhatja, hanem

közvetetten, a talajvízszint csökkenését okozva az egész terület természeti állapotát rontja, ezért ezt a tevékenységet minél előbb be kell szüntetni.

(4) Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztési javaslatok

Helyreállításuk a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Helyreállításuk a vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával és az özöngyomok kaszálásával esetleg megvalósítható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés nem megengedett.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszer kialakítása nem megengedett.

3. 2. 3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Konkrét élőhely-rekonstrukciós tevékenység megfogalmazásához a terület átfogó, számos élőlénycsoportra kiterjedő komplex monitorozása szükséges. A kezelési egységeknél már említett, közösségi jelentőségű, természetközeli, degradált és degradálódó élőhelyek állapota viszont az előírás-csomagokkal javítható.

3. 2. 4. Fajvédelmi intézkedések

Részletes, különböző élőlénycsoportokra kiterjedő vizsgálatok szükségesek a terület fajgazdagságának megállapítására. Konkrét fajvédelmi intézkedéseket csak ezek után célszerű megfogalmazni, célcsoportok megjelölésével.

3. 2. 5. Kutatás, monitorozás

A területen előforduló élőhelyek többségéről csak töredékes ismeretanyag áll rendelkezésünkre. A 2009-es esztendőben leírásra kerültek a területen előforduló közösségi jelentőségű, természetközeli és degradált élőhelyek. Számos védett növényfajnak az előfordulási helye is rögzítésre került. Mivel a vizes élőhelyek gyorsan változnak, ezért gyakran előfordul, hogy egy adott évben több élőhely is megtalálható ugyanazon a helyen. Ezért a jövőben fontos az élőhelyek minél pontosabb fajösszetételének, valamint kiterjedésének meghatározása. Egyes élőhelyek pontos cönológiai helyének megállapításához klasszikus cönológiai módszerek alkalmazására van szükség. A terepbejárások és a korábbi felmérések során megtalált ritka és védett növény- és állatfajok monitorozása mellett (specialisták által meghatározott módon és időben) a kutatásoknak a további ritka és veszélyeztetett növény- és állatfajok feltárására kell törekedniük. A kezelések jövőbeli hatásainak monitorozására szakemberek bevonása javasolt.

3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás

3. 2. 2. és 3. 2. 3. pontoknak megfelelően

3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás

A növénytársulások közül elsősorban az értékes lápfoltok és nedves gyepek (mocsár és láprétek, magaskórósok) 3 évente történő monitorozását javaslom. Az állatcsoportok monitorozása elővizsgálatok nélkül nem lehetséges, ezért itt elsősorban a megismerésre kell időt fordítani.

3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás

3 évente új élőhelytérkép elkészítése javasolt.

3.2.5.4. Területkezelések hatásainak monitorozása

3 évente, az új élőhelytérkép elkészítésével párhuzamosan.

3.3 A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik a Natura 2000 területekre is.

SAPS – egyszerűsített területalapú támogatás

Az EMOGA Garancia részlegéből minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint 2009-től a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszerének betartása.

Kölcsönös Megfeleltetés

A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) egy harmonizált jogszabályi környezetet jelent, valamint gazdálkodási alapkövetelményeket foglal magába, mely rendszer bevezetése minden tagállam számára kötelező. A KM részét képezi többek között a Natura 2000 területeken való gazdálkodás feltételeinek a betartása is. Jelenleg a 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet által meghatározott feltételrendszerek betartása kötelező, mely kizárólag gyepterületeken van hatályban. Ezeknek a feltételeknek a betartása nem csupán a Natura 2000 területekre járó kompenzációs támogatás folyósításának feltétele, hanem a SAPS támogatása is.

Natura 2000 területek támogatása

A TANÁCS 2005. szeptember 2-i 1698/2005/EK RENDELETE 38. cikke alapján vidékfejlesztési forrásból kompenzációs kifizetés adható a kijelölt Natura 2000 területen gazdálkodók számára. Tekintettel arra, hogy a 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet alapján jelenleg gyepterületekre vannak hatályban földhasználati korlátozások, a 38. cikk alapján a kijelölt Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásban részesülnek, melynek mértéke 38 Euró/ha.

Egyéb támogatások

Natura 2000 program a hazai vidékfejlesztési programozásba integráltan került beépítésre és az alábbi támogatási programokban is előnyt élveznek ezek a területek:

- agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- nem termelő beruházások

- erdő-környezetvédelmi támogatások
- 1. tengelyes támogatások

A fenntartási tervek szerepe a jelenlegi támogatási rendszerben

Egyes vidékfejlesztési támogatások a Natura 2000 területekre vonatkozóan a fenntartási tervekhez kötötték a támogatási részvételt. A mezőgazdasági földterület első erdősítése jogcím, valamint az agrár-erdészeti rendszerek jogcím – melyek művelési ág váltással járó támogatások – csak abban az esetben engedélyezi Natura 2000 területen a támogatás igénylését, ha az a fenntartási tervvel összhangban van. A fenntartási tervek ilyen módú alkalmazása biztosítja azt, hogy az Uniók pénzek megfelelően hasznosulnak, nem hatnak egymás ellen, valamint kiküszöbölik azt, hogy az Natura 2000 területeken esetlegesen éppen Uniók forrásból történjen károsodás.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán a 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az ebben a rendeletben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 gyepterületen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó, erdő, halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) korlátozások vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékesség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

Figyelembe véve a Natura 2000 területekre meghatározott célokat, a fenntartási tervek feladata több szintű:

- a jelenlegi állapot szinten tartását célzó előírások meghatározása
- a jelenlegi állapot jobbítását célzó előírások meghatározása
- élőhely-rekonstrukciós irányok meghatározása

Természetesen a fenti szempontok kifejezetten az élőhelyek számára fontos irányokat mutatják be, és a fenntartási tervnek ennél jóval többet kell tartalmaznia, például a monitoring rendszerre tett javaslatot, illetve nem lehet elfelejteni a társadalmi konszenzus kialakítását sem.

A támogatások javasolt területi rendszere

A Natura 2000 területek legkisebb tervezési egysége az élőhely, illetve az élőhelyfolt. Ez az egység, mely ökológiai szempontból homogén egységet képez, illetve jelölő élőhely esetén is ezek a foltok kerültek azonosításra. A jelölő növény és állatfaj esetében is élőhely szintű azonosítás történt fajvédelmi szempontból, mely állatok esetén több élőhely típust is érinthet. Mind az adatgyűjtés, mind a monitoring élőhely szinten értelmezhető.

A földhasználat esetében a területi egység az ún. *kezelési egység*, amely azokat az élőhelyfoltokat nevesíti, melyek egységes kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el. A *kezelési egységek* a Natura 2000 területeket általában nagyobb tömbökbe aggregálják, azonban előfordulhat olyan élőhelyfolt is, amely két kezelési egységbe tartozik. A kezelési egység szerepe és jelentősége a földhasználati előírások területhez rendelésénél nyilvánul meg.

A kezelési egységhez az alábbi földhasználati előírások tartoznak:

- kötelező előírások
- ajánlott/elvárt előírások
- komplex élőhely-rehabilitációs/-fejlesztési előírások

A területiség esetében külön figyelemmel kell lenni a jelenlegi területalapú támogatási rendszer működésére, mely a hasznosított mezőgazdasági területeket veszi alapul. Natura 2000 területek támogatása esetében éppen azok a területek lehetnek értékesek, illetve fejlesztésre javasoltak, melyek jelenleg nem minősülnek hasznosított területnek (belvizes foltok, becserjésedett gyepek, felhagyott szántó területek). Ennek az ellentétnek a feloldása alapvetően határozza meg a Natura 2000 területek fenntartásának és fejlesztésének a sikerét.

A Natura 2000 terület lehetséges támogatási szintjei

Kötelező szint

Ezek azok a javasolt előírások, amelyek betartása indokolt a terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében. A fő területhasználati irányok meghatározása mellett olyan előírások meghatározása célszerű, melyek betartása alapvetően meghatározza a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását (pl. gyepek művelési ág fenntartására való kötelezés, a területről vízelvezetés tiltása).

A TANÁCS 2005. szeptember 2-i 1698/2005/EK RENDELETE 38. cikke alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelem-kiesés, valamint többletköltség mértékéig. Ez a jogszabályi háttér a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges. Jelenleg 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet képezi a 38. cikk alapján jogosult kifizetés alapját.

A kötelező szinten meghatározott előírásokat a Natura 2000 területen gazdálkodó földhasználóknak be kell tartaniuk.

Önkéntes szint

A második előírás szint már a területek természeti értékeinek a növelésére irányul, olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ebbe a kategóriába az agrár-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalat alapján, de a területi sajátosságok

figyelembe vételével történt az előírások meghatározását. Ebben a kategóriában kizárólag területkezelésre vonatkozó gazdálkodási módot meghatározó előírások tartoznak.

A Natura 2000 területek értékességének növelése érdekében, speciális előírások kidolgozása mellett önkéntes programban való részvétellel lehet a gazdálkodókat ösztönözni arra, hogy a jelölő fajok és élőhelyek állapotának javításában aktívan részt vegyenek. Az önkéntes szinten már kezelni kell az egyediséget, illetve a tervezési területen belül azonosítani kell az eltérő célokat, és az ahhoz rendelt földhasználati előírásokat.

Komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírások

A harmadik típusú előírások az önkéntes szinten belül megjelenő speciális előírások, melyek a területek vonatkozásában a legjelentősebb változást jelentik. Olyan terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs prioritások, irányok tartoznak ide, melyek eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagy mértékben nő. Ebbe a kategóriába inkább prioritások, elérni kívánt célok kerülnek megfogalmazásra, melyek eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges.

A fenntartási tervek jelenlegi formájukban alapvetően az önkéntes szint szakmai megalapozását, tervezési terület-szintű definiálását szolgálják.

3.3.2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal

Figyelembe véve a jelenleg működő támogatási rendszereket, illetve azok egymásra épülését, indokolt a Natura 2000 támogatások esetében az integrált megközelítés elvét alkalmazva több támogatás harmonizálását megcélozni. A támogatások között a jelenlegi struktúrában is fellelhető az egymásra épülés, ennek továbbfejlesztése a források hatékonyabb felhasználását eredményezheti. Az integrálás alapvető célja a kettős finanszírozás elkerülése, valamint a jogszabályi környezet, adminisztráció harmonizálása.

Az említett kategóriák mellett a jelenleg működő támogatások figyelembevételével az alábbi kapcsolódási pontok kidolgozása javasolt:

Kötelezően betartandó/tiltott előírások	Önálló Natura 2000 támogatás formájában
Ajánlott/elvárt előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely fejlesztési előírások	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Ennek az integrált megközelítésnek az elemei a jelenlegi vidékfejlesztési rendszerben már láthatók, hiszen például a *mezőgazdasági földterület első erdősítése* intézkedés, ami felfogható egy komplex területfejlesztési előírásnak, csak abban az esetben támogat bármilyen erdősítést, amennyiben erre vonatkozó területi prioritás a Natura 2000 fenntartási tervben meghatározásra került.

A különböző intézkedések együttes alkalmazása mellett a Natura 2000 területekre jelentős forrás biztosítható abban az esetben, ha a gazdálkodó számára a támogatási programokban való részvételnek több lehetősége is adott. Ezt azonban csak úgy lehet hatékonyan lebonyolítani ha – alkalmazva a Nyugat-Európában működő példákat – akkreditált szakértők

bevonásával tervezik meg a gazdálkodók a támogatások optimalizálását célzó földhasználati stratégiájukat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

1. Területileg érintett földhasználók, területkezelők számbavétele, elemzése, tájékoztatása, előzetes konzultáció és egyeztetés az alábbi módon valósult meg:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
6 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009. április 27. és május 4.	Nagykorpád Önkormányzat Ötvöskónyi Önkormányzat Beleg Önkormányzat Szabás Önkormányzat Halgazdálkodó Természetvédelmi őr
Interjúval egybekötött terepbejárás	jegyzőkönyv	2009. május 4.	Halgazdálkodó
Ötletbörze	emlékeztető	2009. július 9.	Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
Egyeztetési anyag megküldése levélben	levél, tervanyag	2009. október 12.	3 fő magántulajdonos Hivatalos szervek Önkormányzatok SEFAG Zrt.
Egyeztető fórum	jelenléti ív és emlékeztető	2009. október 21.	Ötvöskónyi Önkormányzat Szabás Önkormányzat Nagykorpád Önkormányzat Falugazdász Megyei MgSzH Fővárosi és Pest Megyei MgSzH Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. 3 magán gazdálkodó

2. Széles körű kommunikációnál alkalmazott technikák az alábbiak:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
Honlap	www.naturaterv.hu	2008. 12. hónaptól	Minden érdeklődő
Szórólap általános/területi	2000 példány a 20 mintaterületen	2009. 02. hónaptól	Összes/Területi érintettek
Nyomtatott kiadvány	6000 példány a 20 mintaterületen	2009. 11. hó	Gazdálkodók, falugazdászok

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeinek körét az interjúk alapján készített érintett elemzés segítségével határoztuk meg. Az érintett elemzés szerint a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 területen a legfontosabb kulcsérintett a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt., valamint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság. További érintett még a területen a három község, Szabás, Ötvöskőnyi és Nagykorpád Önkormányzata, néhány magánerdő tulajdonos és két halastó gazdálkodó. A következőkben ezen érintettek viszonyát mutatjuk be a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 területéhez:

- **DDNPI:** A természetvédelem területileg illetéke számára jelentős ez a Natura 2000 terület, mert Belső-Somogy vidékén viszonylag kevés a védett terület, e táji szinten viszonylag érintetlen, természetközeli élőhelyek jelentős természetvédelmi értékkel rendelkező kisebb területegységeket, élőhely-mozaikokat őriznek, amelyek „génbankokként” is jelentősek. Értékesek a homoki bükkös társulások (melyeket intenzív erdőgazdálkodás veszélyeztet), a jó ökológiai potenciálú legelőerdő maradványok (melyeket az „Alföld-sors” veszélye fenyeget), valamint a lápmozaikok. A viszonylag kevés település és lakos, valamint a mezőgazdasági művelés nem számottevő volta miatt nem jelentenek jelentősebb veszélyt a terület természeti értékeire. A védett lápként nyilvántartott Égett-berek korábban nagy legelőterület volt, de már 15 éve nincs legeltetés a területén. Kevesebb a legelő állat, mint természetvédelmileg optimális lenne (pl. magyar szürke marha és bivaly legelhetne a területen). Ugyanakkor a nagyvadállomány jelentősen főlzaporodott, és „durvább” hatást gyakorol a területre, mint a legeltetés. A vaddisznó és a betelepített dím állománya valószínűleg gyérítésre szorulna természetvédelmi szempontból. A gímszarvas és őz állományai nem okoznak jelentősebb gondot. Kedvező az aranybakó mint csúcsragadozó jelenléte. Ugyancsak problémát okoz a természetvédelem számára a többnyire gyepterületi ágba tartozó élőhelyfoltok vadföldként való használata, valamint a vadászok gépjárművei okozta zavarások és az ezekből adódó gyommagbevitel a területre. Összességében a legnagyobb zavaró tényező természetvédelmi szempontból a területen a vadászat. A Vadgazdálkodási Tanácsban a DDNPI képviselője elmondhatja véleményét, természetvédelmi szempontjait, ám nem válik világossá és átláthatóvá, hogy a Zamárditól Barcsig vadgazdálkodó SEFAG Zrt. erre az érintett területre miként bontja le a kilövési terveket. A Nagyatád-Nagykorpád közötti turista bicikliút terve ugyancsak természetvédelmi dilemmát okoz, hiszen a Rinya partján húzódna és az aszfalt, illetve a várhatóan megnövekvő látogatószám éppen a terület eddigi viszonylagos érintetlenségét, természetközelségét veszélyeztetné.
- **SEFAG Zrt.:** A területileg illetékes állami erdészeti vállalat nemcsak jelentős területeken folytat erdőgazdálkodást e Natura 2000 területen, hanem a vadászati jogokat is birtokolja. Az erdészeti vállalatokra nehezedő állami elvárás (nyereségtermelés kényszere) miatt a területen gazdálkodó Nagyatádi Erdészet viszonylag intenzív erdőgazdálkodást folytat az állami területeken. A tarvágásos-ültetési intenzív erdőművelés és az erdészeti utak okozta fragmentáció egyaránt természetvédelmi problémákat okoz. Természetvédelmi szempontból a csemeték ültetésére alapozott erdőfelújítás helyett a sarjztatás lenne kívánatos, a folytonos erdőborítás biztosítása mellett lenne lehetséges és kívánatos az erdőgazdálkodás és a legeltetés/kaszálás. A SEFAG Zrt. tulajdonában van a két Rinya találkozásánál fölthordott dombon álló ún. nagykorpádi földvár. A térség legmagasabb pontján turisztikailag értékes és látványos erdőfolt terül el, ahol az erdészet tanösvényt és

turistautat is kialakított. A SEFAG Zrt. és a DDNPI között viszonylag jó az együttműködés. A 10 éves üzemtervek kidolgozásában is közreműködik a DDNPI, és az éves üzemtervek szintjén is kooperatív az erdészeti vállalat: véleményezteteti a rövid távú erdőművelési terveit is. Az egyeztetések elsősorban az igazgatóság szintjén zajlanak. A legnagyobb érdekellentét a vadászat területén mutatkozhat a vadászati jogokat birtokló erdészeti vállalat és a DDNPI között. Itt is folyik az érdemi kommunikáció a felek között, de ez láthatólag javítható, illetve javítandó. Egyeztetésre érdemesek – a vadállomány nagyságán és összetételén túl – különösen a vadföldek és a vadászathoz használt gépjárművek okozta természetvédelmi problémák.

- *Nagykorpád és Szabás önkormányzata:* Közös fejlesztési elképzelésük, a Rinya földuzzasztásával létrehozandó „jóléti tó”, valamint a Nagyatád-Nagykorpád között tervezett kerékpárút jelentősen érintheti a Natura 2000 program természetvédelmi céljait. Ugyancsak ilyen lehet Nagykorpád és a Medtermál Invest magáncég elképzelése a termálfürdőről. E fejlesztési tervek természetvédelmi megítéléséről egyeztetni érdemes a két érintett önkormányzattal.
- *Gazdálkodók:* A gazdálkodók három csoportja is érintett, melyekben természetes a személyi átfedés: szántóföldi gazdálkodók és állattartók; erdőgazdálkodók, valamint halgazdálkodók. A jelenlegi mezőgazdálkodás – úgy tűnik – sem jellegében, sem kiterjedtségében nem jelent nagy kockázatot a természetvédelmi célok elérése szempontjából. A halgazdálkodás mikéntjéről sem merült föl egyelőre természetvédelmi veszély. A legnagyobb természeti hatást az erdőgazdálkodás módja jelentheti – az erdőbirtokosságok gazdálkodása (a SEFAG Zrt. mellett). Emiatt különösen fontos lehet a Natura 2000 program keretében kidolgozás alatt álló magán erdőgazdálkodói kompenzáció feltételrendszere, s ennek helyi egyeztetése. A Natura 2000 terület Égett-berek része esetében pedig természetvédelmi szempontból is kívánatos lenne a legelő állatállomány visszatelepítése a területre. Ez lehetőséget adhat a helyi állattartó gazdálkodók és a természetvédelem együttműködésére.

Mivel a Natura 2000 terület korábban nem volt védettség alatt, a települések és a DDNPI között eddig sem volt kapcsolat, és ez a Natura 2000 rendelettel sem teremtdött meg vagy vált intenzívebbé. A Natura 2000 terület kijelölés közvetlen módon nem eredményezett konfliktusokat. Az egyeztető fórumon azonban egyértelműen sérelmezték a magántulajdonos erdőgazdálkodók, hogy a Natura 2000 kijelölés előtt nem történt velük személyes egyeztetés, és magántulajdonukban úgy szenvedtek korlátozást, hogy erről nem tájékoztatták őket. Kisebb területhasználati konfliktus adódhat a nagykorpádi és szabási önkormányzatok közös fejlesztési elképzeléseiből, amelyek ellentétbe kerülhetnek a Natura 2000 céljaival. A fenntartási tervek készítésének folyamatát remélhetőleg segíteni fogja a DDNPI és a SEFAG Zrt. közötti kooperatívnak mondott kapcsolat.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Konzultáció országos hatáskörű szervekkel

Az országos szinten érintett államigazgatási szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. Az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009. 03.11. Wisnovszky Károllyal és 2009.03.23.) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket a projekt.

Egyeztetés területi és helyi hatáskörű szervekkel

A fenntartási terv egyeztetési anyaga a következő területi és helyi szervek és szervezetekkel kerül egyeztetésre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4 §.szerint:

- területi államigazgatási szervek
- nemzeti park igazgatóságok
- települési önkormányzatok
- érintett földrészletek tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdasági érdek-képviselői szervek
- környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek

Az elkészült tervváltozat 2009 egyeztetése során két fő egyeztetési módszer kerül alkalmazásra:

1. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD) postai úton való megküldése az érintetteknek (ún. „hivatalos egyeztetés”) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot írásban véleményezzék megadott határidőre. Elsődleges érintett kör: területi államigazgatási szervek, nemzeti park igazgatóságok, települési önkormányzatok.
2. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD) vagy kérésre nyomtatott formában postai úton vagy e-mailen való megküldése az érintetteknek azzal kéréssel, hogy a tervváltozatot a megrendezett egyeztető fórumon szóban véleményezzék. Elsődleges érintett kör: terület tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdálkodók, civilek.

Hivatalos egyeztetés: 2009.09.15. - 11.10.

Megszólított véleményező	Véleményt küldött
Beleg Község Önkormányzata	-
Nagykorpád Község Önkormányzata	-
Ötvöskőnyi Község Önkormányzata	-
Szabás Község Önkormányzata	-
Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	+
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	+
Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	-
Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság	-

Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	-
Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	+
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Somogy Megyei Kirendeltség	-
Somogy Megyei Földhivatal	+
Pécsi Bányakapitányság	+
Dél-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal	+
SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	+

A vélemények táblázatban kerültek feldolgozásra és ezt követően szakértői és megbízási mérlegelés alapján a tervváltozatba beépítésre.

Fórum: 2009. 10.21. Ötvöskőnyi, Művelődési Ház

Meghívottak	Megjelent
Szabás Község Önkormányzat	2 fő
Ötvöskőnyi Község Önkormányzat	1 fő
Nagykorpad Nagyközség Önkormányzat	1 fő
Falugazdász	1 fő
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	4 fő
SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt.	5 fő
Gazdálkodók	4 fő

A fórumon részt vettek a települések önkormányzatainak képviselő, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság területileg illetékes természetvédelmi munkatársai, valamint jelen voltak a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt szakemberei. A találkozón a meghívott helyi gazdálkodók közül 4 fő jelent meg.

A fenntartási terv egyeztetési anyagát tárgyaló fórumon fölmerült a területkijelölések lefolytatása körüli problémák, valamint az egyes előírások betarthatóságának kérdése. A magántulajdonosok panasszal éltek a projekt képviselői felé annak kapcsán, hogy a kijelölések a beleegyezésük nélkül történtek. A SEFAG Zrt. képviselői, valamint a fórumon részt vevő magánerdő tulajdonosok a kezelési előírások megfogalmazásával és betarthatóságával nem értettek egyet. Az egyéb gazdálkodók részéről nem merültek föl konkrét kifogások és igények a terv előírásaival kapcsolatban. Az elhangzottakat részletesen tartalmazza a fórum jegyzőkönyve, amely a 21. sz. mellékletben olvasható.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

1.1.1. Éghajlati adottságok

A Jánosházi-erdő és Égett-berek területe a Dunántúli-dombság nagytájhoz tartozik, melynek sajátos éghajlati jellegének kialakulásában mind az atlanti-óceáni, mind a mediterrán éghajlati hatások szembetűnően érvényesülnek. A terület domborzatának éghajlat-befolyásoló hatása közepes méretű, kisebb, mint a középhegységekben, de felülmúlja a síksági felszínrészeket. Az ökológiai tényezők közül a talajadottságok, a növényzet, elsősorban a még megmaradt zárt fás állományok, vízfelületek vagy vizenyős térszínek ugyancsak befolyást gyakorolnak a helyi éghajlat alakulására.

A Dél-Dunántúl éghajlati körzetein belül a terület a mérsékelt meleg, mérsékelt nedves, enyhe telű körzethez tartozik. A napsütés évi összege 1900-2000 óra körül alakul, a be- és kisugárzási viszonyokat leginkább befolyásoló felhőzet évi alakulását tekintve a táj a közepesen borult területekhez tartozik (az égbolt 50-55 %-ban borult). A derült napok évi száma 50-70, a borult napok száma 100-120 között alakul. Az évi középhőmérséklet sokévi átlaga 10-10,5 °C körüli. A leghidegebb hónap a január, fagypon alatti középhőmérséklettel (Nagybajom 1901-1930: -1,2 °C), a legmelegebb hónap a július (Nagybajom: 1901-1930: 21 °C). A közepes évi hőmérsékleti ingás 22,2 °C. A lehetséges évi evapotranspiráció a dombság legnagyobb részén 660-680 mm. A terület uralkodó szelei ÉK-i és a DNY-i irányúak.

Az évi csapadékmennyiség 750 mm körül alakul, ebből a téli félév csapadékmennyisége 300-350 mm, a tenyészidőszak csapadékmennyisége 400-450 mm között változik (PÉCSI 1981). A terület csapadékjárás típusaiban egyaránt előfordul a szubmediterrán (májusi és október-novemberi csapadékmaximummal, nyári szárazsággal, 600-800 mm évi csapadékkal), illír (az előzőhöz hasonlóan két maximummal, több mint 800 mm évi csapadékkal), kontinentális (erős nyári aszályal, évi csapadék < 500 mm), közép-európai (egész évben elegendő csapadék, 600-800 mm), atlanti-alpesi (csapadékos nyárral, csapadék > 800 mm) és a jellegtelen, vegyes típus. A Dél-Dunántúlnak ezen a területén – 75 év viszonylatában – az évek több, mint 35 %-a a szubmediterrán csapadékjárás típusához, több mint 15 %-a az illír csapadékjárás típusához, 10 %-a a közép-európai kontinentális csapadékjárás típusához, 15 %-a az atlanti-alpesi csapadékjárás típusához sorolható. A sztyeppévek gyakorisága kb. 5 %. A maradék 20 % a jellegtelen, illetve a keverék jellegű típusokhoz sorolható (HORTOBÁGYI *et al.* 2000).

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A Dunántúli-dombság vízföldrajzilag 11,5 ezer km²-es területéről a lefolyó vizek teljes egészében a Dunába ömlenek, noha a közvetlen dunai vízgyűjtőhányad alig 650 km². A terület É-i, nagyobb felét a Zala-Balaton-Sió vízgyűjtő rendszer foglalja el a maga összefüggő, több mint 7000 km²-es terjedelmével. Dél felől csatlakozik hozzá a Dráva 3000 km²-es vízgyűjtő részlete. A kettő közé ékelődik a Karasica 650 km²-es vízgyűjtő részletével.

A Jánosházi-erdő és Égett-berek területe a Dráva vízgyűjtőjéhez tartozik, melynek szélessége a magyar oldalon 20-30 km között változik. A Kapos és a Dráva vízválasztója hosszan fut 300 m felett, sőt a Mecsekben 600 m fölé is kapaszkodik, ahol a Karasica is részesedik belőle. A

helyi vízfolyásoknak csak a dombvidéki szakaszon nagy az esése – általában 1,5 m/km felett –, de az 1-5 m/km-t ott sem haladja meg hosszabb távon. A dombságok lábánál valamennyi kis vízfolyás esésgörbéje 30-40 cm/km-re csökken. A gyenge esésű szakaszokon a völgytalpak és a medrek feltöltődése a jellemző, amit az energiaveszteség miatt fellépő hordaléklarakódás idéz elő. A domborzatnak a vízfolyások geomorfológiai szerepében kimutatható hatását erősíti a felszín felépítése is.

A középtájak litológiai típusai szerint Belső-Somogyban a folyóvízi és a futóhomok jó vízáteresztő felszínek. A terület vízháztartása nagyjából a csapadék térbeli eloszlásához igazodik. Az évi csapadék a Sió-Duna vonalán lépi át a 600 mm-es átlagot és Barcs-Csurgó vonalától DNy-ra 800 mm fölé emelkedik. Ahogy az egész évben rendelkezésre álló talajnedvesség ÉK-ről DNy-nak növekszik, úgy emelkedik az evapotranspiráció értéke 550 mm-ről 630 mm-ig. Ez az emelkedés tehát jelentősége ellenére is mérsékeltebb a csapadék gyarapodásánál, mivel a borús-esős somogyi területek párologtató képessége természetszerűleg csökken. Így ÉK-ről DNy-nak haladva mindig több csapadék kerül lefolyásra. A lefolyási tényező K-en alig 10 %, DNy-on 20 %-nál is nagyobb. A terület vízháztartási egyenletét DNy-on a következőképpen írhatnánk fel: (800 mm = 630 mm + 170 mm).

A vízháztartás területi különbségei a domborzattal és a felszín felépítésétől függő vízáteresztő képességgel együtt alakítják ki a vízhálózat sűrűségét. Belső-Somogy lapos, homokos térszíne Magyarországon szokatlanul állandó vizű vízhálózatot táplálhat a terület bő csapadékából. A természeti hatások eredőjeként. A Dunántúli-dombság vízfolyásainak közös jellemzője a kiegyenlítettség. A vízfolyások medreinek erős feltöltődése miatt még a fővölgyek medrei sem mélyebbek 2-5 m-nél, és nem szélesebbek 20-30 m-nél. Így az árvizek szintje rendszerint mindenhol meghaladja a völgytalpakét, és rövid időszakra el is borítják azt. A Dél-Dunántúl felszínéről összegyülekező vízhozamok a Duna és a Dráva vízhozamaihoz viszonyítva csekélyek. A Dráva 18-20 km³-es vízhozamához képest sem számottevő a Rinya vagy a Fekete-víz 0,3 km³/év vízhozama. A legkiegyensúlyozottabb vízjárású vízfolyások – ahol a kisvíz-nagyvíz aránya is a legalacsonyabb – a Drávának alacsony forrásvidékekről táplálkozó, jó tározó felszínű mellékvei (Rinya, Fekete-víz). A lefolyás évi eloszlásában a Dráva-vízgyűjtő tűnik ki bővizű kettős árhullámmal. Az egyik a kora nyári, a másik az ezen a területen jellegzetes október-novemberi mediterrán jellegű csapadékhullás eredménye.

A terület természetes állóvizeinek nagyobb része Belső-Somogy homokos felszínén szélkötő, vagy elgátolt aprócska mélyedés. A mesterséges állóvizek csoportjában a halastavaké a döntő részarány. A mintaterület legjelentősebb vízfolyása a Rinya, Segesdi-Rinya és a Szabási-Rinya, az állóvizek között a halastavak játsszanak döntő szerepet (HORTOBÁGYI *et al.* 2000).

1.1.3. Geológia, geomorfológia

A lösz és a deluviális löszös üledékek mellett a terület legelterjedtebb felszíni képződményei a változatos litológiai összetételű folyóvízi üledékek. A különböző karakterű folyóvízi üledéksor hatalmas hordalékkúp-rendszer tartozéka, amely Belső- és Külső-Somogy, valamint a Tolnai-dombság területére terjed ki. A hordalékkúpok kialakulása területi differenciálódással már az alsó pleisztocénben megkezdődött, s nagyjából a középső pleisztocén végéig, az új pleisztocén elejéig tartott. Legkorábban Belső-Somogy feltöltésére került sor. Az akkumuláció a terület túlnyomó részén lassú, folyamatos, de nagyon egyenetlen

süllyedés közben történt. A feltöltődés kezdeti időszakában kavicsos, illetve homokos-agyagos-kavicsos üledék, valamint durvább szemcseösszetételű aprókavicsos-murvás folyóvízi homok, később pedig finom és középszemű, helyenként iszapos folyóvízi homok lerakódására került sor. A folyóvízi homok mindenütt É-ről származik, s ennek megfelelően anyaga dél felé finomodik. Belső- és Külső-Somogy hordalékkúp-anyaga részben ősi vízfolyások lerakódása, részben pedig a Balaton mai medencéjétől É-ra levő területekről származik. A belső-somogyi futóhomokos területek, a Balaton D-i partvidéke, valamint a Mecsek É-i, D-i és K-i szegélye kivételével a felszint csaknem mindenütt vastag lösztakaró borítja. A Dunántúli-középhegység legfiatalabb üledékei közé tartoznak az alluviális síkságok ártéri képződményei, melyek legnagyobb kiterjedésben és vastagságban a széles völgytalpú völgyfenékeken felhalmozódott finomszemcséjű iszapos, homokos, agyagos képződmények és a záporvizek által lehordott proluviális löszös üledékek fordulnak elő. Komoly szerepük van a völgyek kitöltésében, amelyekben a réti talajok és a láptalajok jellegzetes talajképző közei.

A felszínfejlődés kezdete a proterozoikumban és a paleozoikumba nyúlik vissza. A variszcida hegységképződés során kialakult a Dunántúl jelentékeny területére jellemző, főként kristályos palából, fillitből, gneiszből, gránitból és permi homokkőből álló alaphegység tömege. A másod- és harmadidőszaki transzgresszió kisebb mértékben és foltszerűen érintette a Somogyi- és a Baranyai-dombság viszonylag mélyebbre süllyedt alaphegységi részeit is, az alaphegység a Dunántúli-Dombság túlnyomó részén a mezozoikumban és az óharmadidőszak elején, a miocénig rögökre darabolódott, trópusi tönkösödéssel erősen lepusztult és szerkezeti vonalak mentén különböző mértékben és irányban mozgott. A harmadidőszakban a mai hegységi felszínek kiemelkedése, folyamatos pusztulása, tönkösödése, s ezzel párhuzamosan a mind ez ideig felszínen lévő alaphegységi területek medencévé alakulása volt jellemző. A folyamatos medence-kialakulás a pliocénban teljesedett ki. A pannóniai tenger csaknem az egész Dunántúli-dombság felszínét elborította, és vékonyabb-vastagabb, általában sekélytengeri üledéksorral fedte be, melyből csak a baranyai hegységek álltak ki szigetszerűen. A pliocén végén a beltó visszahúzódott, a terület fokozatos emelkedésével előbb keresztrétegzett homokkal jellemzett fluviolakusztikus vízrendszer, majd alig tagolt szárazulati felszín alakult ki. Ez volt a negyedidőszaki domborzat kiindulási felszíne. A pannóniai beltó visszahúzódása utáni domborzati differenciálódás viszonylag gyors ütemben következett be, döntően szerkezeti vonalak menti kiemelkedések és süllyedések formájában. Ehhez kapcsolódott a folyóvízi erózió felszínformáló tevékenysége és a völgyképződés. A völgyformálódást és a felszíni domborzat kialakulását egy térben és időben szakaszos, hármas süllyedék-generáció nagymértékben befolyásolta. A Dunántúli-dombság mai képében rendkívüli változást okozó, új arcú hidrogeográfiai hálózatot létrehozó mozgásfolyamat természetesen hosszú időn át ment végbe. Eredménye többek között a Somogyi-dombság felszínét zezugosan, de általában DNy-ÉK-i irányban harántoló vízválasztó létrejötte. Az új hidrográfiai hálózat kialakulásával párhuzamosan főleg az új pleisztocénban löszképződésre, futóhomok-képződésre került sor.

A Kis-Balatontól és a Nagyberek-től D-i irányban a Dráva völgyéig lenyúló – a Marcali-háttal megosztott – homokos síkság húzódik a belső-somogyi süllyedékben. Nyugaton a meridionális Zalaapáti-hát, K-en külső-Somogy, illetve a Zselic lépcsős szegélye keretezi. A belső-somogyi süllyedékben pannóniai homokos-agyagos és felső-pliocén keresztrétegzett homokos, ezekre D felé vastagodó negyedidőszaki hordalékanyag települt. Főleg ebben, de a medence negyedidőszaki rétegei között is több helyütt számottevő mennyiségben fordul elő tőállaputra utaló lerakódás. A K-i és Ny-i peremeket pedig deluviális agyagos képződmények borítják. A folyóvízi tevékenységet a fokozottabban kiemelkedő Marcali-háton löszös és

lejtőlőszös üledékképződés és áthalmozás, környezetében pedig futóhomok-képződés váltotta fel. Az alacsony Marcali-hátat két oldalról széles sávban kísérő, futóhomokkal fedett belső-somogyi hordalékkúp Ny-on a Kis Balaton – Dráva-völgy, K-en a Nagyberék – Dráva-völgy közötti egységre különíthető. Az előbbi kialakulását jórészt a Zala közép és új pleisztocén hordalékkúp-építő tevékenysége és holocén futóhomok-képződés jellemezte. A Marcali-háttól K-re elterülő, a ma futóhomokkal fedett területen nagyobb folyó, feltehetően az Ős-Duna végezte a felső pliocén végén, a keresztarétegzett homok lerakódása után a hordalékkúp építését. A Nagyberék – Dráva-völgy közötti homokterület mintegy 80 km hosszúságban, 15-20 km szélességben, általában 150-170 m tszf.-i magasságban É-D-i irányban húzódik. Marcali-Öreglak vonalától északra alacsonyabb, a belső-somogyi vízválasztó környékén és a Zseliccel szomszédos területen viszont 180-190 m tszf.-i magasságot is elér, szélakkumuláció és emelkedés eredményeként. Ismét alacsonyabb a Dráva-völgy peremi 10 km-es sáv, amely az uralkodó É-i szelek akkumulációs zónájától D-re fekszik. A hordalékkúp-síkság uralkodóan futóhomokos, szélbarázdákkal, maradék gerincekkel, garmadákkal, hosszú garmadabuckákkal tagolt felszínét a szegélyeken a szomszédságra jellemző löszös foltok is tarkázzák. D felé a homok anyaga is finomodik, és néhány löszfolt is előfordul. A hordalékkúp futóhomok-felszíné formálódása jórészt az új pleisztocénre korlátozódik (HORTOBÁGYI *et al.* 2000).

1.1.4. Talajtani adottságok

A Dunántúli-dombság talajai is nagymértékben tükrözik a táj földrajzi helyzetéből, litológiaia, domborzati, éghajlati, vízföldrajzi és növényzeti adottságaiból, valamint a már jórészt antropogén tevékenységből is adódó természeti-társadalmi tényezők és folyamatok hatását. A tájra jórészt az erdőtalajok, kisebb részt a sztyepptalajok a jellemzőek. A Dunántúli-dombság genetikai talajtérképéből megállapítható, hogy Belső-Somogy területének legnagyobb részét agyagbemosódásos barna erdőtalaj borítja. Elsősorban a kisebb folyók mentén lehet találni öntés réti talajokat, a Dráva mentén a nyers öntéseknek van jelentős szerepe. Nagyatád fölött, a Rinya és mellékfolyói mentén öntés réti talajt találhatunk (HORTOBÁGYI *et al.* 2000).

Az öntés réti talajokban mind a réti folyamat, mind a talajok öntésjellegének nyomai fellelhetők. A réti talajokra jellemző humuszképződés, valamint az öntésterületek hordalékanyagának rétegzettsége és kialakulatlansága egymás mellett jelenik meg. A szelvények humuszszintje jól kivehető, általában 30-40 cm vastag és 2-3 % szerves anyagot tartalmaz. Kevésbé kialakult szerkezetük is, legtöbbször csak gyengén szemcsések. Hiányoznak az erőteljes dinamikát mutató, nagyméretű vasborsók és mészgöbcecsek is. A talajképző közetül szolgáló öntés rétegzettsége fennmaradt, a homokos, az iszapos, és az agyagos rétegek az üledékképződés változó viszonyait követik. A vasmozgás és a kalciumdinamika kismértékű. Területük az ártér magasabban fekvő részeire terjed ki, amely az állandó, vagy az időszakos vízborítástól mentesülve lehetőséget ad a folyamatos talajképződésre. Vízellátottságuk és tápanyag ellátottságuk általában kedvező (STEFANOVITS *et al.* 1999).

1.1.5. Tájhasználat-változás

A terület nyugati részén már az I. Katonai felmérés (1763-1787) térképe is összefüggő erdőket ábrázol. Mocsaras területek közvetlenül a Rinya mentén találhatók. A terület keleti része alapvetően mocsaras terület, rétekkal, erdőfoltokkal tarkítva. A II. Katonai Felmérés

(1806-1869) térképe is hasonló, a nyugati területen összefüggő erdőket, a keleti részen réteket ábrázol. Az általunk elkészített élőhelytérkép is hasonló arányban tartalmaz fás és fátlan foltokat, ezek kiterjedése és elhelyezkedése a néhány száz évvel ezelőtti állapotokat tükrözi.

Az elmúlt évtizedek erőteljes erdészeti beavatkozásai az értékes erdei asszociációkat erőteljesen degradálják. A tarvágást követő talaj-előkészítés következtében a gypszint természetes fajainak aránya visszaszorul. A levágott erdők helyén nem őshonos ültetvényeket, pl. vörös tölgy (*Quercus rubra*) ültetvényeket vagy akácokat is találunk. A helytelen erdősítés a réteket is érinti. Értékes mocsárrét foltokat kerítenek be, ültetnek be cserjékkel, amelyeknek vitalitása az adott termőhelyen kérdéses.

1.2. Természeti adottságok

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

A tervezési területről előzetes vegetáció-, vagy élőhelytérkép nem állt rendelkezésre, ezért műhold és légifotó interpretációval 1:10000 méretarányban 2009. februárjában a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai segítségével előzetes élőhelytérkép készült. 2009 májusának első felében (a növényzet állapota ekkorra már megfelelő a pontosabb térképezések kivitelezéséhez is) a területet a Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és botanikus szakemberek bejárták, az előzetes élőhelytérkép foltjai – ahol szükséges volt – revideálásra kerültek. Több, országos viszonylatban is ritka, és veszélyeztetett élőhely került elő, amelyek részletes botanikai felmérése, pontos elterjedésének meghatározása a későbbiek során szükségesszerű lesz. Számos élőhelykomplexum fordul elő a Natura 2000-es területen, amelyek elhatárolása a dinamikusán változó vizes élőhelyek magas aránya miatt jelen tanulmányban nem lehetséges (ezeket az élőhelytérképen is együtt szerepeltetjük).

A jelölő élőhelyek tekintetében a következő változások vannak a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest:

1. A 3260 Alföldektől a hegyvidékekig előforduló vízfolyások *Ranunculion fluitantis* és *Callitriche-Batrachion* növényzettel élőhely előfordulását a területen a 2009. évi fenntartási tervhez kapcsolódó célzott terepi felmérés nem erősített meg, ezért törlése javasolt.

2. A 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórét (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) élőhely előfordulását a területen a 2009. évi fenntartási tervhez kapcsolódó célzott terepi felmérés nem erősített meg, ezért törlése javasolt.

2. A 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai előfordulását a területen a 2009. évi fenntartási tervhez kapcsolódó célzott terepi felmérés bizonyította, ezért szerepeltetése javasolt nem jelölő élőhelyként.

A területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedése és %-os aránya a teljes területhez viszonyítva.

Natura 2000 kód	Natura 2000 név	Terület (ha)	(%)
Jelölő			
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy	26.54	4.39

	agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)		
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	40.27	6.66
91E0	*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	39.81	6.58
91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>)	5.72	0.95
91L0	Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>)	208.43	34.48
Nem jelölő			
3150	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel	2,8	0.46
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	1	0.17

A vizsgált területen előforduló Á-NÉR élőhelytípusok kiterjedése és %-os aránya a teljes területhez viszonyítva.

Á-NÉR kód	Á-NÉR név	Terület (ha)	(%)
A1	Állóvízi sulymos, békalencsés, tócsagazos hínár	2	0.33
A23	Tündérrózsás, vízitökös, rencés, kolokános hínár	2.8	0.46
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	29.22	4.83
BA	Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínárasok	3.95	0.65
B5	Nem zsombékoló magassárrétek	5.43	0.99
D2	Kékperjés rétek	26.54	4.39
D34	Mocsárrétek	40.27	6.66
D5	Patakparti és lápi magaskórósok	1	0.17
J1a	Fűzlápok, lápcserjések	5.81	0.96
J2	Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők	1.58	0.26
J5	Égerligetek	32.42	5.36
J6	Keményfás ártéri erdők	5.72	0.95
K1a	Gyertyános-kocsányos tölgyesek	208.43	34.48
OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	20.55	3.40

RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők	90.02	14.92
OC	Jellegtelen száraz gyepek és magaskórosok	4.98	0.82
OD	Lágyszárú özönfajok állományai	32.85	5.43
RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények	21.48	3.55
Irtás	Erdőirtások	65.44	10.83
Egyéb	Szántók, parlagok	4.03	0.67
Összegzés		604.52	100

Az élőhelyek rendszerezésének megfeleltetése

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Közösségi és nem közösségi jelentőségű élőhely (Á-NÉR)	
Kód	Név	Kód	Név
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyag-bemosódásos talajokon (Molinion caeruleae) - Kékperjés láprétek	D2	Kékperjés rétek
6440	Folyóvölgyek Cnidion dubii-hoz tartozó mocsárrétjei - Ártéri mocsárrétek	D34	Mocsárrétek
91E0	* Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) - Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők	J2, J1a, J5	Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők
91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal - Keményfás ligeterdők	J6	Keményfás ártéri erdők
91L0	Illír gyertyános-tölgyesek (Erythronion-Carpinion)	K1a	Gyertyános-kocsányos tölgyesek
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofíl magaskórós szegélytársulásai	D6	Ártéri és mocsári magaskórósok
3150	Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel - Eutróf sekély tavak és holtmedrek hínárja	A1	Állóvízi sulymos, békalencsés, tócsagazos hínár
		A23	Tündérrózsás, vízitökös, rencés, kolokános (láptavi) hínár
	-	B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
	-	BA	Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok

	-	B5	Nem zsombékoló magassásrétek
	-	D5	Patakparti és lápi magaskórosok
	-	J1a	Fűzlápok, lápcserjések
	-	J5	Égerligetek
	-	OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórosok
	-	RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők
	-	OC	Jellegtelen száraz gyepek és magaskórosok
	-	OD	Lágyszárú özönfajok állományai
	-	RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények
	-	Irtás	Erdőirtások
	-	Egyéb	Szántók, parlagok

Közösségi jelentőségű élőhelyek
Jelölő élőhelyek

I.

Élőhely neve:	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)
Élőhely kódja:	6410
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	4,39 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	26,54 ha
Élőhely jellemzése:	Kékperjés rétek <i>Á-NER kódja: D2</i> Elsősorban a Szabási-Rinya, és a közelében kialakított csatornák mentén kialakult gyepek. Állományai mocsárrétekkel (D34) mozaikolnak, ezért egymástól történő elkülönítésük, térképi megjelenítésük nem könnyű. Állományaikban a jellegzetes képerje (<i>Molinia</i> sp.) mellett egyéb fű- és sásfajok (pl. <i>Deschampsia caespitosa</i>, <i>Avenula pubescens</i>, <i>Holcus lanatus</i>, <i>Poa pratensis</i>, <i>Carex flacca</i>) is előfordulnak, amelyek sokszor dominánssá is válnak. Kétszikűekben (pl. <i>Cirsium rivulare</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>, <i>Lychnis flos-cuculi</i>, <i>Leucanthemum vulgare</i>, <i>Ranunculus acris</i>) gazdag rétek. Védett növényfajai között orchideákat (pl. <i>Orchis militaris</i>) is találunk. Néhány, elsősorban a kaszálórétekre jellemző növényfaj (pl. <i>Arrhenatherum elatius</i>, <i>Dactylis glomerata</i>) is megjelenik állományaiban. Különleges értéke a több 100 tövet számláló buglyos szegfű (<i>Dianthus superbus</i>) állománya.
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	A kaszált láprétek fajgazdagok, természetközeli állapotban vannak. Azokon a foltokon, amelyeken a kaszálás elmaradt, a <i>Solidago</i> válik uralkodóvá; ezek jóval degradáltabbak.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: M32 (kaszálás elmaradása), H08 (talajvízszint csökkenése)

II.

Élőhely neve:	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárétjei
Élőhely kódja:	6440
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	kb. 6,66 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	kb. 40,27 ha
Élőhely jellemzése:	Mocsárrétek <i>Á-NÉR kódja: D34</i> Elsősorban a Szabási-Rinyát és annak mellékfolyóit, valamint az azokba torkolló csatornákat övező élőhely. Különböző degradáltsági fokú állományi láprétekkel, özöngyomos (<i>Solidago gigantea</i>) foltokkal, nádasokkal mozaikolnak. Uralkodó fűfajai az <i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Deschampsia caespitosa</i>, <i>Avenula pubescens</i>, <i>Holcus lanatus</i>, <i>Poa pratensis</i>, szárazabb állományokban megjelenik, és dominánssá válik a <i>Festuca pseudovina</i>. Feltűnő virágú egy- és kétszikű fajokban (pl. <i>Cirsium rivulare</i>, <i>Iris pseudacorus</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>, <i>Saxifraga bulbifera</i>, <i>Calystegia sepium</i>, <i>Lychnis flos-cuculi</i>, <i>Leucanthemum vulgare</i>, <i>Caltha palustris</i>, <i>Ranunculus acris</i>, <i>Filipendula ulmaria</i>, <i>Lysimachia nummularia</i>, <i>Colchicum autumnale</i>) gazdag rétek, amelyekhez a magassásosok ide áthúzódó fajai (<i>Carex acutiformis</i>, <i>Carex riparia</i>) is csatlakoznak.
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	A szárazabb, <i>Festuca pseudovina</i> uralta állományai fajokban szegényebbek, az üdebb, kaszált állományai természetközeli állapotban vannak. Azokon a foltokon, amelyeken a kaszálás elmaradt, ott a <i>Solidago</i> válik uralkodóvá és ezért ezek jóval degradáltabbak.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: H08 (talajvízszint csökkenés), M41 (legeltetés elmaradása), F10 (helytelen erdősítés), Egyéb: benádasodás

III.

Élőhely neve:	*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kóris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)
Élőhely kódja:	91E0
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,96 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	5,81 ha
Élőhely jellemzése:	Fűzlápok, lápcserjések <i>Á-NÉR kódja: J1a</i> Ritka lápi fajokban gazdag élőhelyek, amelyek gyakran égerlápokkal, mocsárrétekkel, láprétekkel és magassásosokkal érintkeznek. Állományainak zöme erőteljesen degradálódott, zavarást jelző és nitrofil fajok (pl. <i>Galium aparine</i>, <i>Urtica dioica</i>), inváziós növények (<i>Solidago gigantea</i>) uralkodtak el bennük. Természetközeli állományai a Natura 2000-es terület legértékesebb élőhelyei közé tartoznak. A szukcessziós sorban a gyertyános-kocsányos tölgyeseket, keményfás ártéri erdőket, égerlápokat követik. Cserjeszintjükben tömeges a <i>Salix cinerea</i>, de a <i>Salix fragilis</i> és a <i>Ribes nigrum</i> is előfordul benne. Sásfajai (<i>Carex elata</i>, <i>Carex elongata</i>, <i>Carex acutiformis</i>, <i>Carex riparia</i>, <i>Carex appropinquata</i>) és páfrányfajai (<i>Thelypteris palustris</i>, <i>Dryopteris carthusiana</i>) jellegzetes habitussal ruházzák fel. Növényritkaságai között több reliktumfaj (<i>Hottonia palustris</i>, <i>Urtica kioviensis</i>) is előfordul.
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	Természetközeli állományai fajgazdagságuknak köszönhetően kivételes értékek. Degradált állományai jóval fajszegényebbek; itt az állapotjavításra kell törekedni.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: HO8 (talajvízszint csökkenése), F11 (erdőirtás), F00 (erdőgazdálkodás), Egyéb: gyomosodás

IV.

Élőhely neve:	Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők
Élőhely kódja:	91E0
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,26 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	1,58 ha
Élőhely jellemzése:	Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők <i>Á-NÉR kódja: J2</i> Tőzeges talajú, lápi fajokban gazdag éger-, vagy részben kőriserdők. Vizük állandóan pangó jellegű, az égerligetekkel szemben gyertyános-tölgyes és bükkös fajokban igen szegények. Természetközeli állományai a Natura 2000-es terület legértékesebb élőhelyei közé tartoznak. Hasonló lápi fajok jellemzik, mint a fűzlápokat. Állományainak egy része kiszáradt, elgyomosodott. Valószínűleg egy nagyon részletes térképezés során néhány kisebb állománya még előkerül!
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	Természetközeli állományai fajgazdagságuknak köszönhetően kivételes értékek. Degradált állományai jóval fajszegényebbek; itt az állapotjavításra kell törekedni.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: HO8 (talajvízszint csökkenése), F11 (erdőirtás), F00 (erdőgazdálkodás)

V.

Élőhely neve:	Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők
Élőhely kódja:	91E0
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	5,36 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	32,42 ha
Élőhely jellemzése:	Égerligetek Á-NÉR kódja: J5 A területen előforduló állományai között kevés a jó állapotú. A talajvízszint csökkenése miatt állományainak zöme erősen elgyomosodott. Tömeges lehet bennük az <i>Urtica dioica</i> és a <i>Galium aparine</i>. Gyakran <i>Salix cinerea</i> bokrokkal mozaikolnak, gyepszintjükben megjelennek a mocsárrétekre és a láprétekre jellemző fajok is. Ezeknek az erdőknek a hovatartozása kérdéses (égerliget, degradált erdők, vagy ültetvény), egyes állományai magasabb térszíneken, nem éger termőhelyen fordulnak elő. További vizsgálatuk szükséges! Kis kiterjedésű természetközeli állományaiban az <i>Alnus glutinosa</i> mellett a lombkorona alkotója lehet a <i>Fraxinus angustifolia</i>, <i>Quercus robur</i>, <i>Carpinus betulus</i>. Cserjeszintjében előfordul a <i>Salix fragilis</i>, <i>Sambucus nigra</i>, <i>Padus avium</i> is. Gyepszintjében az üde lomberdők és a ligeterdők közös fajait (pl. <i>Aegopodium podagraria</i>, <i>Galeobdolon luteum</i> agg., <i>Mercurialis perennis</i>, <i>Carex sylvatica</i>) is megtaláljuk. Jelentős az elsősorban ligeterdei kötődésű fajok (pl. <i>Caltha palustris</i>, <i>Carex brizoides</i>, <i>Carex remota</i>, <i>Circaea lutetiana</i>, <i>Chrysosplenium alternifolium</i>, <i>Stachis sylvatica</i>, <i>Eupatorium cannabinum</i>) aránya. Megtaláljuk bennük a magassásosok növényfajai (pl. <i>Carex acutiformis</i>, <i>Carex riparia</i>) mellett a szivárgóvízes foltok fajait (pl. <i>Cardamine amara</i>, <i>Dryopteris carthusiana</i>) is.
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	A patakokat szalagszerűen követő, fajgazdag állományok természetközeli állapotban vannak. Az összefüggő tömböket alkotó, nem éger termőhelyen előforduló állományai jóval degradáltabbak.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: HO8 (talajvízszint csökkenése), I24 (aranyvessző fajok terjedése), Egyéb: gyomosodás
-------------------------	--

VI.

Élőhely neve:	Keményfás ligeterdők
---------------	-----------------------------

Élőhely kódja:	91F0
----------------	-------------

Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
------------------------------------	-------------------------------------

Élőhely területi aránya:	0,95 (%)
--------------------------	----------

Élőhely kiterjedése a területen:	5,72 ha
----------------------------------	---------

Élőhely jellemzése:	Keményfás ártéri erdők <i>Á-NÉR kódja: J6</i> Szalagszerű állományai a berekterület magasabb pontjain a gyertyános-kocsányos tölgyesekhez, a mélyebb pontjain az égerligetekhez kapcsolódnak. Jó növekedésű erdők, melynek lombkoronaszintjében a <i>Quercus robur</i> mellett a <i>Fraxinus angustifolia</i> uralkodik. Cserjeszintjében gyakori a <i>Sambucus nigra</i>, <i>Corylus avellana</i>, <i>Viburnum opulus</i>, <i>Frangula alnus</i>, <i>Ulmus minor</i>, <i>Ulmus laevis</i>, <i>Acer campestre</i>. A liánfajok közül a <i>Hedera helix</i> és a <i>Humulus lupulus</i> érdemel említést. A gyepszint tömeges, illetve gyakori fajai az alföldi gyertyános-tölgyesekkel mutatnak rokonságot. Jellemző fajok: <i>Aegopodium podagraria</i>, <i>Asarum europaeum</i>, <i>Galeobdolon luteum</i> agg., <i>Galium odoratum</i>, <i>Circaea lutetiana</i>, <i>Corydalis</i> sp., <i>Galanthus nivalis</i>, <i>Pulmonaria officinalis</i>, <i>Adoxa moschatellina</i>, stb.). Színező elemei (pl. <i>Carex remota</i>, <i>Carex brizoides</i>, <i>Cucubalus baccifer</i>, <i>Stachys sylvatica</i>) a ligeterdőkből kerülnek ki.
---------------------	---

Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	Állományai a környező gyertyános-tölgyesektől nehezen elválaszthatók, de természetközeli állapotúak.
---	--

Élőhely veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
------------------------------	-----------------

Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: F16 (tarvágás), F15 (véghasználat), F11 (erdőirtás), F00 (erdőgazdálkodás), F32 (fafajcsere idegen fafajra)
-------------------------	---

VII.

Élőhely neve:	Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>)
Élőhely kódja:	91L0
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	34,48 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	208,43 ha
Élőhely jellemzése:	Gyertyános-kocsányos tölgyesek <i>Á-NÉR kódja: K1a</i> A terület legnagyobb kiterjedésű erdőtípusa és élőhelye. A különböző korú és állapotú erdők ritka és értékes növényfajok sokaságát rejtik. Legidősebb állományai ritka természeti értékek. Lombkoronaszintjében a <i>Quercus robur</i> uralkodik. Mellette egyéb fafajokat (<i>Carpinus betulus</i>, <i>Fagus sylvatica</i>, <i>Tilia platyphyllos</i>, <i>Tilia tomentosa</i>, <i>Acer campestre</i>, stb.) is találunk. A korábbi erdészeti beavatkozásokat a helyenként gyakori <i>Quercus cerris</i> mellett a szórványosan előforduló, nem őshonos fenyőfajok felszaporodása jelzi. Cserjeszintjét többnyire általánosan elterjedt fajok képezik. A gyepszint igen változatos, fontosabb növényei: <i>Vinca minor</i>, <i>Aegopodium podagraria</i>, <i>Carex pilosa</i>, <i>Galeobdolon luteum</i> agg., <i>Galium odoratum</i>, <i>Hedera helix</i>, <i>Mercurialis perennis</i>, <i>Stellaria holostea</i>, <i>Arum maculatum</i>, <i>Asarum europaeum</i>, <i>Dryopteris carthusiana</i>, <i>Ajuga reptans</i>, <i>Carex sylvatica</i>, <i>Dryopteris filix-mas</i>, <i>Geum urbanum</i>, <i>Symphytum tuberosum</i>, <i>Veronica chamaedrys</i>, <i>Viola reichenbachiana</i>, <i>Adoxa moschatellina</i>, <i>Anemone ranunculoides</i>, <i>Corydalis cava</i>, <i>Neottia nidus-avis</i>, <i>Primula acaulis</i>, <i>Convallaria majalis</i>, <i>Milium effusum</i>, <i>Mycelis muralis</i>, <i>Knautia drymeia</i>, stb. A ritka <i>Ruscus aculeatus</i>, <i>Polystichum setiferum</i> és <i>Tamus communis</i> szubmediterrán jelleget kölcsönöz ezeknek az erdőknek. A terepbejárás során egyéb ritka növényfajok (<i>Dryopteris affinis</i>, <i>Polystichum aculeatum</i>, <i>Carex strigosa</i>) is előkerültek.
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	Állományainak jelentős része természetközeli állapotú. A fiatalabb állományai fajszerényebbek.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: F16 (tarvágás), F15 (véghasználat), F11 (erdőirtás), F00 (erdőgazdálkodás), F32 (fafajcsere idegen fafajra)
-------------------------	---

Nem jelölő élőhelyek

VIII.

Élőhely neve:	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
Élőhely kódja:	6430
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,17 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	1 ha
Élőhely jellemzése:	Patakparti és lápi magaskórósok <i>Á-NÉR kódja: D5</i> Elsősorban a Rinya mentén fordulnak elő kisebb-nagyobb állományai, amelyek sokszor más növényzeti típusokkal mozaikonak. Uralkodó fajai a <i>Cirsium rivulare</i> és a <i>Filipendula ulmaria</i>. Elkülönítésük nem könnyű, sokszor <i>Solidago</i> és <i>Urtica</i> fajok tengerében fordulnak elő. Az állományok pontos jellemzéséhez és besorolásához cönológiai felvételek szükségesek.
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	Elsősorban az özöngyomok veszélyeztetik.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: H08 (talajvízszint csökkenés), I24 (aranyvessző fajok terjedése), H03 (kotrás), Egyéb: gyomosodás

IX.

Élőhely neve:	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel
Élőhely kódja:	3150
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,33 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	kb. 2 ha
Élőhely jellemzése:	Állóvízi sulymos, békalencsés, tócsagazos hínár Á-NÉR kódja: A1 A tavak és vízfolyások mocsári és lápi vegetációja között előforduló, elsősorban <i>Lemna</i> fajokból álló kisebb-nagyobb kiterjedésű állományok.
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	További vizsgálatok szükségesek
Élőhely veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: H03 (kotrás), H17 (mederrendezés)

X.

Élőhely neve:	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel
Élőhely kódja:	3150
Élőhely előfordulásai a területen:	ld. 15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,46 (%)
Élőhely kiterjedése a területen:	2,8 ha
Élőhely jellemzése:	Tündérrózsás, vízitökös, rencés, kolokános hínár <i>Á-NÉR kódja: A23</i> Elsősorban a halastórendszer É-i részén előforduló, <i>Nuphar lutea</i> -ból álló vegetációtípus.
Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:	Közepes mértékben veszélyeztetett
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	AKTUÁLIS: H03 (kotrás), H17 (mederrendezés)

Nem közösségi jelentőségű élőhelyek

1.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **B1a - Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások**
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet
- (3) Élőhely területi aránya: kb. 4,83 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: kb. 29,22 ha
- (5) Élőhely jellemzése: A halastavak menti állományai elsősorban a parti zónában találhatók, de kisebb foltok a mélyebb vizekben is előfordulnak. Alapvetően *Phragmites australis*, *Typha angustifolia*, *Typha latifolia* alkotja, de szórványosan egyéb fajokat (pl. *Carex acutiformis*, *Carex riparia*, *Calystegia sepium*) is lehet találni. A mocsárrétekkel mozaikoló állományaiban domináns a nád, de szórványosan mocsárréti fajok is előfordulnak benne.
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: További vizsgálatok szükségesek
- (8) Veszélyeztető tényezők: További vizsgálatok szükségesek

2.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **BA - Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok**
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet
- (3) Élőhely területi aránya: 0,65 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: 3,95 ha
- (5) Élőhely jellemzése: A Rinya mellékfolyóit, és a kisebb csatornáknak a szegélyét kísérő élőhely. Fajösszetételét általános mocsári fajok (pl. *Alisma plantago-aquatica*) alkotják. Gyakran mozaikolnak lebegő és úszó (pl. *Lemna* sp.) fajokkal.
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett
- (8) Veszélyeztető tényezők: AKTUÁLIS: H03 (kotrás), H17 (mederrendezés)

3.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **B5 - Nem zsombékoló magassásrétek**
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet
- (3) Élőhely területi aránya: 0,99 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: kb. 5,43 ha
- (5) Élőhely jellemzése: Elsősorban mocsárrétekkel, nádasokkal, gyékényesekkel, degradált üde gyepekkel érintkező növényzeti típus, melyben a *Carex acutiformis* és a *Carex riparia* domináns.
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett
- (8) Veszélyeztető tényezők: AKTUÁLIS: H08 (talajvízszint csökkenés), I24 (aranyvessző fajok terjedése), Egyéb: gyomosodás

4.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **OB - Jellegtelen üde gyepek és magaskórosok**
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet

- (3) Élőhely területi aránya: kb. 3,40 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: kb. 20,55 ha
- (5) Élőhely jellemzése: Keverfajkészletű, lápréti, mocsárréti generalista fajok uralta, zavart élőhelyek. A *Solidago gigantea* gyakran tömeges bennük. Gyakran mozaikolnak természetesebb élőhelyekkel is.
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: kis mértékben veszélyeztetett
- (8) Veszélyeztető tényezők: AKTUÁLIS: I24 (aranyvessző fajok terjedése)

5.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **OC - Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórosok**
- (2) Élőhely Natura 2000 kódja/neve: –
- (3) Élőhely előfordulásai a területen: ld. 3.2. és 3.3. térképek
- (4) Élőhely területi aránya: 0,82
- (5) Élőhely kiterjedése a területen: 4,98 ha
- (6) Élőhely jellemzése:
Elsősorban szárazgyepi fajok uralta, gyomos állományok. Jellegzetes fajai: *Dactylis glomerata*, *Galium verum*, *Eryngium campestre*, *Daucus carota*, *Poa angustifolia*, *Plantago lanceolata*, *Cynodon dactylon*, *Thymus* sp., *Prunus spinosa*, *Tragopogon* sp., *Hypericum perforatum*, *Festuca pseudovina*, *Anchusa officinalis*, *Berteroa incana*, *Erigeron annuus*, *Chondrilla juncea*.
- (7) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése:
- (8) Élőhely veszélyeztetettsége: nem veszélyeztetett
- (9) Veszélyeztető tényezők: nincsenek

6.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **OD - Lágyszárú özönfajok állományai**
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet
- (3) Élőhely területi aránya: 5,43 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: 32,85 ha
- (5) Élőhely jellemzése: Elsősorban *Solidago gigantea* állományok, amelyek a Rinya mentén sokfelé előfordulnak.
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: nem veszélyeztetett
- (8) Veszélyeztető tényezők: nincsenek

7.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **P8 - Vágásterület**
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet
- (3) Élőhely területi aránya: 10,83 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: 65,44 ha
- (5) Élőhely jellemzése:
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: nem veszélyeztetett
- (8) Veszélyeztető tényezők: nincsenek

8.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **RB - Puhafás pionír és jellegtelen erdők**
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet

- (3) Élőhely területi aránya: 14,92 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: 90,2 ha
- (5) Élőhely jellemzése: Elsősorban *Alnus glutinosa* állományok, zavart, gyomos gyepszinttel. A Rinya mentén sokféle előfordulnak, valószínűleg egy részük telepített. Állományai természetközeli égeres foltokkal mozaikolnak. Pontos cönológiai helyük megállapítása szükséges!
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: kis mértékben veszélyeztetett
- (8) Veszélyeztető tényezők: AKTUÁLIS: H08 (talajvízszint csökkenés), Egyéb: gyomosodás

9.

- (1) Élőhely Á-NÉR kódja/neve: **RD - Tájidegen fafajokkal elegyes jellegű erdők és ültetvények**
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet
- (3) Élőhely területi aránya: 3,55 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: 21,48 ha
- (5) Élőhely jellemzése: Telepített akácok.
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: nem veszélyeztetett
- (8) Veszélyeztető tényezők: nincsenek

10.

- (1) Élőhely neve: **Egyéb élőhelyek** (szántók, stb.)
- (2) Élőhely előfordulásai a területen: ld. térképi melléklet
- (3) Élőhely területi aránya: 0,67 (%)
- (4) Élőhely kiterjedése a területen: 4,03 ha
- (5) Élőhely jellemzése:
- (6) Élőhely természetességi/degradáltsági értékelése: További vizsgálatok szükségesek
- (7) Élőhely veszélyeztetettsége: nem veszélyeztetett
- (8) Veszélyeztető tényezők: nincsenek

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Nincs a tervezési területen.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk az adott fajról. A * jel a faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti az élőhelyvédelmi irányelv mellékletei alapján.

Faj neve	Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	HD: Élőhelyvédelmi BD: Madárvédelmi	FV: fokozottan védett V: védett
<i>Jelölő fajok</i>		
Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	HD II.	V
Közönséges tarajosgöte (<i>Triturus cristatus</i>)	HD II.	V
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	HD II.	V
Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	HD II.	V
Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	HD II.	V
<i>Nem jelölő fajok</i>		
Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	HD II.	V

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

A fenntartási tervekben a közösségi jelentőségű fajokon (ezen belül a jelölők kiemelten) kívül még azok a fajok is helyet kaptak, amelyek közösségi jelentőségűeknek nem minősülnek, de kezelési szempontból jelentősek, általában hazai védett, illetve nem védett fajok egyben. Válogatási szempont volt, hogy sok nem közösségi jelentőségű faj rendelkezik olyan speciális élőhelyi igénnyel, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységgel, illetve biogeográfiai jelentőséggel, melyek figyelembe vétele a kezelési irányelvek megfogalmazása során nem hagyható figyelmen kívül. Ezek a legtöbb esetben fokozottan védettek, illetve védettek, de előfordul, hogy mindenféle védettség nélküli indikátor fajok is kerültek a listába. A fajokról adatlap (táblázat) és elterjedési térkép (13. sz. melléklet) készült.

Faj neve Magyar/Tudományos (latin) név	Egyéb hazai jogszabályi védelem FV: fokozottan védett V: védett
Növényfajok	
Pelyvás pajzsika (<i>Dryopteris affinis</i>)	V
Szálkás pajzsika (<i>Dryopteris carthusiana</i>)	V
Széles pajzsika (<i>Dryopteris dilatata</i>)	V
Karéjos vesepáfrány (<i>Polystichum aculeatum</i>)	V
Díszes vesepáfrány (<i>Polystichum setiferum</i>)	V
Tőzegpáfrány (<i>Thelypteris palustris</i>)	V
Rostostövű sás (<i>Carex appropinquata</i>)	V
Borostás sás (<i>Carex strigosa</i>)	V
Hússzínű ujjaskosbor (<i>Dactylorhiza incarnata</i>)	V
Békaliliom (<i>Hottonia palustris</i>)	V
Pázsitos nőszirm (<i>Iris graminea</i>)	V
Madárfészek (<i>Neottia nidus-avis</i>)	V
Vitéz kosbor (<i>Orchis militaris</i>)	V
Szártalan kankalin (<i>Primula acaulis</i>)	V
Szúrós csodabogyó (<i>Ruscus aculeatus</i>)	V
Lápi csalán (<i>Urtica kioviensis</i>)	V
Pirítógyökér (<i>Tamus communis</i>)	V
Buglyos szegfű (<i>Dianthus superbus</i>)	V
Fekete ribiszke (<i>Ribes nigrum</i>)	V

Növényfajok

1)

Faj neve:	Pelyvás pajzsika (<i>Dryopteris affinis</i> Frazer-Jenkins)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Csupán 1 helyen találtuk, gyertyános-tölgyes égerliget határzónájában, de további előfordulásai várhatók.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Országos viszonylatban is igen ritka, atlanti-mediterrán karakterű páfrány
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen erdőgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A jelenlegi állomány védelme az élőhelyének tervszerű megőrzésével biztosítható

2)

Faj neve:	Szálkás pajzsika (<i>Dryopteris carthusiana</i> (Vill.) H. P. Fuchs)
Írányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Elsősorban égerligetekben és láperdőkben.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Több 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A Dél-Dunántúl láperdeiben, bükköseiben, stb. gyakori.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepesen veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Szárazodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizek megtartása a területen

3)

Faj neve:	Széles pajzsika (<i>Dryopteris dilatata</i> (Hoffm) A. Gray)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Elsősorban láperdőkben és égerligetekben, az előző fajnál jóval ritkább.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	< 100 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Nyirkos talajú lápokban, égerligetekben, bükkösökben erdeifenyvesekben.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Szárazodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizek megtartása a területen

4)

Faj neve:	Karéjos vesepáfrány (<i>Polystichum aculeatum</i> (L.) Roth)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Gyertyános-tölgyesben
Állománynagyság (jelölés):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítés):	1 tő, de további előfordulásai várhatók
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Friss, nyirkos talajú helyeken, elsősorban sziklás bükkösökben, sziklaerdőkben, szurdokerdőkben, erdei fenyvesekben.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen erdőgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	---

5)

Faj neve:	Díszes vesepáfrány (<i>Polystichum setiferum</i> (Forskal) Woyнар)
Írányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Gyertyános-tölgyesben
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 tő, de további előfordulásai várhatók
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Friss, nyirkos talajú helyeken, elsősorban bükkösökben, sziklaerdőkben, szurdokerdőkben, gyertyános-tölgyesekben.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen erdőgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	---

6)

Faj neve:	Tőzegpáfrány (<i>Thelypteris palustris</i> Salisb)
Írányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Kizárólag éger és fűzlápokban.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Tőzeg- és vízállásjelző; nádasok, magassásosok, láprétek, mocsárrétek, láperdők, stb. növénye
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen vízgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizek megtartásával

7)

Faj neve:	Rostostövű sás (<i>Carex appropinquata</i> Schumacher)
Írányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Kizárólag fűzlápokban.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Zsombékosok, nedves láprétek ritka növénye. Reliktum jellegű faj, pusztulóban.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen vízgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizek megtartásával

8)

Faj neve:	Borostás sás (<i>Carex strigosa</i> Huds.)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 2000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Gyertyános-tölgyesek földútjai mentén, nedvesebb élőhelyeken.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Égerligetek, tölgy-kőris-szil ligeterdők, gyertyános-tölgyesek.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen víz és erdőgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizek megtartásával

9)

Faj neve:	Hússzínű ujjaskosbor (<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) So)
Írányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10 000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Lápréteken, fűzlápokon
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Láprétek, mocsárrétek, magassásos társulások, láperdők, ligeterdők, magaskórósok virága.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen vízgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizek megtartásával

10)

Faj neve:	Békaliliom (<i>Hottonia palustris</i> L.)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Fűzlápokon
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 10, 100 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Mészben szegény mezotróf vizekben, elsősorban liget- és láperdőkben.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen vízgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizek megtartásával

11)

Faj neve:	Pázsitos nőszirm (Iris graminea L.)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Egy helyen fordul elő a területen, egy idős gyertyános-tölgyes és egy fiatal gyertyános-tölgyes között haladó földút középű, nem taposott részén
Állománymagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománymagyság (tervkészítéskor):	1 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Középhegységekben nem ritka, elsősorban mészkedvelő tölgyesekben és bokorerdőkben él. Belső-Somogyból korábban csak Rinyaszentkirályról jelezték.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Taposás
Fajvédelmi lehetőségek:	Ebben az esetben nehezen megoldható, az átültetésen érdemes elgondolkodni.

12)

Faj neve:	Madárfészek (<i>Neottia nidus-avis</i> L. Rich)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Gyertyános-tölgyesekben
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Több 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Talajtípusra közömbös, szinte minden erdőtípusban megjelenik
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen erdőgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	---

13)

Faj neve:	Vitéz kosbor (<i>Orchis militaris</i> L.)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10 000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Lápréten
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Hegyi, homoki, irtás- és lápréteken, pusztafüves lejtőkön, gesztenyésekben, ligeterdőkben, stb.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen vízgazdálkodás, kaszálás elmaradása
Fajvédelmi lehetőségek:	A láprétek megfelelő kezelése

14)

Faj neve:	Szártalan kankalin (<i>Primula vulgaris</i> Huds.)
Írányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 2000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Gyertyános-tölgyesekben
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Több 100 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Bükkösök, gyertyános-tölgyesek, szurdokerdők.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	---
Fajvédelmi lehetőségek:	---

15)

Faj neve:	Szúrós csodabogyó (<i>Ruscus sculeatus</i> L..)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Gyertyános-tölgyesekben
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány tő, a területen elszórva
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Bükkösök, gyertyános-tölgyesek, száraz tölgyesek
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen erdőgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	---

16)

Faj neve:	Lápi csalán (<i>Urtica kioviensis</i> Rogowitsch)
Írányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Éger- és fűzlápokban
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Láperdők, ligeterdők, nádasok.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen vízgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	Vizek megtartása

17)

Faj neve:	Pirítógyökér (<i>Tamus communis</i> L.)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 2000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Gyertyános-tölgyesekben
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Száraz tölgyesek, karsztbokorerdők, gyertyános-tölgyesek, ritkábban üdebb erdők.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen erdőgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	---

18)

Faj neve:	Buglyos szegfű (<i>Dianthus superbis</i> L.)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Lápréteken, mocsárrét-láprét átmeneti állományokban
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 100 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Lápréteken, láp- és ligeterdőkben
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen vízgazdálkodás, kaszálás elmaradása
Fajvédelmi lehetőségek:	Megfelelő időpontban kaszálás, a vizek megtartása

19)

Faj neve:	Fekete ribiszke (<i>Ribes nigrum</i> L.)
Irányelv melléklete:	---
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10 000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Éger és fűzlápokban
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem volt felmérve
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Néhány 10 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem becsülhető
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Láp- és ligeterdőkben, országos viszonylatban is ritka
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Helytelen vízgazdálkodás
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizek megtartása

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE 50 adatbázis alapján jellemeztük. Egyes felszínborítási kategóriákat összevontunk, így alakult ki az alábbi statisztika. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

Területi kiterjedés	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Natura 2000 területek		Ország	
Kategória	ha	%	ha	%	ha	%
Belterületek, városi zöldterületek	0,00	0,00	7139	0,36	395223	4,22
Egyéb mesterséges felszín	0,00	0,00	11234	0,57	164226	1,75
Kistáblás szántóföld	1,17	0,21	112974	5,74	1433449	15,31
Nagyábrás szántóföld	3,03	0,53	337073	17,13	3450242	36,86
Egyéb szántóterület	0,00	0,00	3468	0,18	48812	0,52
Természetes gyepek	63,82	11,25	328609	16,70	560491	5,99
Intenzíven használt gyepek	0,00	0,00	101291	5,15	401665	4,29
Gyümölcs	0,00	0,00	2755	0,14	69312	0,74
Szőlő	0,00	0,00	9019	0,46	140529	1,50
Fűzfá ültetvény	0,00	0,00	759	0,04	2692	0,03
Komló ültetvény	0,00	0,00	0	0,00	69	0,00
Tanyák térségei, illetve komplex művelési szerkezet	0,00	0,00	10071	0,51	247030	2,64
Egyéb mezőgazdasági terület	0,00	0,00	13377	0,68	84341	0,90
Természetes erdők	434,09	76,52	638381	32,44	1265314	13,52
Erdő ültetvények	0,24	0,04	175520	8,92	766975	8,19
Egyéb erdők	0,00	0,00	640	0,03	946	0,01
Vizenyős terület	53,79	9,48	74548	3,79	126453	1,35
Felszíni víz	11,13	1,96	140455	7,14	202992	2,17
Egyéb természetes terület	0,00	0,00	650	0,03	769	0,01
Összesen	567,27	100,00	1967963	100,00	9361529	100,00

A Jánosházi-erdő és Égett-berek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület legjelentősebb felszínborítási formája az erdőterület. Az erdőültetvények aránya elhanyagolható, természetes erdő 434 hektár található a területen, ami a terület 76,5 %-a.

További meghatározó felszínborítási forma a természetes gyepek és a vizenyős területek. A 567 hektáros Natura 2000 területen 63,8 ha természetes gyepek van, ami a terület 11,2 %-a és 53,8 ha vizenyős terület, ami a terület 9,5 %-a.

A területen találhatók felszíni álló és folyóvizek, ezek területi kiterjedése 11,1 ha, a terület majdnem 2 %-a.

A szántóterületek aránya elhanyagolható, a kis és nagytáblás szántók együttesen sem érik el a terület 1 %-át.

1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben

Ökotípusok alatt az azonos ökológiai/alkalmassági/érzékenységi adottságokkal jellemezhető területeket értjük. Az ökotípusos földhasználati modellben részben külön vizsgáltuk a területek mezőgazdasági alkalmasságát, erdőalkalmasságát és környezeti érzékenységet. Ezek után mindhárom tulajdonság három fokozatának egy területi egységre vetített dominanciáját és azok kombinációját fejeztük ki egy-egy ökotípussal. Azaz a fent említett tényezőkkel – agráralkalmasság, erdőtelepítési alkalmasság, környezeti érzékenység – egyenként jellemeztünk egy három fokozatú skálán minden területi egységet. Ezek után megvizsgáltuk, hogy a három értékelt tulajdonság kombinációja miként jellemez egy területet. Mivel ezzel a módszerrel igen sok ökotípus jön létre, ezért ezekből csoportokat alkottunk a tényezők tulajdonság dominanciája alapján. Ennek értelmében az alábbi 10 származtatott ökotípust hoztuk létre:

1. jó, illetve kiváló termőképességű agrárterületek,
2. gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek,
3. környezetileg érzékeny agrárterületek,
4. erdőtelepítésre javasolt területek,
5. védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
6. erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek,
7. jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
8. gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
9. környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
10. gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek.

Ezen kívül megjelennek még a jelenlegi erdőterületek és a vizsgálatból egyéb okból kizárt területek.

A későbbiekben ez a metodika szolgált az OTTrT felülvizsgálatában meghatározott övezetek lehatárolására. Mely szerint a

- „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” kategóriát az 1. és 7. ökotípus területeiből leválogatott szántóterületek (nagytáblás szántóföldek, kistáblás szántóföldek, melegházak, állandóan öntözött szántó területek, rizsföldek) adják.
- Az erdőgazdálkodási térség „Erdőtelepítésre szánt tervezett erdeit” a 4. és 6. ökotípusok jelölik ki.
- Az „Erdőtelepítésre, fásításra alkalmas terület” övezetét pedig a 4., 5. és 6. ökotípusok adják.

Az ökotípusos földhasználatnál bemutatott statisztikai adatok a terület összterületére vonatkozóan kis mértékben eltérhetnek egymástól, mivel a vizsgálat és a statisztikai adatok előállítása térinformatikai módszerekkel történt 1 ha-os pixelmérettel.

Szántóföldi művelési alkalmasság

A szántóföldi művelési alkalmassági vizsgálat alapját a felhasznált talajtani (az Agrotopográfiai térkép fizikai féleség, vízgazdálkodási tulajdonságok, kémhatás és mészállapot tulajdonságok) és klimatikus környezeti változók alkalmasság szerinti súlyozása adja, mely széles szakértői kör bevonásával és az ún. Guilford-eljárással történt. Ezt követően a KIPA-eljárás alkalmazásával a vizsgált öt növény (búza, kukorica, napraforgó, lucerna, cukorrépa) termesztési alkalmassága alapján az azonos környezeti változókkal jellemezhető, homogén területek rangsorolása valósult meg.

A vizsgálatból az alábbi felszínborítási kategóriákat zártuk ki:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek.

A vizsgálat eredményeként az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- vizsgálatból kizárt terület,
- legkevésbé alkalmas terület,
- alkalmas terület,
- leginkább alkalmas terület.

A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a területadatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	536	85,90	989027	50,35	2889136	31,06
Legkevésbé alkalmas terület	0	0,00	342354	17,43	1215097	13,06
Alkalmas terület	88	14,10	556887	28,35	3962396	42,60
Leginkább alkalmas terület	0	0,00	75924	3,87	1235049	13,28
Összesen	624	100,00	1964192	100,00	9301678	100,00

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület nagy részét, az erdőterületeket és a vizenyős területeket ki kellett zárni a szántóföldi művelési alkalmasságból. A maradék alig 15 %-nyi terület szántóföldi művelési alkalmassága közepes.

Erdőtelepítési alkalmasság

Az erdőtelepítési alkalmasságot két fő szempont határozza meg: a vizsgált terület potenciális erdőgazdálkodási teljesítőképessége - gazdasági alkalmassága és az erdő iránti környezeti igény - a leendő erdőnek a terület környezeti érzékenységre gyakorolt várható kedvező hatása, erdő környezeti teljesítőképessége. Értéke annál nagyobb, minél nagyobb lesz az új erdő várható környezetjavító (talajvédelmi és víztisztító, vízgazdálkodást szabályozó stb.) szerepe, minél nagyobb mértékben jelentkezik az erdő környezeti érzékenységet befolyásoló hatása iránti társadalmi és földtulajdonosi igény.

Az erdőalkalmasság mértéke a következő képlet segítségével határozható meg:

ERDŐALKALMASSÁG = A TERÜLET ERDŐGAZDÁLKODÁSRA VALÓ ALKALMASSÁGA (E_Galk) + ERDŐ IRÁNTI KÖRNYEZETI IGÉNY (E_KVszuks)

Az erdőalkalmasságot tehát a gazdasági alkalmasság és az erdő iránti környezeti igény együttes értéke adja. Ez azt jelenti, hogy az erdőtelepítésre való alkalmasság gazdasági érdekből vagy környezetérzékenységi okból egyaránt magas lehet, sőt a két érdek összeadódva megelőzheti az esetleg prioritást élvező szántóföldi földhasználati igényt.

A védett területek esetében az erdőtelepítés csak akkor javasolható, ha nem sért természetvédelmi érdeket. A telepítés során honos fafajok alkalmazásával természetyszerű erdőket kell létrehozni.

A vizsgálatból kizárásra került területek az alábbiak:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- tanyák,
- természetes gyepek,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek,
- jogi oltalom alatt álló területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület),
- ex-lege területek,
- ramsari területek.

A terület erdőgazdálkodásra való alkalmasságát az alábbi tényezők befolyásolják:

$$EGalk = GENalk + T.VÍZG + T.KÉM + KLIMAalk$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

GENalk	A talaj genetikai típusai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.VÍZG	A talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.KÉM	A talaj kémhatása és mészállapota (Agrotopográfiai adatbázis),
KLIMAalk	Erdészeti klímazónák az alkalmasság szerint pontozva.

Az erdőtelepítési alkalmasságot nemcsak az erdőgazdálkodásra való alkalmasság határozza meg, hanem az erdő iránti környezeti igény, környezetvédelmi szükségesség. Az erdő iránti környezeti igényt az alábbi tényezők befolyásolják:

$$E_KVszüks = T.FIZ + LEJT + VÍZV + KLIMAKv$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

T.FIZ	A talaj fizikai félesége (Agrotopográfiai adatbázis),
LEJT	Lejtőkategória,
VÍZV	Felszín alatti vízvédelmi területek,
KLIMAKv	Erdészeti klímazónák a környezeti igény szerint pontozva.

A vizsgálat eredményeként az alábbi erdőtelepítési alkalmassági kategóriákat alakítottuk ki:

- vizsgálatból kizárt terület,
- feltételesen alkalmas terület,
- alkalmas terület,

- kiválóan alkalmas terület.

A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a területadatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	600	96,93	1525394	77,73	4103130	44,16
Feltételesen alkalmas terület	0	0,00	91380	4,66	576091	6,20
Alkalmas terület	18	2,91	298767	15,22	3855787	41,50
Kiválóan alkalmas terület	1	0,16	46870	2,39	755607	8,13
Összesen	619	100,00	1962411	100,00	9290615	100,00

A vizsgálatból kizárásra kerültek az erdőterületek, a vizenyős területek és a természetes gyepek, ami igen jelentős része a területnek. A maradék területnek, amely a területek 3 %-a nagy része alkalmas erdőtelepítésre, elsősorban véderdő telepítésre.

Környezeti érzékenység

A környezeti érzékenységet három tényező összegzéséből állítottuk elő, ezek:

- élővilág-érzékenység,
- talajérzékenység,
- vízbázisok érzékenysége.

A tényezők kapcsán azt vizsgáltuk, hogy adott tulajdonság jelen van-e az egyes területi egységeken, avagy nincs.

A környezeti érzékenység szintézis térkép azt mutatja, hogy a három tényezőtől hány fed át adott helyen. A vizsgálatból kizártuk a mesterséges felszíneket.

Az élővilág érzékenységet a jogi oltalom alatt álló területek, az ökológiai hálózat területei, a Natura 2000 területek és az ex-lege területek alkotják.

A talaj érzékenységét az erózió mértékével fejeztük ki. Az eróziós térkép készítésekor azt a módszert alkalmaztuk, amely tulajdonképpen nem az erózió állapotának felmérésére, hanem a talajvesztés lehetséges mértékének becslésére épül. Ezek alapján 2 t/ha/év mennyiség felett érzékenynek tekintettük a területet.

A környezeti érzékenység harmadik összetevőjeként a területtel kapcsolatos vízvédelmi szempontokat vizsgáltuk, ami során a nitrátérzékeny és a felszín alatti vízvédelmi területeket vettük számba.

A fentiek értelmében az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- nem érzékeny terület,
- legkevésbé érzékeny terület,
- érzékeny terület,
- legérzékenyebb terület.

A tervezési terület környezeti érzékenysége az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a területadatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Nem érzékeny terület	1	0,16	23770	1,21	3255279	35,02
Legkevésbé érzékeny terület	289	46,76	905517	46,12	4177749	44,95
Érzékeny terület	328	53,07	1025916	52,25	1844314	19,84
Legérzékenyebb terület	0	0,00	8285	0,42	17014	0,18
Összesen	618	100,00	1963488	100,00	9294356	100,00

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület fele egy szempontból (vízvédelmi), fele pedig két szempontból (vízvédelmi és élővilág-védelmi szempontból is) érzékeny. A terület teljes egészében része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak (ökológia folyosó), és egy ex-lege terület is található rajta. A teljes terület vízvédelmi szempontból érzékeny, mert 20 mm-nél nagyobb vízutánpótlódású.

Ökotípusos földhasználati meghatározottság

Miután értékeltük az egyes tényezőket (pontértéket adtunk 0-3 között – 0: vizsgálatból kizárt, 1: leggyengébb -> 3: legmeghatározóbb) megvizsgáltuk, hogy az egyes területi egységeken hogyan alakul a három tulajdonság kombinációja és azok dominanciája. Az egyes ökotípusokat az alábbi algoritmussal alakítottuk ki:

1. „jó, illetve kiváló termőképességű agrárterületek”:
ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
2. „gyenge, illetve közepes termőképességű agrárterületek ”:
a szántóföldi alkalmassági dominancia erősebb az erdőtelepítési dominanciánál, a terület gyenge vagy közepes termőképességű. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
3. „környezetileg érzékeny agrárterületek”:
jó, illetve kiváló termőképességű területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni.
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt, az erdészeti alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
4. „erdőtelepítésre javasolt területek”:
ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
5. „védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:
az erdőtelepítési dominancia erősebb a szántóföldi alkalmassági dominanciánál, a terület erdőtelepítésre figyelembe vehető. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
6. „erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek”:
erdőtelepítésre indokolt területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt,

a szántóföldi alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.

7. „jó, illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”: a területnek az erdőtelepítési és a szántóföldi növénytermesztési alkalmassági dominanciája egyaránt jellemző, mindkét meghatározottsághoz kiváló adottságok tartoznak. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 2.

8. „gyenge, illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:

mind az erdőtelepítési alkalmasság, mind a szántóföldi alkalmasság közepes. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 1.

9. „környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:

mind erdőtelepítésre indokolt terület, mind a szántóföldi növénytermesztésre alkalmas terület, magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mindhárom érték 3-as volt.

10. „gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek”:

a környezeti érzékenység dominál, vagy közepes és gyenge termelési adottságok esetén ugyanakkora súllyal határozza meg a területet. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a környezeti érzékenység 3-as vagy 2-es és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2. Avagy a környezeti érzékenység 1-es vagy 0-ás és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

A tervezési terület ökotípusos földhasználati meghatározottsága az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a területadatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	1	0,16	12779	0,65	606270	6,53
Jó, illetve kiváló termőképességű agrárterületek	0	0,00	66053	3,37	1137101	12,24
Gyenge, illetve közepes termőképességű agrárterületek	6	0,97	151762	7,74	685599	7,38
Környezetileg érzékeny agrárterületek	0	0,00	220	0,01	750	0,01
Erdőtelepítésre javasolt területek	1	0,16	38492	1,96	640499	6,89
Védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	10	1,62	33728	1,72	494606	5,32
Erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek	0	0,00	350	0,02	1013	0,01
Jó, illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	5521	0,28	71255	0,77

	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Gyenge, illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	5	0,81	124085	6,32	2077736	22,37
Környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	0	0,00	3	0,00
Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek	243	39,32	795332	40,54	1722495	18,54
Jelenlegi erdőterületek	352	56,96	733642	37,39	1852347	19,94
Összesen	618	100,00	1961964	100,00	9289674	100,00

Mivel a terület igen nagy része erdő és vizenyős terület, így a vizsgálatokból a terület nagy része kiszorul. Az erdőtelepítési vizsgálatnál ezt tovább csökkenti a természetes gyepek jelenléte. A maradék terület egésze közepes mezőgazdasági művelési alkalmasságú, egy kis részének jó az erdőtelepítési alkalmassága, viszont majdnem az egész terület két szempontból is érzékeny. Ezekből adódik, hogy a környezeti érzékenységet a vizsgálható terület nagy részén meghaladja az alkalmassági dominanciaértékeket, így a terület a „Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek” ökotípusba került. Az alig 2 %-nyi terület, ahol az erdőtelepítés alkalmassága meghaladta a környezeti érzékenységet, az a terület az „Erdőtelepítésre javasolt területek”

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 terület 65 %-a állami tulajdonban, 35 %-a magántulajdonban van. Az állami tulajdon a Dél-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, Kincstári Vagyonügynökség és a SEFAG Zrt. között oszlik meg. A magántulajdon a „S S AQUAKULTUR” Halászati és Mezőgazdasági Kft., az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. a Balatoni Halászati Részvénytársaság, Nagykorpád, Ötvöskónyi és Szabás Községi Önkormányzat és magán gazdák képviselik.

Az erdőterületeinek nagy része állami tulajdon (332,58 ha), 77,29 hektár pedig magántulajdon. A mezőgazdasági területek főként magántulajdonban vannak.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A területen a mezőgazdaság kisebb mértékben van jelen, mint az uralkodó ágazatú erdőgazdálkodás. A mezőgazdaságban a szántóföldi kultúra a jellemző, az állattartás mára szinte felszámolódott. Az érintett településeken a mezőgazdasági vállalkozók száma alacsony. A Natura 2000 területen kívül egyes gazdák 2-300 ha-on gazdálkodnak szántóföldi kultúrákkal (részben AKG). A többi gazda ennél jelentősen kisebb területeken gazdálkodik. Egyetlen gazda rendelkezik nagyobb állatállománnyal a térségben, 25-30 db magyar tarka szarvasmarhát tart.

Jelenleg igényelhető támogatások

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére A TANÁCS 1999. május 17-i 1257/1999/EK RENDELET 13-20. cikkei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19., valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők (jövedelmezőségi tényezők, alacsony népsűrűség és mezőgazdasági foglalkoztatottság aránya, alacsony hozamú, nehezen művelhető földterületek, valamint kedvezőtlen vízgazdálkodási és talajszerkezeti tényezők, szélsőséges talajsavanyúság és szikesség) hatásainak részbeni kompenzációja.

A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

A támogatás mértéke:

a) a 19. cikk alapján lehatárolt területeken 85,9 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 23 500 Ft/ha/év,

b) a 20. cikk alapján lehatárolt területeken 10,94 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 3000 Ft/ha/év.

A 19. cikk szerint lehatárolt területek összterülete 395 402 ha, amely az összes megművelt terület 6,3 %-a, valamint az ország területének 4,25 %-a. A 20. cikk feltételeinek összesen 488 156 ha földterület felel meg, amely az összes megművelt terület 7,77 %-a, valamint az ország területének 5,24 %-a. A kedvezőtlen adottságú területek összterülete 883 558 ha, azaz Magyarország összterületének 9,5 %-a, illetőleg a teljes megművelt terület 14 %-a.

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület gazdasági, társadalmi és természeti adottságai alapján nem indokolt, hogy KAT besorolást kapjon, így a területen ez a kompenzációs támogatás nem igényelhető a gazdálkodók számára.

Agrár-környezetgazdálkodás

Az agrár-környezetgazdálkodás célja a természeti erőforrások okszerű, fenntartható biztosítása és az élelmiszerbiztonság elősegítése.

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatás együtt igényelhető a Natura 2000 területek támogatásával, azonban a túlkompensációt el kell kerülni.

A Natura 2000 támogatások bevezetésének sikerességére következtethetünk, ha megvizsgáljuk, hogy az adott területen milyen a gazdálkodók elkötelezettsége a környezettudatos gazdálkodás iránt.

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Területen a gazdálkodók nem pályáztak agrár-környezetgazdálkodási kifizetésre.

1.3.3.2. Erdőgazdálkodás

Az erdőállomány jellemzése

A Jánosházi-erdő és Égett-berek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület erdőállománya 138 alrészletben 409,87 hektáron helyezkedik el. Az alábbi táblázatok bemutatják a jelenlegi faállománytípusok területi kiterjedését, illetve a faállományban megvalósítandó fafajösszetétel, a célállomány területi kiterjedését.

Faállománytípus	Terület (ha)
06 Mézgás égeres	79,01
04 Kocsányos tölgyes	61,06

28 Kocsányos tölgyes-cseres	33,52
24 Egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes	29,90
51 Cseres-gyertyános-kocsányos tölgyes	28,37
23 Gyertyános-kocsányos tölgyes	24,09
44 Elegyes-gyertyános	21,52
11 Elegyes-mézgás égeres	19,44
27 Cseres-kocsányos tölgyes	18,60
69 Gyertyános	9,93
55 Mézgás égeres-kocsányos tölgyes	9,07
21 Kőrises-kocsányos tölgyes	8,79
56 Fenyő elegyes-kocsányos tölgyes	6,92
01 Akácos	6,76
50 Egyéb lomb elegyes-gyertyános-kocsányos tölgyes	6,49
18 Egyéb lomb elegyes-akácos	5,44
15 Egyéb elegyes-kőrises	5,40
65 Erdeifenyves-cseres	3,58
14 Erdeifenyves	2,98
10 Egyéb lomb elegyes-cseres	2,06
05 Egyéb kemény lombos	1,49
07 Hazai nyáras-akácos	1,29
Nincs adat	24,16
Összesen	409,87

Távlati célállománytípus	Terület (ha)
23 Gyertyános-kocsányos tölgyes	180,22
06 Mézgás égeres	63,69
04 Kocsányos tölgyes	41,28
21 Kőrises-kocsányos tölgyes	34,89
11 Elegyes-mézgás égeres	26,13
51 Cseres-gyertyános-kocsányos tölgyes	19,09
01 Akácos	9,88
55 Mézgás égeres-kocsányos tölgyes	6,63
18 Egyéb lomb elegyes-akácos	2,32
24 Egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes	1,58
Nincs adat	24,16
Összesen	409,87

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 terület erdőterületeinek nagy része állami tulajdon (332,58 ha), 77,29 hektár pedig magántulajdon. Az állami erdészet (SEFAG Zrt.) mellett magánerdőgazdálkodás is folyik, erdőbirtokosságok is gazdálkodnak.

Az erdőgazdálkodók személyét az erdészeti adattár tartja nyilván.

Az erdőterület nagy része nem védett terület (354,57 ha), azonban 55,3 hektár védett természeti terület.

A kezelési üzemmódról elmondható, hogy az a terület, amiről rendelkezésre áll adat, az mind vágásos erdő (385,71 ha).

Az erdőterületek rendeltetés szerint nagy részben faanyagtermelés szolgáló erdők (339,35 ha), és vannak védelmi célú, védett természeti területen lévő erdők (46,36 ha).

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A terület a IV/2. Somogyi nagyvadas vadgazdálkodási körzetben helyezkedik el. A körzet meghatározó vadfaja a kiváló minőségű gímszarvas, mellette általánosan elterjedt és nagy egyedsűrűségben jelenik meg az őz, valamint a vaddisznó. A dámszarvas nagyobb egyedsűrűségben csak foltszerűen van jelen, ezeken a területrészekben azonban a vele való gazdálkodás jelentős szerephez jut. Muflon szintén csak lokalizáltan fordul elő, kis létszámmal. Az apróvadfajok közül a fogoly gyakorlatilag hiányzik a körzetből, a mezei nyúl, a fácán és a vízivadfajok vadászati, vadgazdálkodási jelentősége alacsony létszámuk következtében kicsi. Ragadozó fajok közül említésre méltó az egyre nagyobb létszámban előforduló aranyakál.

A tervezési szempontok a túlszaporodott nagyvadállomány létszámának csökkentésére koncentrálnak. Kiemelendő a vaddisznóállomány drasztikus állománycsökkentésének szükségessége, amely jelentősen hozzájárulhat a nagy vadlétszámból adódó károkozás mérsékléséhez, és így a vadgazdálkodás és egyéb ágazatok közötti nagyobb összhang megteremtéséhez és fenntartásához. Az apróvadfajok létszámának növelése élőhelyvédelemmel, élőhelyfejlesztéssel és hathatós dűvadgyérítéssel érhető el.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma, neve és telephelye:

14-356510-2-3-4 SEFAG Zrt. Lábodi Vadászerdészete (Lábod)

A tervezési terület vadállományának értékelése az érintett vadászatra jogosultak 10 éves adatai alapján:

Vadfaj	A körzet jellemző állomány-sűrűsége (pld/100 ha)	A terület jellemzői				
		Állománysűrűség (2000-2009)		Hasznosítási sűrűség (1999-2008)		A vadfajok vadgazdálkodási jelentősége
		pld/100 ha	trend	pld/100 ha	trend	
Gímszarvas	2,12	2,96	növekvő	1,37	növekvő	nagy
Dámszarvas	0,90	5,00	növekvő	3,40	növekvő	nagy
Őz	3,07	1,63	növekvő	0,41	növekvő	közepes
Muflon	0,04	0,05	csökkenő	0,01	csökkenő	nincs
Vaddisznó	1,81	1,38	növekvő	1,67	növekvő	nagy
Mezei nyúl	0,68	0,25	csökkenő	0,00	-	nincs
Fácán	3,35	1,28	csökkenő	0,82	növekvő	kicsi
Fogoly	0,03	0,00	-	0,00	-	nincs

(Adatforrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár, SZIE-VMI, Gödöllő, 2009)

A területen a gímszarvas, a dám, az őz és a vaddisznó állomány nagysága növekszik, a muflon állománya csökken. A nagyvadállomány hasznosított mennyisége szintén évről-évre növekszik, a muflon kivételével. A mezei nyúl és a fácán sűrűsége a vizsgált időszak alatt

jelentősen csökkent, ami a mezei nyúl vadászatának megszűnéséhez vezetett. A fácán esetében a növekvő teríték a mesterséges vadkibocsátásnak köszönhető.

A vízivadfajok, mint a vetési lúd, a tőkés réce és a csörgő réce vadászati jelentősége elhanyagolható. A területen vadgazdálkodási szempontból jelentőséggel bíró egyéb vadászható fajok: szarka, dolmányos varjú, szajkó, róka, borz, nyest, házi görény, aranyakál, kóbor kutya, kóbor macska.

Védett területeken a vadászati és vadgazdálkodási berendezések elhelyezéséhez, szükséges a természetvédelmi hatóság előzetes engedélye.

A területen az elsődleges tervezési és állománykezelési cél, a kimagasló minőségű gímszarvas-és dämállomány megőrzése, jelenlegi létszámuk csökkentése mellett a szakmailag helyes korosztályszerkezet és ivararány kialakításával. Az őz esetében a létszám növelésével lehet és kell számolni. Továbbá csökkenteni kell a vaddisznó létszámát, ami a vadkárak mérséklésének szempontjából is előnyös. Az apróvadfajok állománysűrűségének növelésére a lehetőségek az élőhelyfejlesztésben, valamint a vaddisznó és a szörmés- és szárnyas kártevők létszámának csökkentésében rejlenek.

A vadgazdálkodás okozta természetvédelmi károk csökkentése érdekében a vaddisznó és a nem őshonos däm állományának csökkentése is javasolt. Előnyös, hogy aranyakál van csúcsragadozóként a területen.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

IV/2. Somogyi nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

SEFAG Zrt. Lábodi Vadásztervezése (14-356510-2-3-4) vadgazdálkodási üzemterve.

Érvényesség: 2010-ig. Kelt: 1999. június 11. Jóváhagyta: Somogy Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.

A területen három halastó is található, amelyből egyben folyik halgazdálkodás. A területen fekvő három halastó/horgásztó magántulajdonban van. Két tó egy pesti tulajdonos kezében van, azokat nem gondozzák, elhanyagoltak. A helyi (ötvöskónyi) gazdálkodó kezében lévő halastó használatban és állandó gondozásban van. Hobbi horgászat folyik rajta. Tenyésztett halak pl. ponty, nyurgaponty, kárász. A madarak és vidrák okozta kár némelykor jelentős. A tavat kis patak táplálja mely minden nyáron kiszárad, így júliustól-októberig nincs vízutánpótlás. Ennek következtében nem lehet szinten tartani a halastó vízszintjét. A nyári, nem megfelelő vízutánpótlás miatt a halastó oxigén szintjének fenntartása érdekében meszezésre kényszerülnek az algásodás elkerülése miatt. A vízgazdálkodási szabályzat szerint a halastavak kotrását min. 10 évente el kell végezni.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A tervkészítés időszakában az országos vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítésére irányuló projekt végső eredményei még nem voltak ismertek.

1.3.3.5. Turizmus

A terület turizmusáról kevés információ van. A SEFAG Zrt. Tulajdonában van egy földvár, ahol turista utat és tanösvényt is kialakítottak.

1.3.3.6. Ipar

Szabás település közigazgatási területén található az Országos Ásványvagyon Nyilvántartásban szereplő „I-V. 0231/3, 0136, 0238, 0128, 022 hrsz.” nevű megkutatott „láp földszerű javítóanyag” ásványi nyersanyaglelőhely. A terület természet közeli állapotban tartása az ásványi nyersanyagok védelmének szempontjából is kedvezőnek tekinthető.

Szabás településen működik egy összeszerelő üzem, 2-3 alkalmazottal. A közeli Nagyatádon több kisebb egység üzemel.

1.3.3.7. Infrastruktúra

Tervezett infrastrukturális beruházás nincs.

1.3.3.8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok

Általános adatok: a Natura terület 0, 91 ha-on Beleg (a település 0, 05 %-a), 143, 958 ha-on Nagykorpád (4,31 %), 282,93 ha-on Ötvöskőnyi (10,21 %), 192, 419 ha-on Szabás (10,63 %) települések területére esik. Beleg 0,15 %, Nagykorpád 23,21 %, Ötvöskőnyi 45,62 %, Szabás 31,02 % arányban osztoznak a Natura 2000 területen.

Településrendezési leírás: a Natura 2000-es lehatárolás egyik településszerkezeti terven sem jelenik meg. A Natura 2000 területen a következő természetvédelmi oltalom alatt álló területek is megtalálhatók: természetvédelmi terület, „ex lege” védett terület. A Natura 2000 terület településre eső része főként mezőgazdasági, vízgazdálkodási, illetve erdő terület-felhasználási egységbe tartozik. Az erdőterületek javarészt védelmi erdők, a vízgazdálkodási terület, pedig tervezett ökológiai rendeltetésű tározó, ami Nagykorpád és Szabás területét érinti. A Natura 2000 területet gyalogút, illetve kerékpárút érinti.

Terület-felhasználási konfliktusok: Nagykorpád és Szabás önkormányzatainak távlati elképzelése a Rinya-patak földuzzasztásával „jóléti tó” kialakítása. Ez komolyan érintheti a természetvédelmi érdekeket, célokat.

2. Felhasznált irodalom

Pécsi M. (szerk.) 1981: Magyarország Tájföldrajza. A Dunántúli-dombság (Dél-Dunántúl) – Akadémiai Kiadó, Budapest, 704 pp.

Stefanovits P. – Filep Gy. – Füleky Gy. 1999: Talajtan – Mezőgazda Kiadó, Budapest 470 pp.

Hortobágyi T. – Simon T. (szerk.) 2000: Növényföldrajz, Társulástan és Ökológia – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 538 pp.

I. Katonai felmérés (1763-1787)

II. Katonai Felmérés (1806-1869)

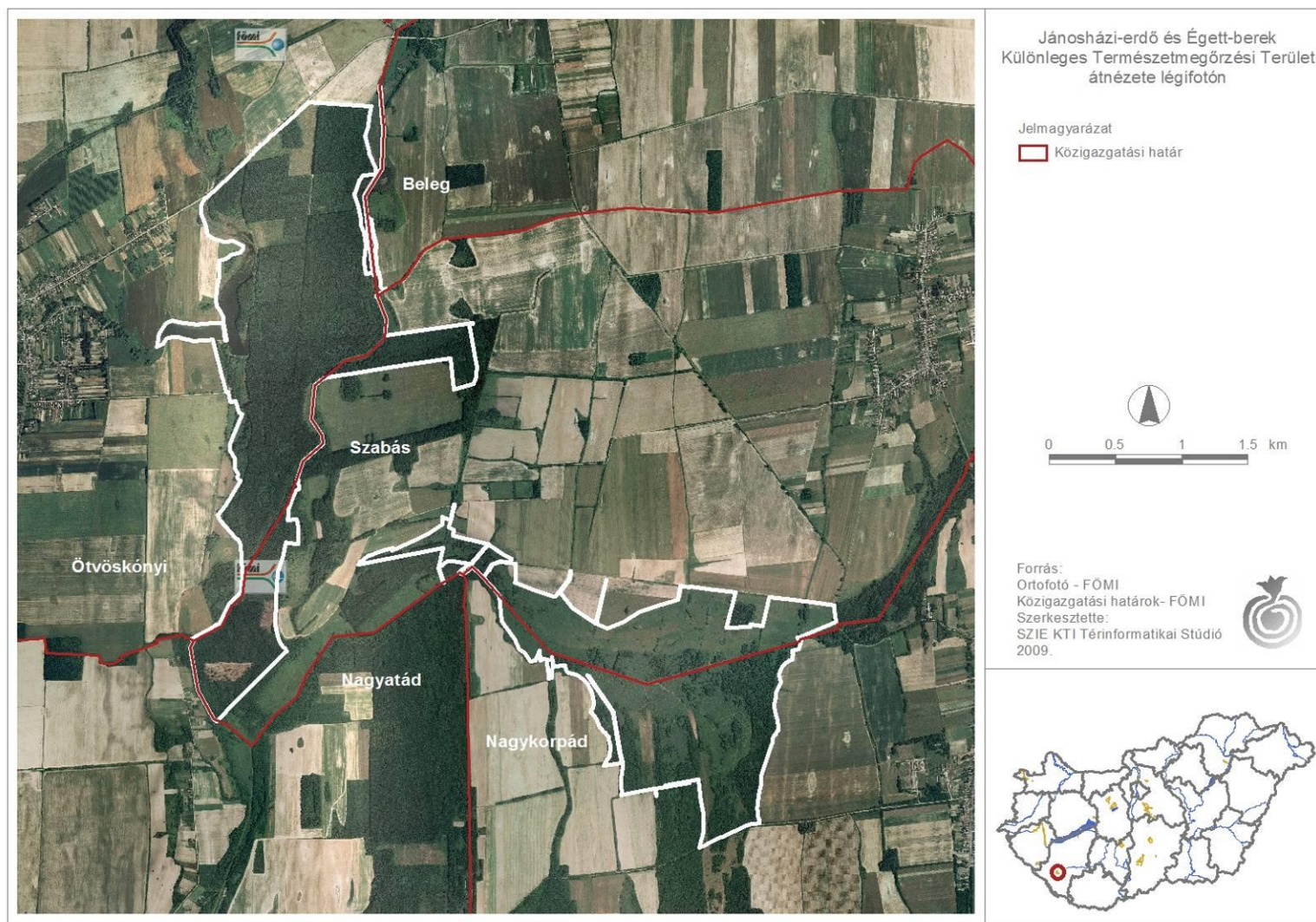
<http://geo.kvvm.hu/tir/>

A kijelölt Natura 2000 területek adatlapjai (Cntryhu2008.mdb)

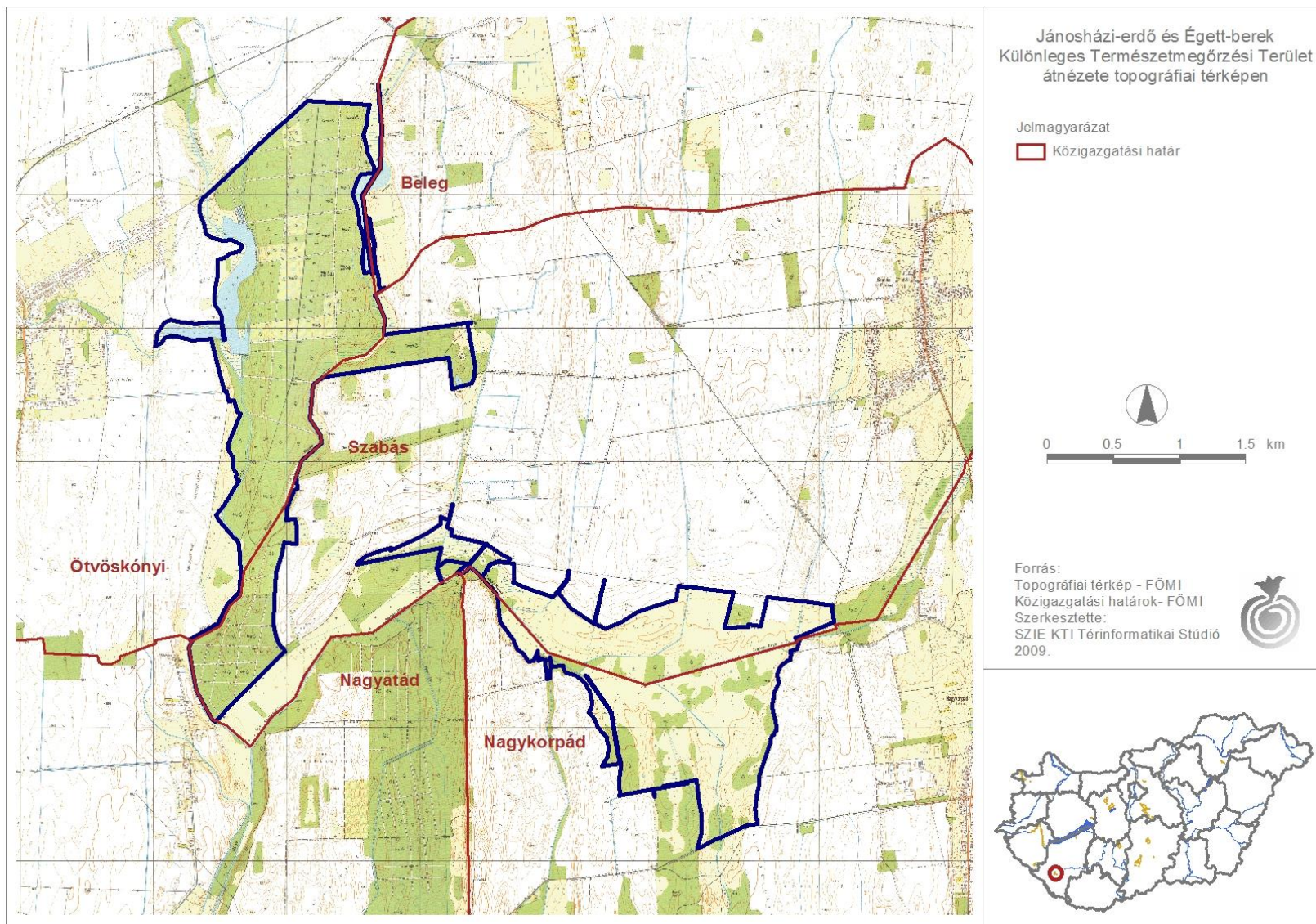
A kijelölt Natura 2000 területek térinformatikai fedvénye (Natura 2000 shape)

Országos védett területek határa

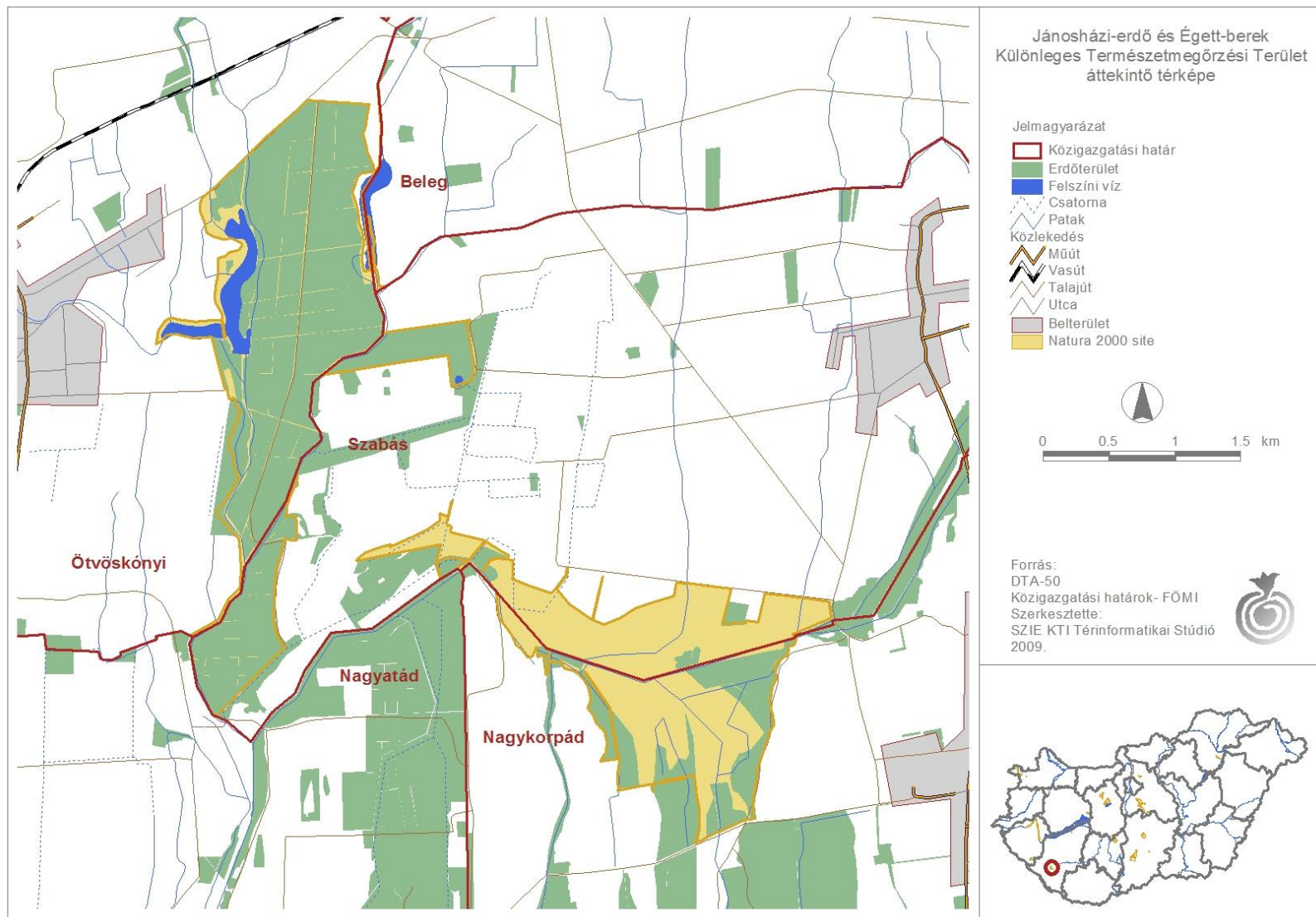
III. MELLÉKLETEK

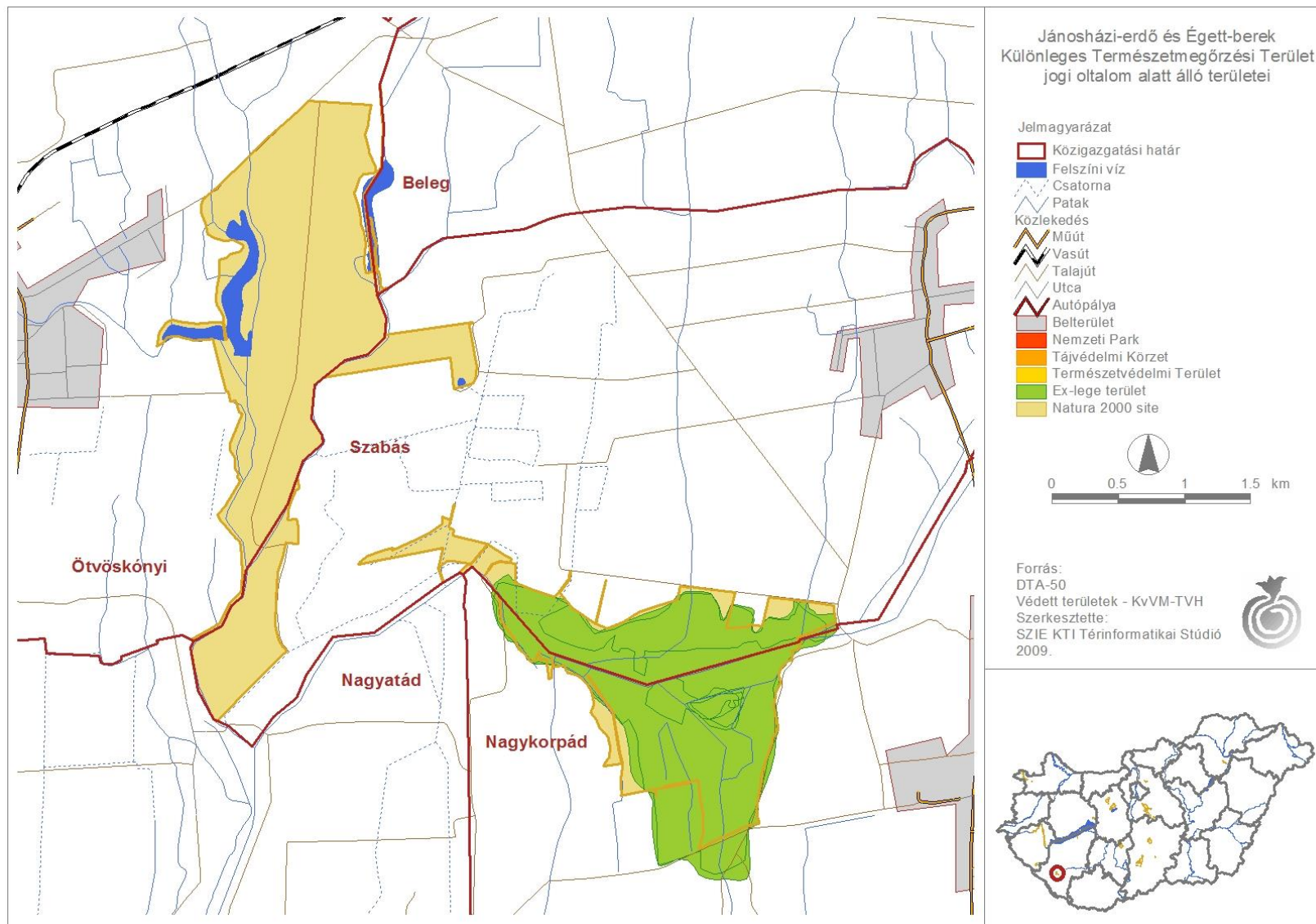
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója

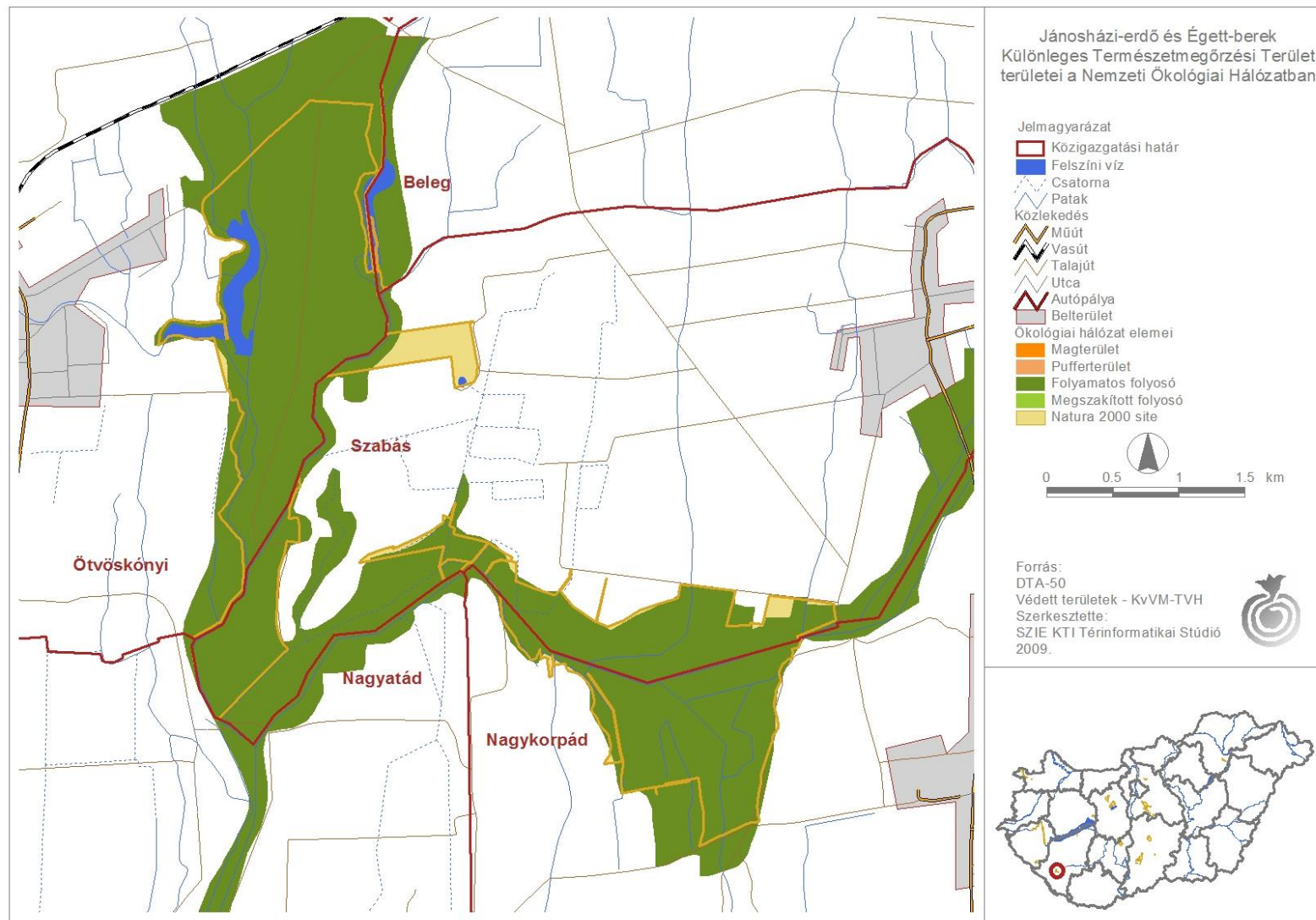
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe

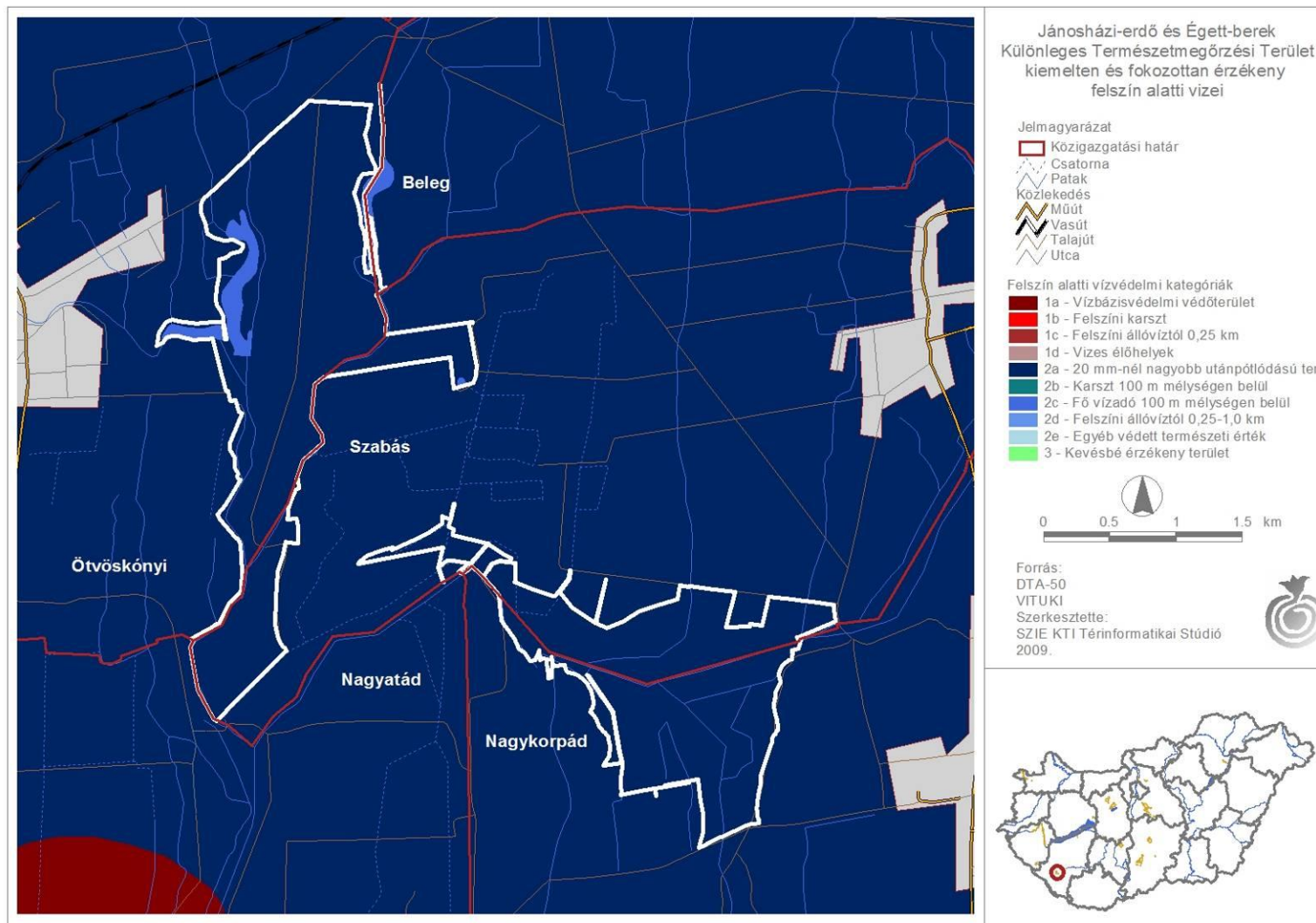
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe

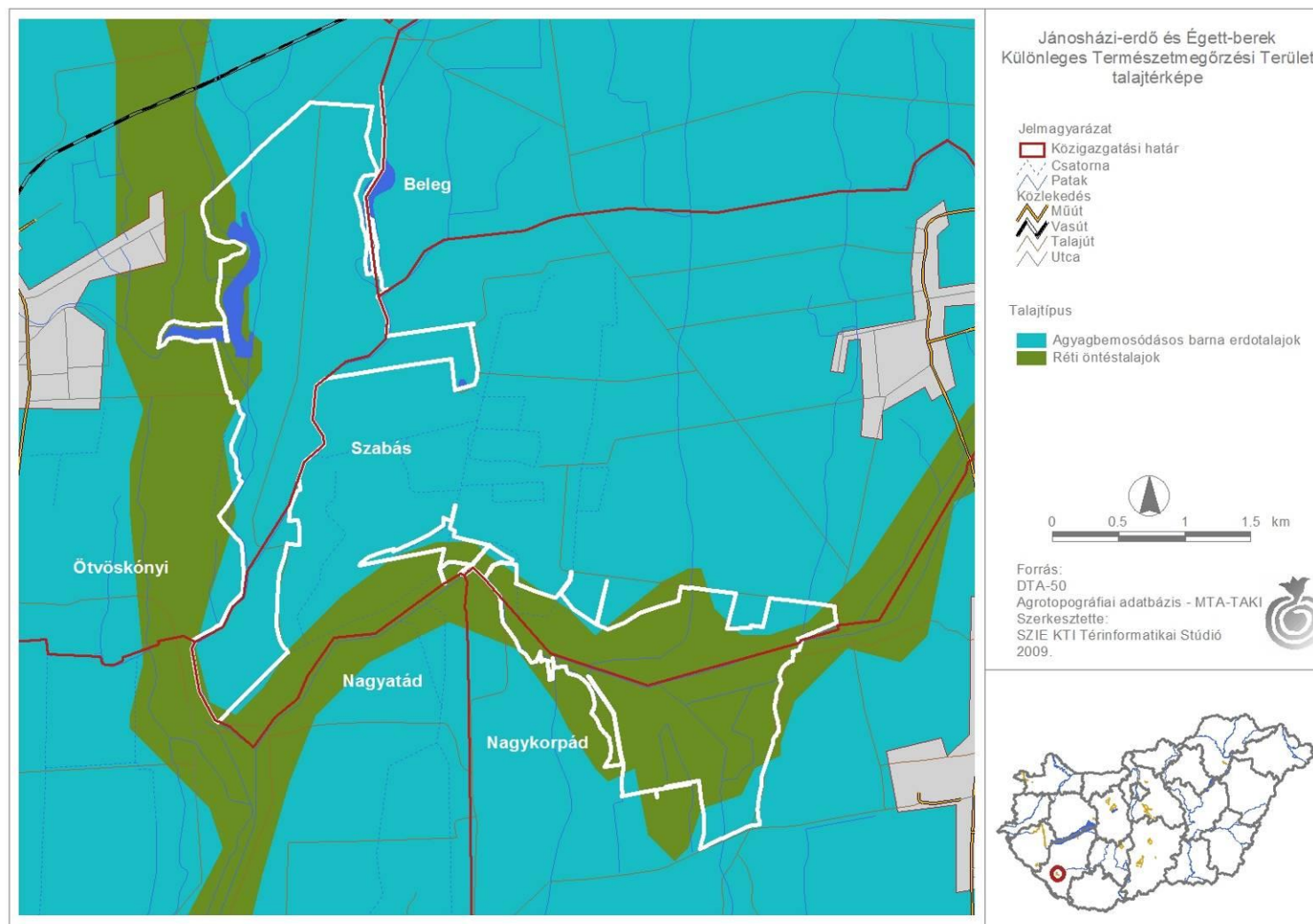
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei

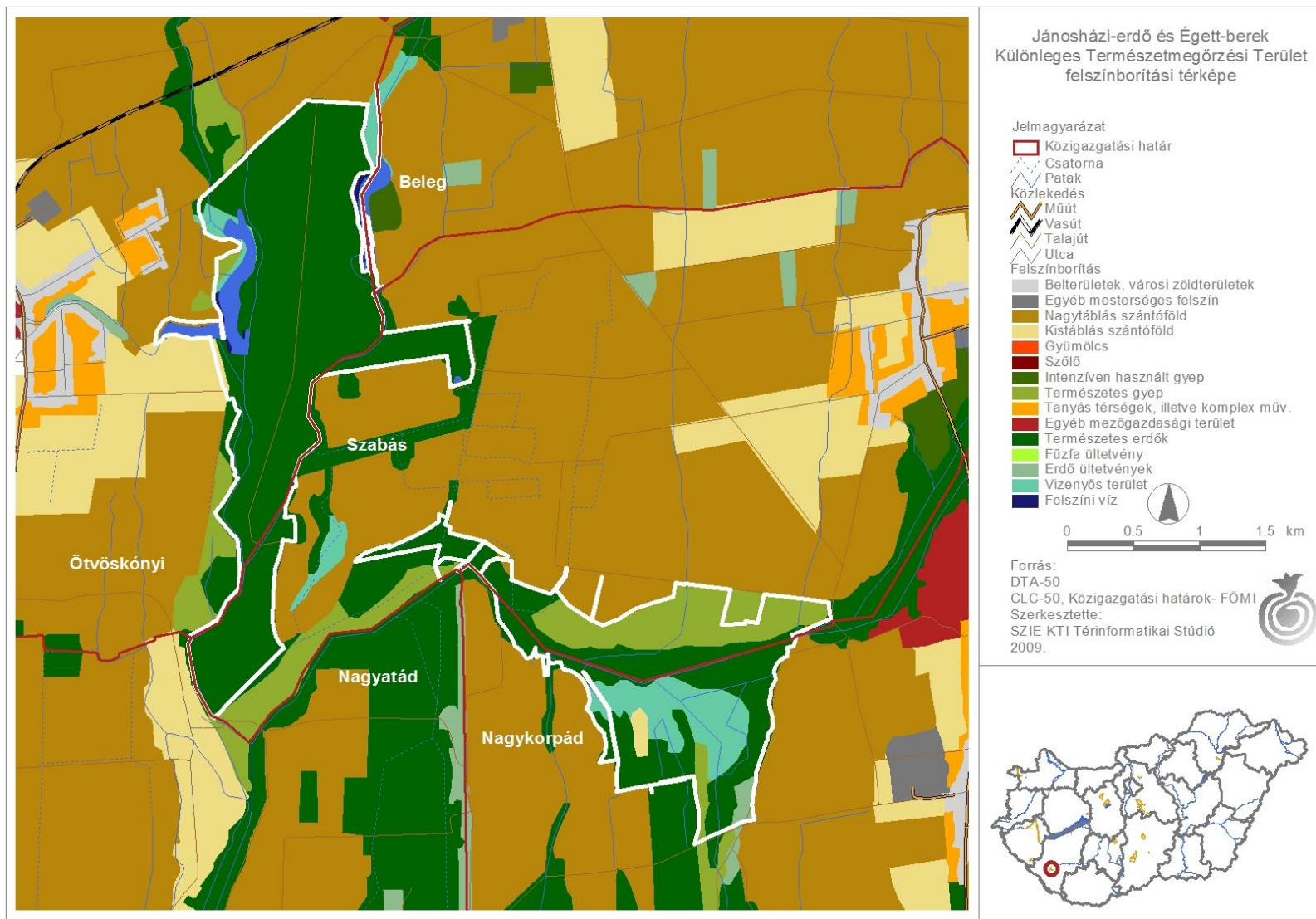
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége a országos ökológia hálózatban

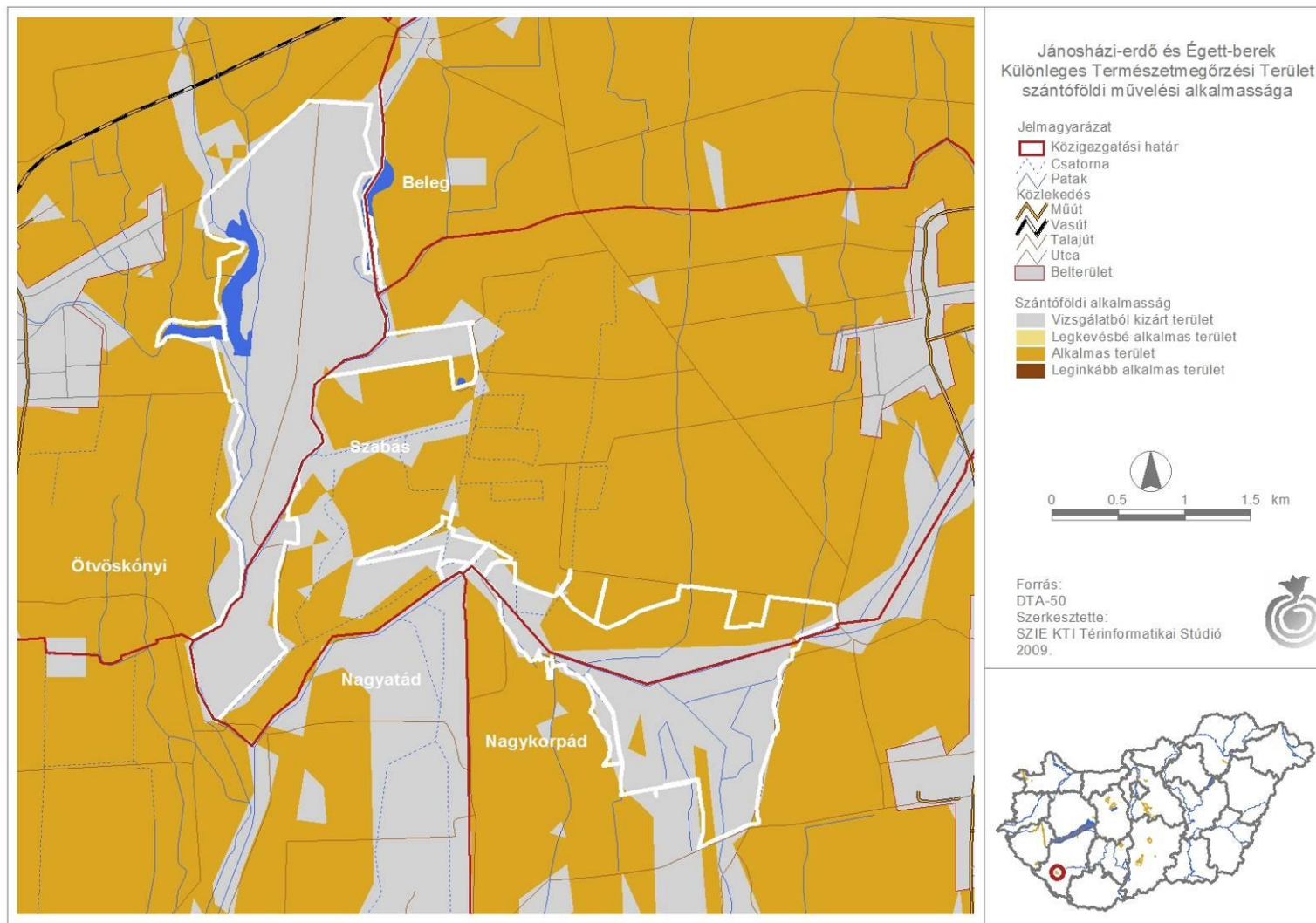
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei

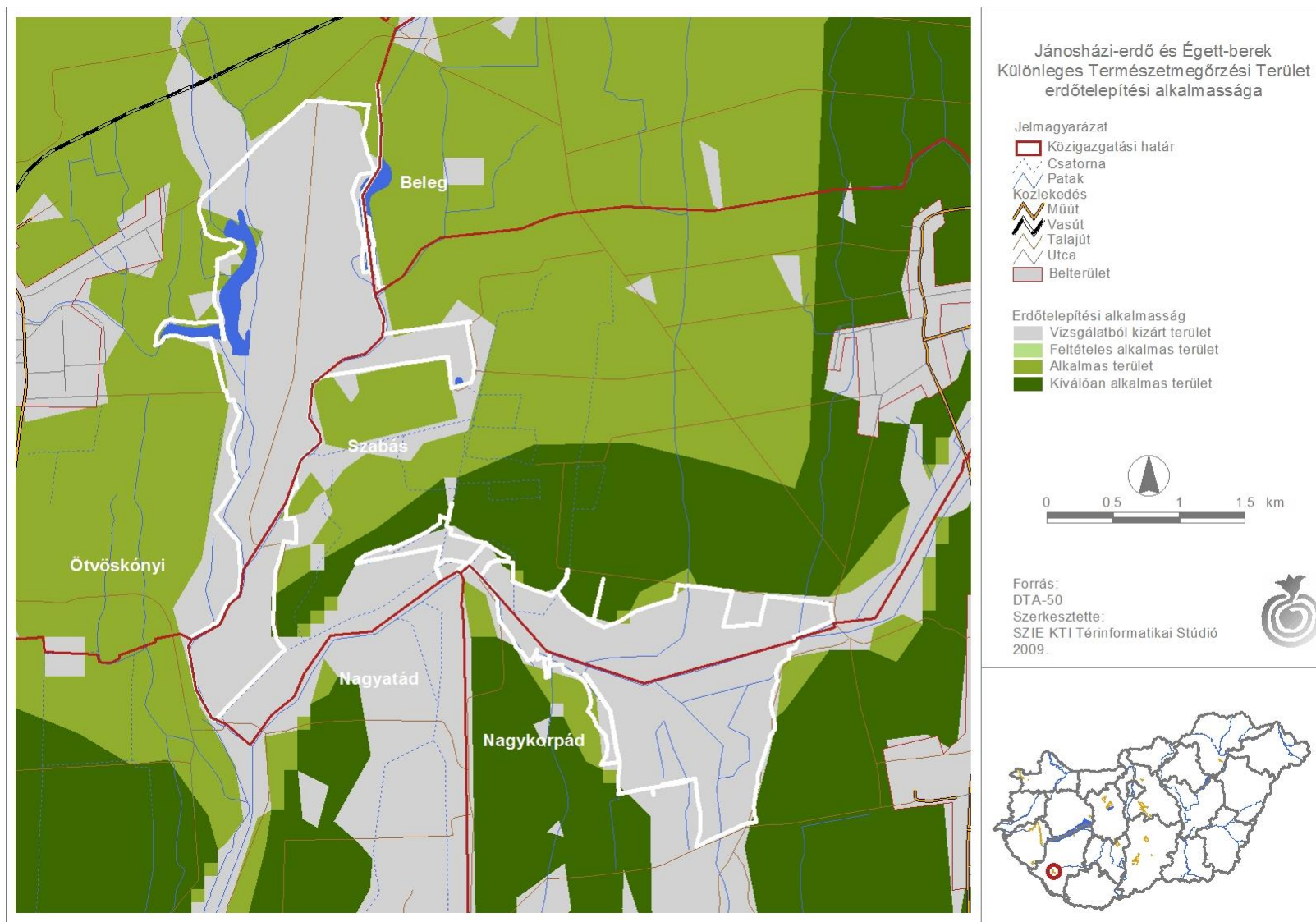
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe

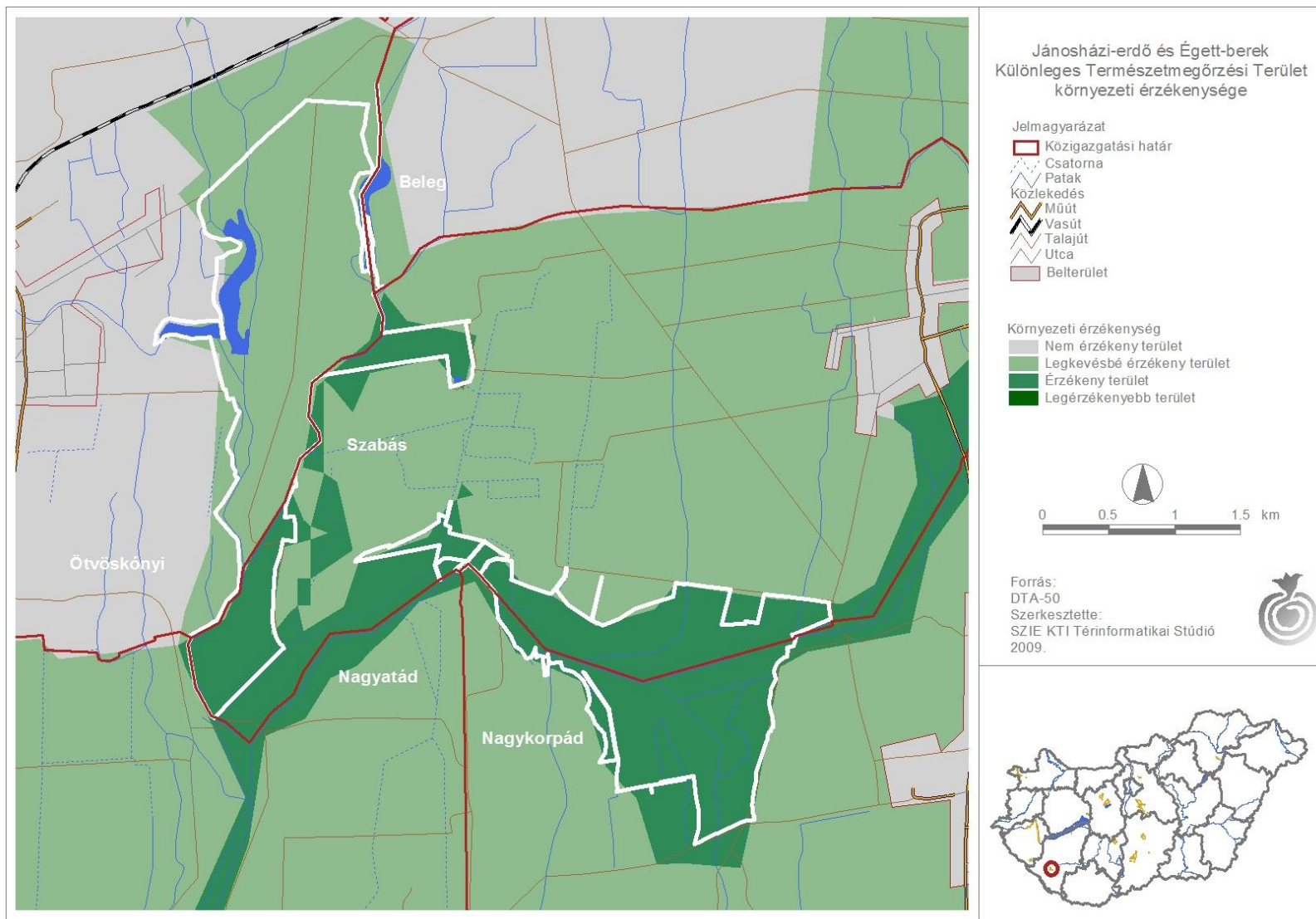
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe

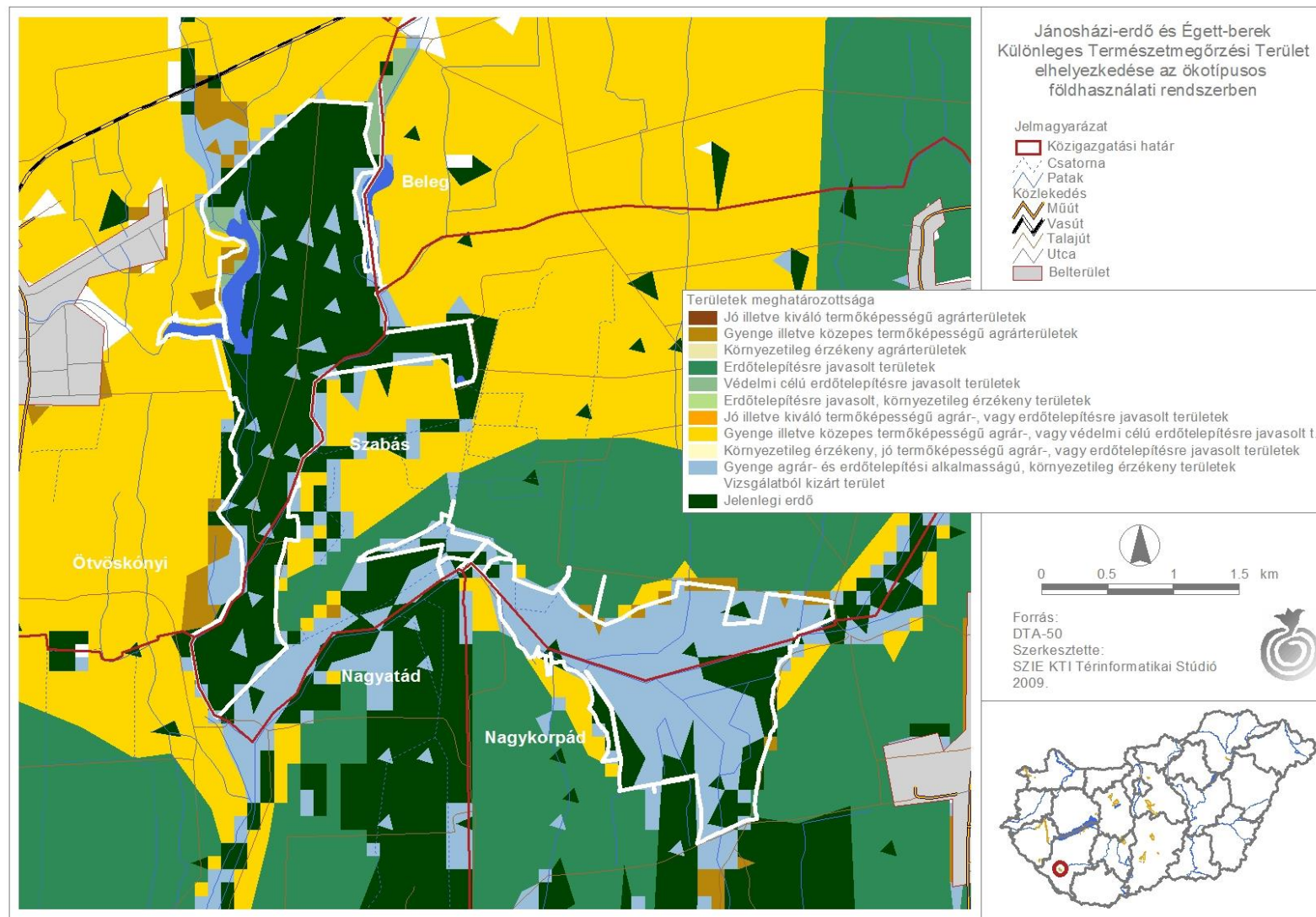
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága

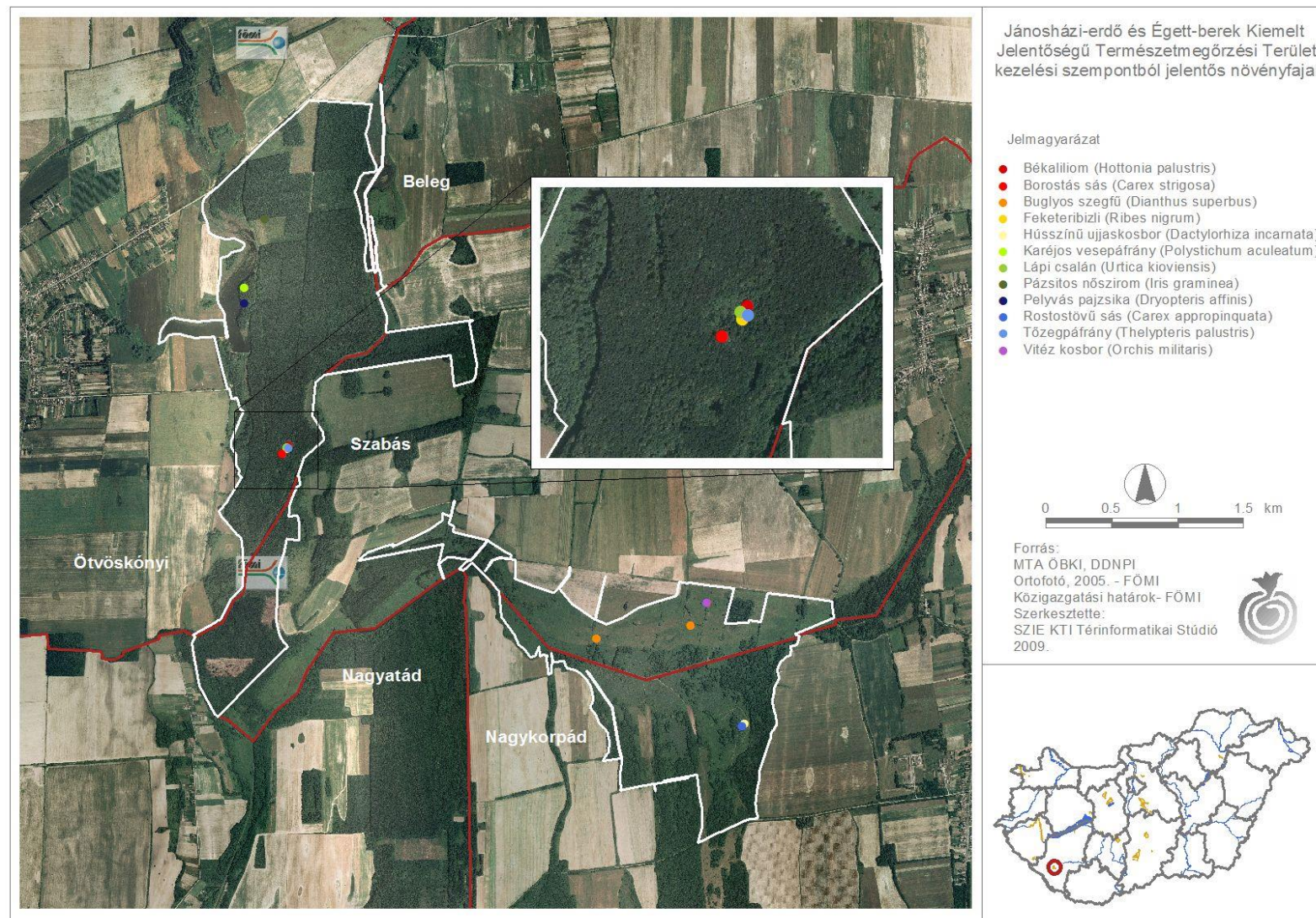
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága

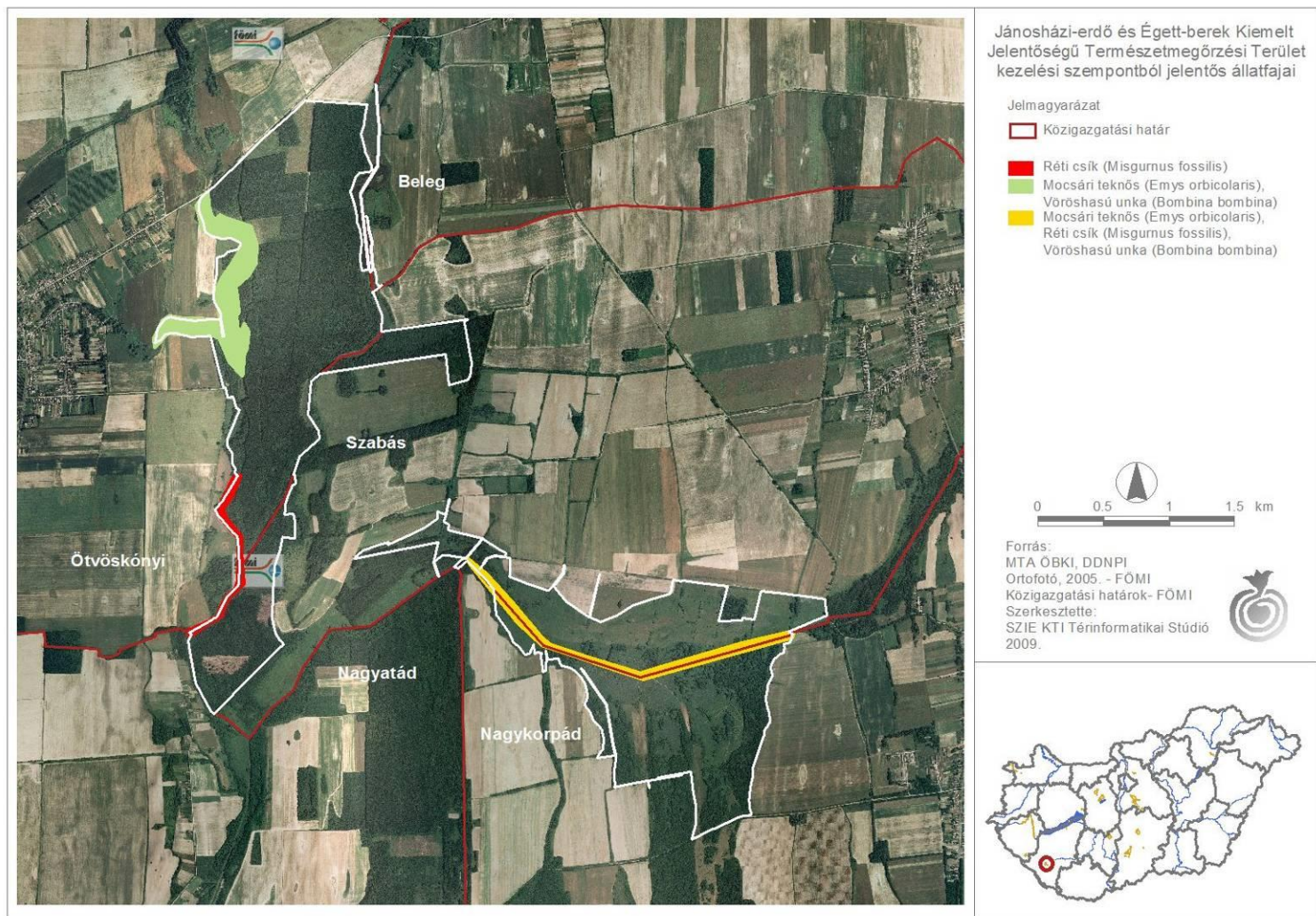
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége

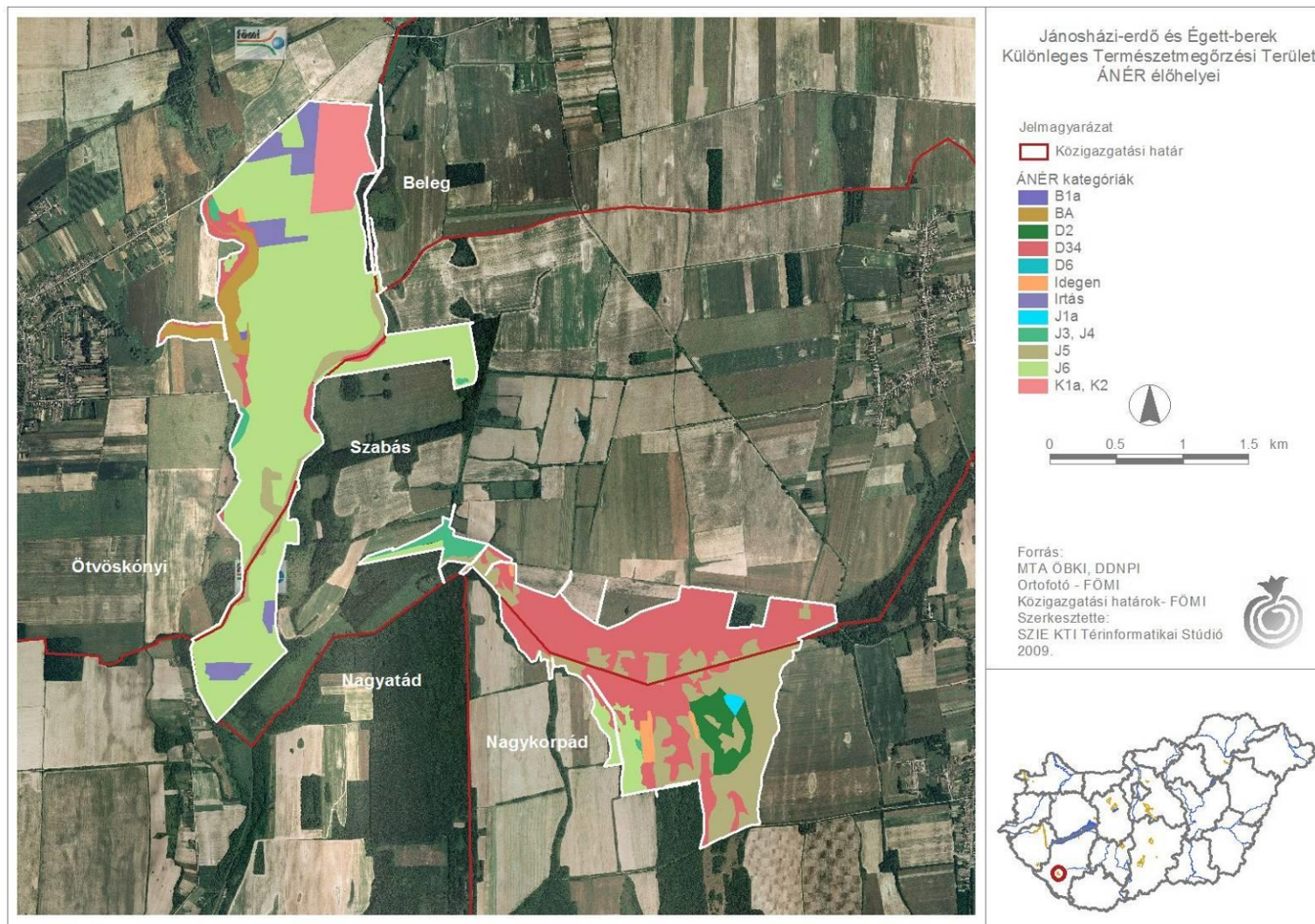
12. sz. melléklet: A tervezési terület elhelyezkedése az ökotípusos földhasználati rendszerben

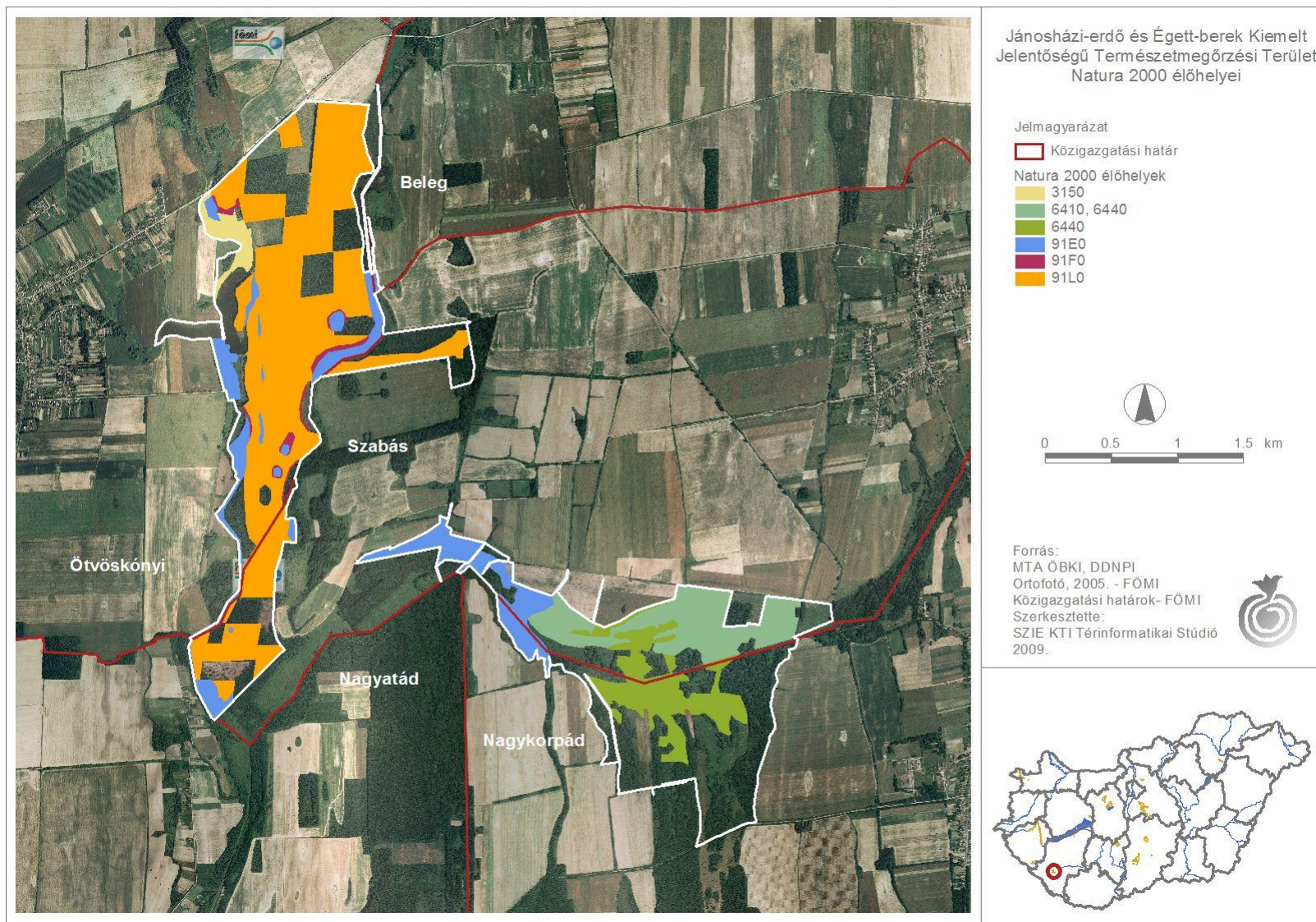
13. sz. melléklet: A tervezési terület-kezelési szempontból jelentős növényfajai

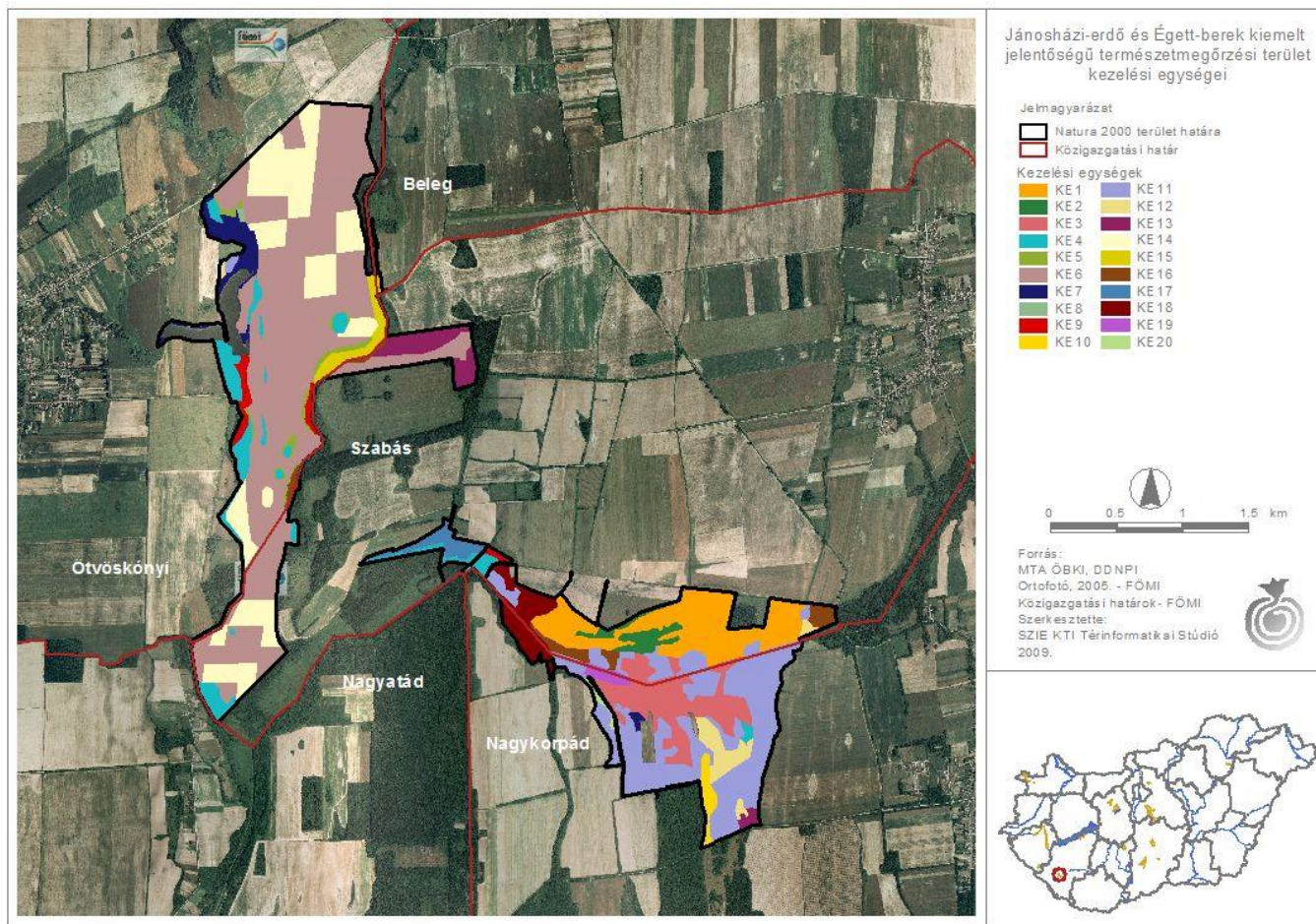
14. sz. melléklet: A tervezési terület-kezelési szempontból jelentős állatfajai

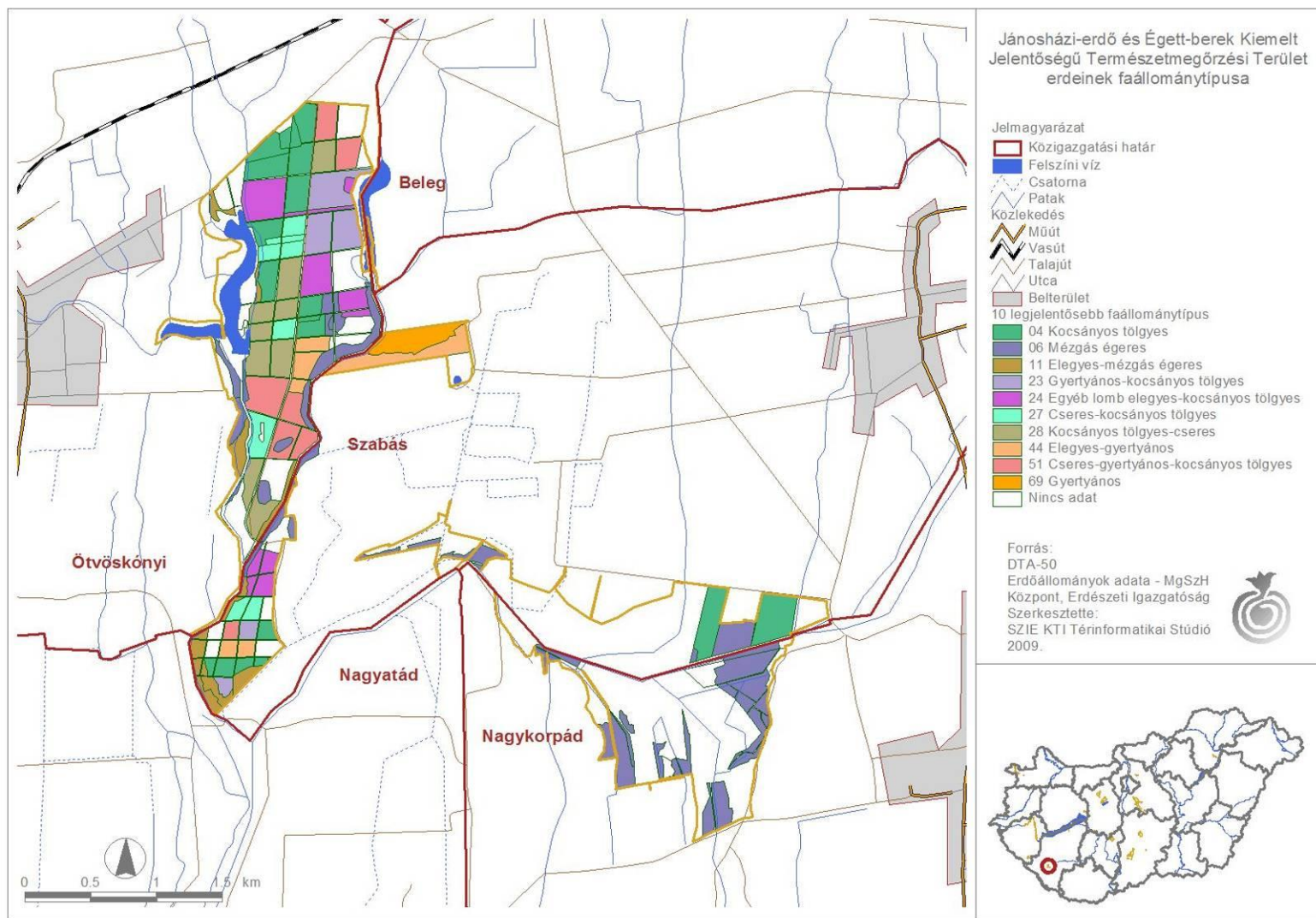
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe

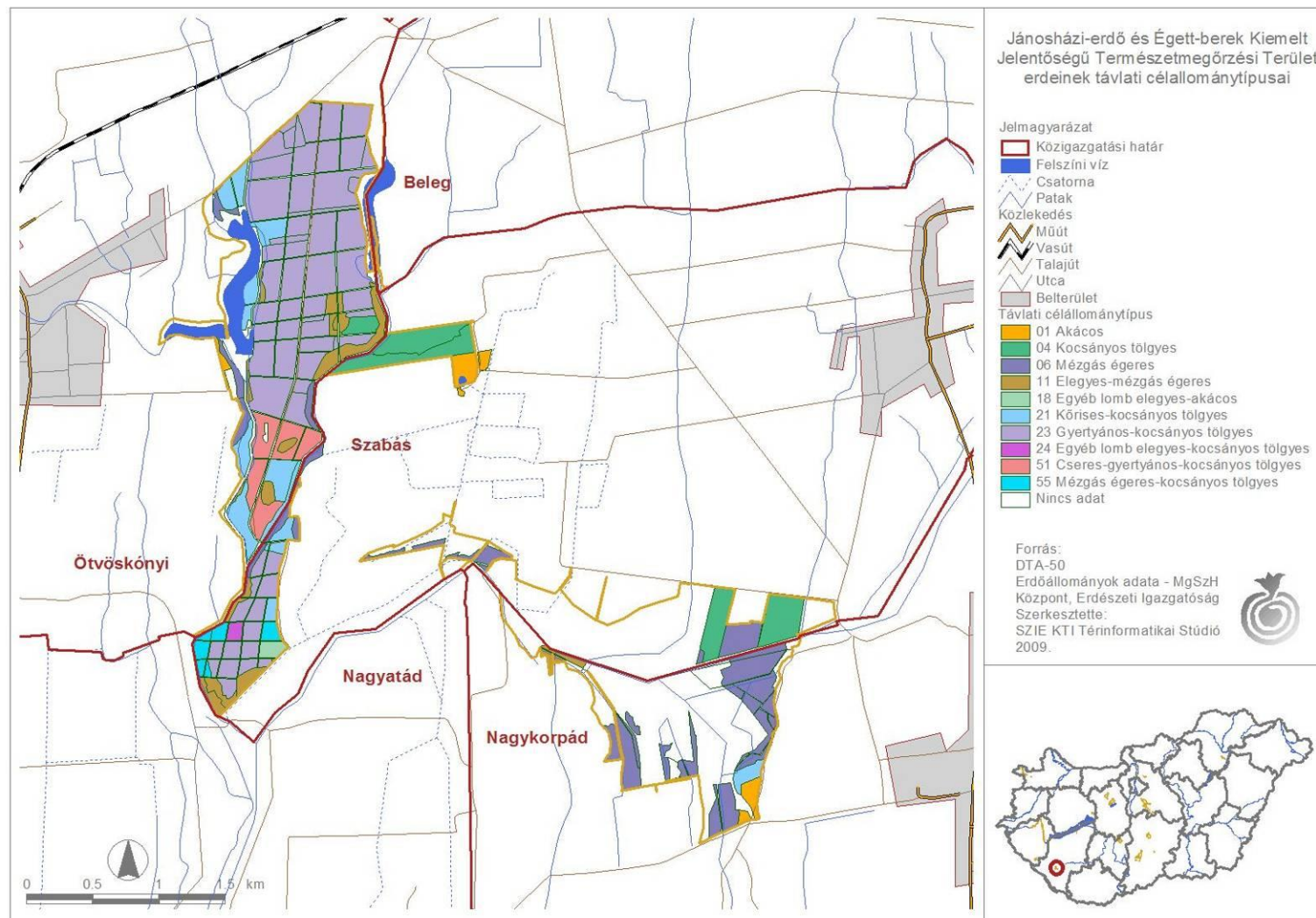
16. sz. melléklet: A tervezési terület közösségi jelentőségű élőhelyeinek térképe

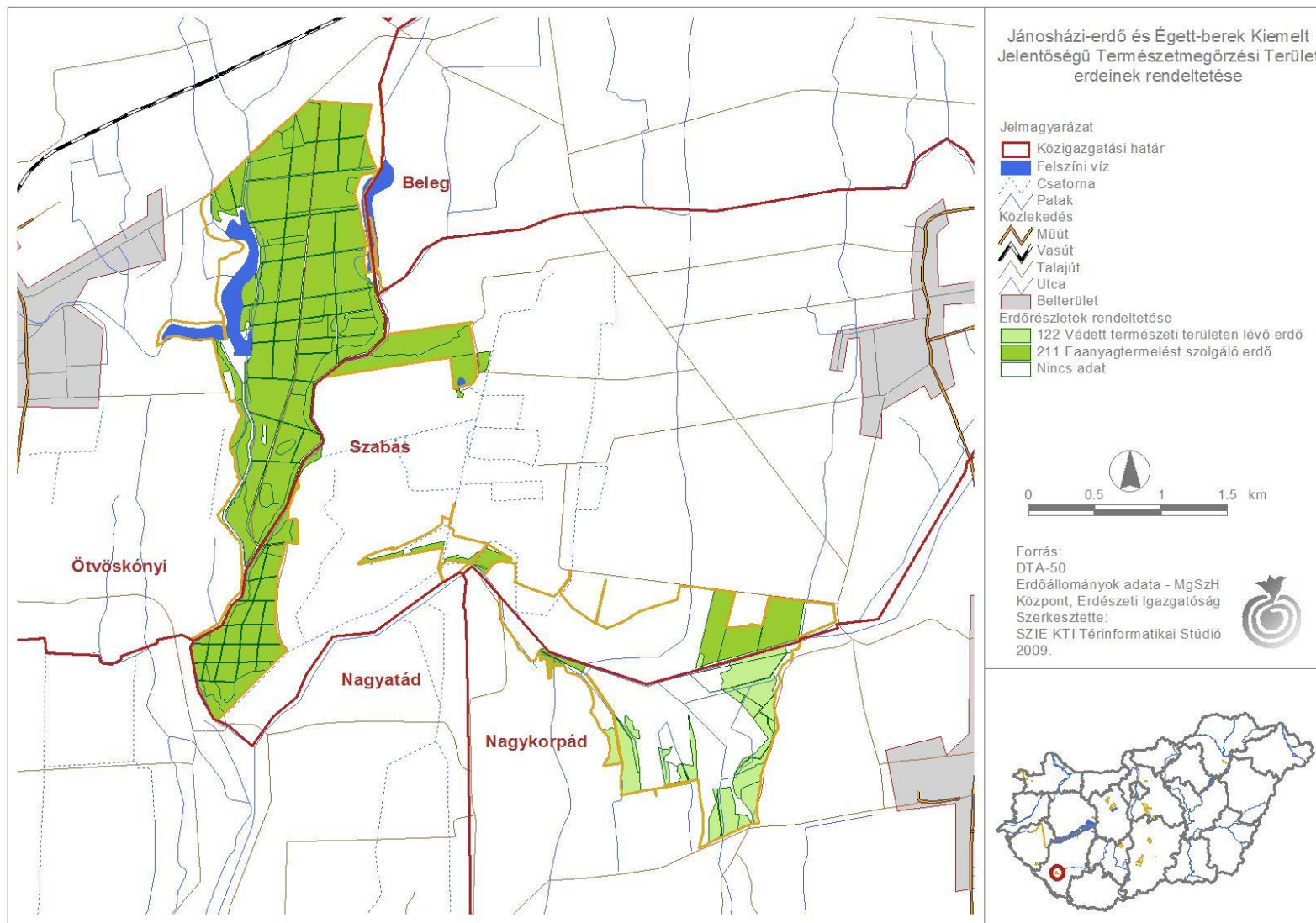
17. sz. melléklet: A tervezési terület-kezelési egységeinek térképe

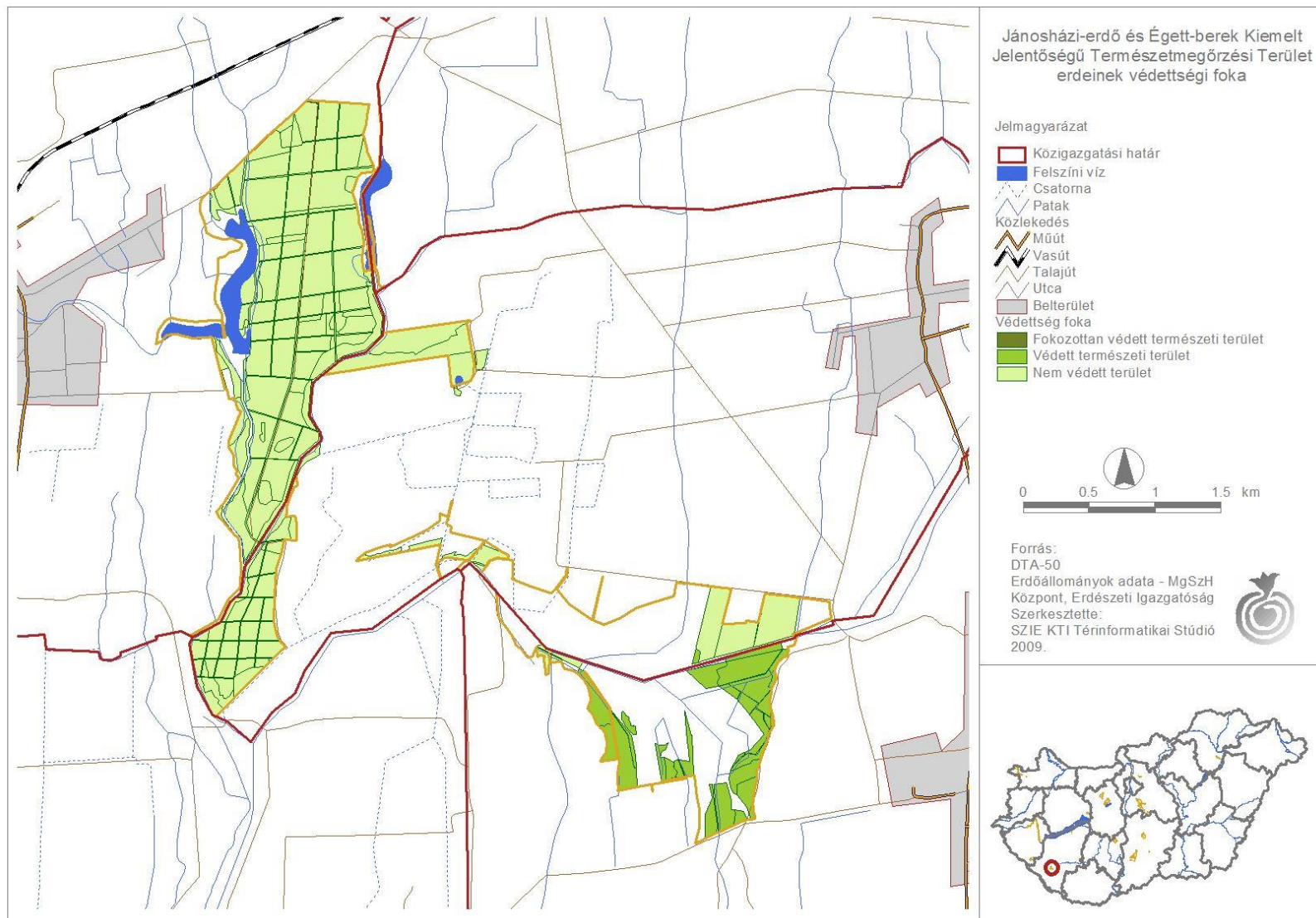
19/1. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek faállomány típusai

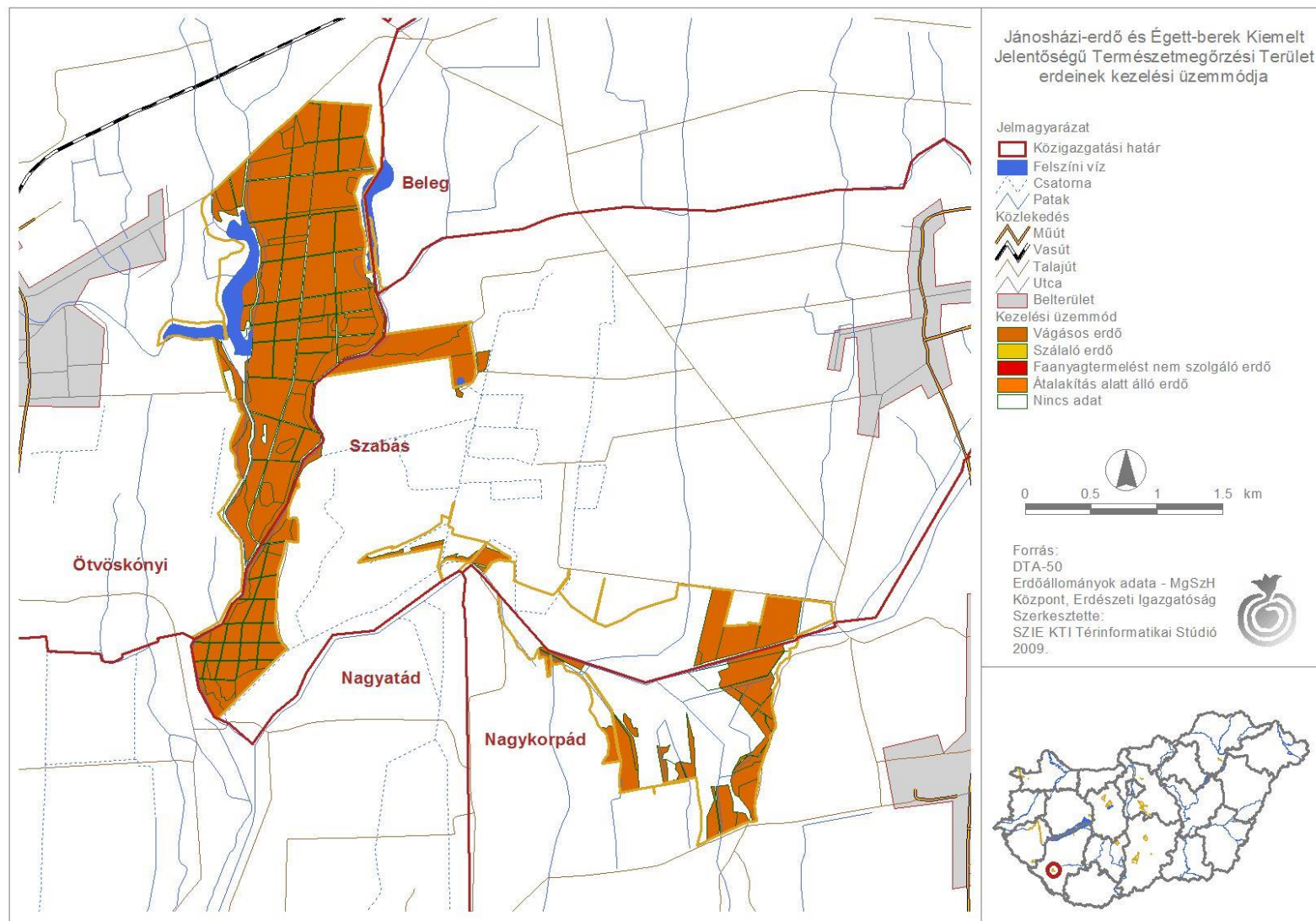
19/2. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek célállomány típusai

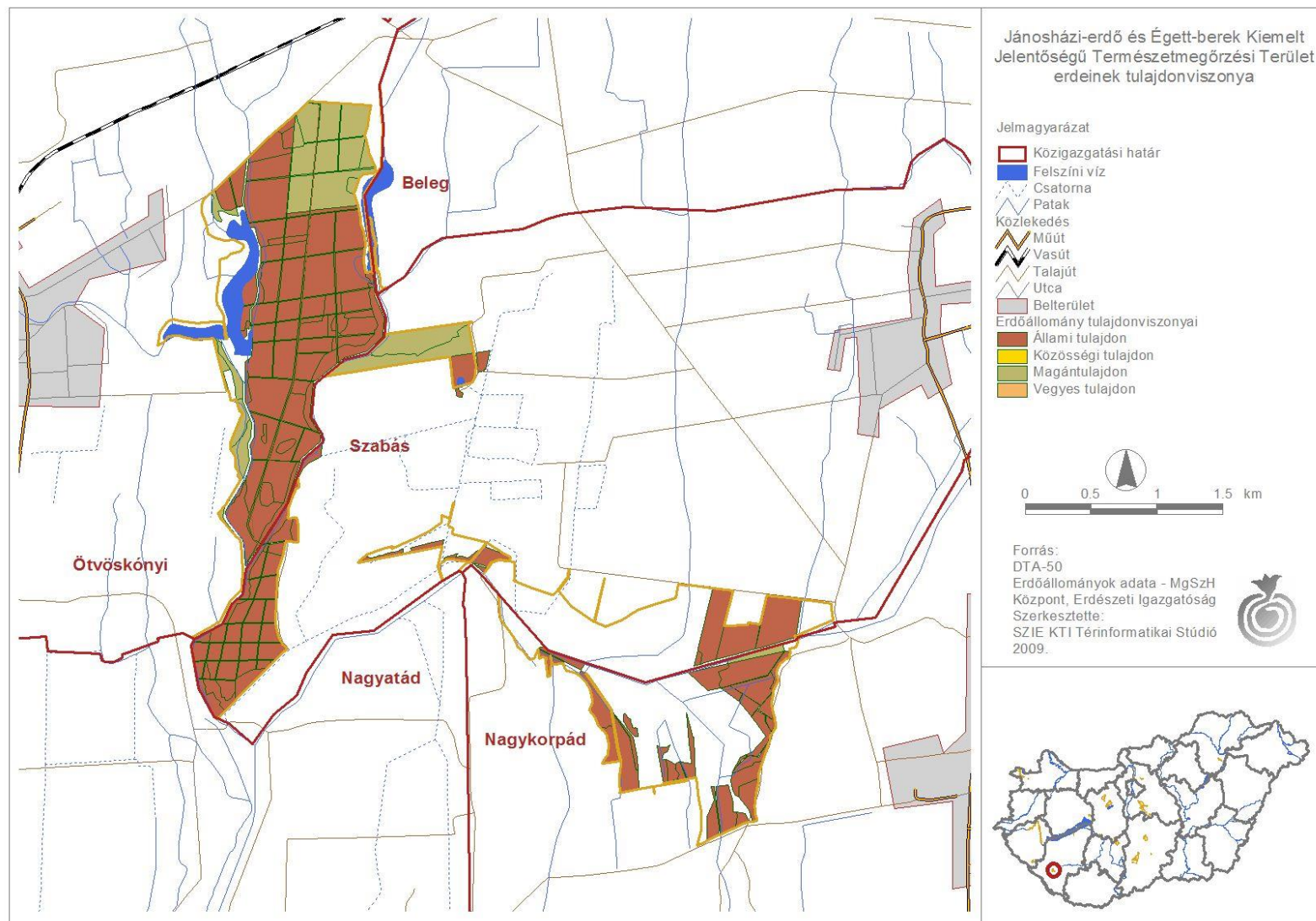
19/3. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek rendeltetése

19/4. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek védettségi foka

19/5. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési üzemmódja

19/6. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési tulajdonviszonyai

Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
SZ02	Évelő szálás pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.
SZ03	Kalászos gabonák betakarítása esetén min. 25 cm-es tarlót kell hagyni.
SZ04	A betakarítást követően tarlóhántás, illetve tarlóápolás kötelező.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ06	Évelő szálás pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ08	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hőeltakarítás kötelező.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen kívül eső határos szántókon.
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ20	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ21	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ22	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ23	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
SZ24	Vegyszer gyomirtás tilos, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést.
SZ25	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 ha.
SZ26	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 ha.
SZ27	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 10 ha.
SZ28	Szalma- vagy szénakazal max. magassága 5 m lehet.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmező lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ30	Talajkímélő gazdálkodást kell folytatni, a talajművelés mélysége legfeljebb 10 cm lehet.
SZ31	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ33	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ35	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugor, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ36	Kijelölt területen élő szálaspillangós takarmánynövényeket (élő szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell természetbeni legalább 5 évig.
SZ37	A lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban.
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugor, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra.
SZ39	Szemes kukorica, napraforgó, kertészeti kultúra, rizs, dohány, szudánifű termesztése nem megengedett.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliasátras és üvegházhasználat tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.
SZ47	Szántó vizes élőhely kialakítása spontán gyepesedéssel.
SZ48	Szántó füves élőhely kialakítása gyeptelepítéssel.
SZ49	Szántó füves élőhely kialakítása spontán felhagyással.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ50	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ51	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ52	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
SZ53	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
SZ54	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ56	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes homoki gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ57	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes rétekről aratott magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ58	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
SZ59	Telepítés előtt műtrágya és bármilyen szerves trágya kijuttatása tilos.
SZ60	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ61	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
SZ62	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ63	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
SZ64	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjéből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelők használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY101	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY107	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
GY108	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
GY109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.
GY114	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY115	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY17	Cserjeirtás nem megengedett.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájjidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY35	Legeltetési sűrűség minimum 0,1 ÁE/ha.
GY36	Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha.
GY37	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha.
GY38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 ÁE/ha.
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY44	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos.
GY45	Téli legeltetés a KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY47	Villanypásztor használata nem megengedett.
GY48	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY49	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 50-ha-t.
GY51	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál.
GY52	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál.
GY53	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 50-ha-nál.
GY54	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 100-ha-nál.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.
GY56	Inváziós növényekkel fertőzött gyepekben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY58	A gyepek legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY59	A gyepek legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY60	A gyepek legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.
GY62	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY63	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY64	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden harmadik évben lehet alkalmazni
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY72	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY73	Kaszálás augusztus 10. után lehetséges.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY75	Kaszálás október 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY78	A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkimélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY86	50 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY87	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie.
GY88	A gyepterület kaszálása, szárazzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY89	5-10% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY90	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY91	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY92	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY93	A parcella max. 50%-a hasznosítható kaszálással.
GY94	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY95	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszálatlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezelni
GY98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KÖTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V02	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V03	Felhagyott tőzegbánya-területek kezelésmentesen kell tartani.
V04	Tilos a kaszálás.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V12	Tókaszálás tilos.
V13	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V16	A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területéről el kell szállítani.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszálás tilos.
V18	Hínárvágással kell nyílt vízfelületet kialakítani, ahol egy kitisztított folt területe nem lehet 5 hektárnál nagyobb.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V20	A halastavak népesítése az összes halfajra vonatkoztatva évi 100-400 kg/ha között lehet – kivéve a zsenge és előnevelt ivadék, valamint az anyaállomány kihelyezését.
V21	A víz leeresztésének megkezdése előtti 30. naptól trágyázni nem szabad.
V22	A természetes hozam javítására legfeljebb 10 t/év/ha istállótrágya használható.
V23	A természetes hozam javítására legfeljebb 5 t/év/ha szerves trágya használható.
V24	A természetes hozam javítására a tavakban csak istállótrágya alkalmazható.

V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztása csak korlátozottan végezhető, (15%-os idő és 20%-os területi korlát), ezt a kötelezően elkészítendő madárriasztási tervben konkrétan is meg kell jeleníteni. A területi korlátozás (20%) töegységenként értendő.
V27	Halastavak nyílt vízfelületein csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges (részletek: 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre (részletek: 33/2008. (III.27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V29	A halastóra a működési területével a működési terület szerint érintett NPI által jóváhagyott „madárriasztási tervet” kell készíteni és alkalmazni.
V30	A halastóterület 5%-át (töegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül) kíméleti területnek kell nyilvánítani (tógazdaság üzemeltetője működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetve), ahol mindennemű madárriasztás tilos.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni középen, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszálatlan sáv.
V32	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák hosszának 20%-a kíméleti terület, ahol gépjármű és szervezett közlekedés tilos.
V33	A szaporodási időszakban a tó feltöltését követően a – tervezett lehalászási időszakoktól eltekintve – a tó vízszintje legfeljebb 20 cm-t ingadozhat.
V34	A tavasszal szárazon álló tavakat július 15-ig nem lehet feltölteni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.
V36	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 30-ig fel kell tölteni.
V37	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 1-ig fel kell tölteni.
V38	Őszi lehalászású tavakon április 1. és július 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V39	Őszi lehalászású tavakon április 30. és június 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V40	Csak a keskeny nádszegéllyel rendelkező, illetve nádszegéllyel nem rendelkező tavakat szabad tavasszal és nyáron leeresztetni, illetve feltölteni a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell.
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V46	December 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.

V48	A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával).
V49	A nádas 10-20%-át nem szabad learatni.
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V51	A nádas 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V54	A területen nádgazdálkodást kell végezni.
V55	Nádgazdálkodás a területen tilos.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómjának megsértését kerülni kell.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V61	A nádszegély kontrollált égetését december 1. és február 15. között kell elvégezni, a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve és annak felügyeletével.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
V65	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, száraló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természetsszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének tiltása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E15	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E20	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló vagy/és fekvő holtfa folyamatos fenntartásának biztosítása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E23	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E28	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E29	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E31	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatokor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E33	A fahasználatlalt érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes magászó fa meghagyásával.
E34	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E35	Tájhonos fafajú állományok véghasználat során az idős állomány legalább 5%-ának visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló, egészséges hagyásfa csoportok formájában.
E36	Őshonos fafajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E37	A hagyásfák fenntartása.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonzóási nyom kialakulása. A tö- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használható.
E41	Felnyíló erdők esetében véghasználat jellegű fakitermelés csak abban az esetben végezhető, ha a záródás 30% alá csökken és az erdő felújítását meg kell kezdeni.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E43	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel csak részleges tala-jelőkészítés végezhető.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E45	A vágásterületen történő égetés tilos.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E48	Őshonos fafajú faállomány csak természetesen (magról, illetve sarjrol) újítható fel.
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
E53	Az erdőültetések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E54	Mesterséges erdőültetés során legalább 3 tájhonos fafaj szálszerűen vagy csoportos - a termőhelynek is megfelelő - elegyítése szükséges.
E55	A terület természetes erdőtakarója felnyíló erdőtüpusba sorolható, így már a 30%-os záródást elérő erdőültetést is sikeresnek lehet tekinteni.
E56	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése a cél.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználatára és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megővására.
E58	Tájidegen fajokból álló erdőültetés legalább 20% elegyarányban tájhonos fajokkal elegyítendő.
E59	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a táj- és termőhelyhonos fajok minden egyedének meghagyása kívánatos (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.
E61	Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítandók.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyepl) hasznosítandók.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fajok általa állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyl- és fasszáruak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szászázás) kell megakadályozni.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó (erdőtörvény 9. § c) pont) létesítése tilos. (EKV41)

Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 terület a Belső-Somogyi Homokvidéken található, a Drávába ömlő Rinya vízgyűjtőjének felső szakaszán. A Jánosházi-erdőként megjelölt területe természetközeli erdei életközösségeknek ad otthont. A savanyú homoki talajú területet természetvédelmi szempontból szerencsésen nem érintették a múltbeli meliorizációs programok, így maradhatott fenn egy viszonylag természetközeli erdőtömb. A terület felső, északibb részén értékes homoki bükkösök találhatók. Ugyancsak fontos erdei életközösségek a gyertyános-tölgyesek. A két bővízű Rinya-ág (a segesdi és szabási Rinya) találkozásánál fekvő és milliányi forrással gazdagított területen különösen az összefolyásoknál jellemzőek a ligeterdőkkel tarkított lápmozzaikok (égerligetek, égerlápok). Ezeket gyakorlatilag nem használták, így gyomokkal alig fertőzöttek, viszonylag érintetlen élőhelyek. Az Égett-berek területrésze a lápkataszterben szereplő, védett láp. A területre jellemző homokos alapkőzet miatt gyorsan visszaalakul a természet, és a talajvíz szintjét tartja az összefolyásnál föltöltődő hordalék. Ennek következtében a máshol jellemző talajvíz-szint csökkenés e területet viszonylag kevésbé érinti. Említésre érdemes még, bár a Natura 2000 területet nem érinti, a Nagykorpád melletti Móríci-erdő, mely védettségre tervezett.

Belső-Somogyban, Nagyatádtól mindössze 8 km-re északra, fekszik Ötvöskónyi. A 68-as főút vonal mentén található a falu, önálló vasútállomása van, autóbusz közlekedése is kiváló. A település 1994-ben lett önálló, ekkor váltak le Nagyatádról, s három évvel később a szomszédos Segesddel alkottak körjegyzőséget. A 960 lakos többsége, melyből 350 roma származású lakos, nem a faluban dolgozik, hanem vagy eljár a közeli Nagyatádra, vagy segélyen él (a romák 98 %-a ez utóbbi kategóriába tartozik). Helyben a legfőbb munkáltató az önkormányzat. Az „Út a munkához” programban alkalmazott közmunkák (útjavítás, faluszépítés) adnak hozzá még a megélhetéshez. Az iskola megszűnt, az önkormányzat iskolabuszsal viszi a gyermekeket a nagyatádi iskolába. Az óvodába, amely tagintézménye a nagyatádinak, kb. 45 kisgyermek jár két csoportban. Az önkormányzati konyha szociális étkeztetést kínál. Az üres iskolaépületbe integrált szolgáltatói tér kialakítására pályáznak, ugyanis a jelenleg az orvosi rendelőnek és az önkormányzati hivatalnak helyet adó épület együttes meglehetősen rossz állapotú, felújításra, akadálymentesítésre szorulna. Az üressé vált iskola épületében jobb körülmények közé kerülhetne ez a két intézmény is, miközben egyéb szolgáltatásokat is ott lehetne összpontosítani. További érdekesség, hogy az Ötvöskónyi területén fekvő kastély épület a Nagyatádi Kórházé, ahol pszichiátriai betegek 100 ágyas utókezelője működik.

A falu közelében három halastó is található, valamennyi magántulajdonban van, s tulajdonosaik halgazdálkodást folytatnak, illetve horgásztóként igyekeznek működtetni azokat. (Horgászegyesület azonban nem alakult a környéken.) Több helybéli lakosnak van erdőterülete, osztatlan területű erdőbirtokosságokként működnek. Három, viszonylag nagyobb mezőgazdasági vállalkozó működik a területen, mindegyikük családi gazdálkodást folytat, további munkaerőt állandó jelleggel nem alkalmaznak. Jellemzően szántóföldi gazdálkodást folytatnak, 100-150 ha-os területeken. Az egyetlen relatíve nagyobb állattartó gazdának 20-30 szarvasmarhája van. A termőterület szorosan kapcsolódik a segesdi és a somogyszobi határhoz, a tájra jellemző a szőlő- és gyümölcsültetvények látványa. A hatvanas évektől errefelé különösen a málna és a feketeribizske termesztése lendült fel, s mostanra a megye legnagyobb ilyen termőterülete alakult ki e tájon. A falu belterületéhez képest kb. háromszor akkora zártkertes, hétvégi házas területtel rendelkezik, ahol szőlőültetvények és borospincék találhatók. A nagyatádi laktanya működésének idejében vált különösen népszerűvé ez a terület, ahol (a helyi lakosok mellett) sok katonatiszt vásárolt magának zártkertet. A laktanya

megszűntével azonban gondozatlanná és elhagyatottá vált e területek számottevő része, s emiatt jelentősen zuhantak az ingatlanárak is.

Az önkormányzat a munkahely-teremtésben látna kiutat, egy legalább 20-30 embert foglalkoztató üzem odatelepülésében – amelyhez területet is tudnának adni. Az egyik legnagyobb problémát a lakosság iskolázottsági szintje jelenti, hiszen nagyon nagy a 8 általánost sem elvégzettek aránya. A képzetlen munkaerő pedig nem jelent vonzerőt semmilyen vállalkozás számára sem. További súlyos probléma a roma kisebbség helyzete, hiszen a munkanélküliség döntően őket sújtja – ma már sem az erdészet, sem a vízügy, sem a megmaradt gyárak, sem a TSZ-ek után alakult mezőgazdasági vállalkozások nem kínálnak nekik munkalehetőséget.

Nagykorpád település intézményei az 1969-es körzetesítést követően Lábodhoz kapcsolódtak közigazgatásilag, s a rendszerváltást követő első választások után jött létre itt a körjegyzőség (a szomszédos Szabással), majd a polgármesteri hivatal. A 20-30 éve még 1200 fős, ma már alig hétszáz lelket számláló faluban kultúrház, óvoda (25 kisgyermekkel) és alsó tagozatos (1-4 osztályos) általános iskola működik. A településen élő 42 roma család többsége szociális segílyt kap, és cigány kisebbségi önkormányzat is működik. Bár fejlődött a település az 1989-et követő években, a nagyüzemek privatizációja és a termelőszövetkezet csődje (két nagy szarvasmarha-telep megszűnése) elmondásuk szerint nehéz helyzetbe hozta a korpádiakat is. A lakosság egy része a nagyatádi üzemekbe jár dolgozni, a szociális járadékra jogosultak 66 %-a az „Út a munkához” közmunkaprogramban vesz részt (a 17 főből 9 közmunkás roma származású).

Három jelentősebb gazdálkodó foglalkozik mezőgazdálkodással a településen. A hagyományos szántóföldi kultúrák jellemzik gazdálkodásukat (gabona, kukorica, repce). Bár jelenleg részt vesznek az AKG-ban, ám az adminisztratív kötelezettségek túlzott voltára hivatkozva a programokból való kilépést tervezik. A legnagyobb gazdálkodó 250 ha-on, a másik kettő 25-30, illetve annál is kevesebb ha-on gazdálkodik. Egy svájci tulajdonú agrárvállalkozás ugyancsak működik a területen. A környező erdőterületen 45 tulajdonosból álló erdőbirtokosság működik. A foglalkoztatási gondok megoldására az önkormányzat gyógynövény-termesztő szövetkezet indítását tervezte. A 30 főt foglalkoztatni szándékozó üzemhez a dolgozók átképzése is megtörtént. Sajnos a kezdeményezés nem valósulhatott meg mert a szükséges 50-100 ha-os földterület megvásárlását a települési önkormányzat képviselő testülete nem támogatta. Hasonló sorsa jutott az orvosi rendelő és az önkormányzati hivatal rekonstrukciójának ötlete is: az elnyert ún. norvég alapos pályázat a képviselőtestület támogatásának hiányában nem volt lehívható. A polgármester szerint nagy gond, hogy a külterület nagy hányada központi állami tulajdonban, s nem önkormányzatiban van (a települési önkormányzat csak árkokat és egyes útszakaszokat birtokol), így ott nem lehet beruházni. Úgy látja azonban, hogy olyan természeti kincsekkel is rendelkezik a település, amelyek megfelelő szándék esetén felemelkedést jelenthetnének a község számára. Az egyik ehhez kapcsolódó ötlet a kivételesen szép környezettel megáldott Rinya-patakhöz kapcsolódik. Szabással együtt a LEADER program keretében közös fejlesztési elképzelés készült egy duzzasztásos, 150 hektáros víztározóra („jóléti tó”-ra), amelyet intenzív növénytermesztésre, turisztikai célokra és munkahelyteremtésre is ki szeretnének használni. A másik lehetőséget a termálvízben látják. A település közelében a 60-as években 50-55 Celsius fokos termálvizet találtak, s elkészült két medence is. A 14-15 ha-os terület egy pesti befektető cég tulajdonában van (Meditermál Invest), de a megfelelő források hiánya miatt a fürdő két évtizede kihasználatlan. A településen sem gáz, sem szennyvíz közüzemi szolgáltatás nincs. A közvilágítás felújítása, illetve a magasfeszültségű vezetékek cseréje jelenleg folyik.

A Natura 2000 tervezési folyamatának helyi előzményei

A megkérdezettek elmondása szerint a Natura 2000 programról, vagy a terület kijelöléséről nem kaptak személyes vagy egyéb formájú tájékoztatást. Az egyetlen információforrás e tekintetben a Földhivatal volt az eddig megkérdezett önkormányzatok és magángazdálkodók számára egyaránt. Onnan kaptak évekkal ezelőtt értesítést az érintett területek (helyrajzi számok) Natura 2000 kijelöléséről. Az önkormányzatoknak ki kellett függeszteniük az érintett helyrajzi számokat, a magántulajdonosok pedig a tulajdoni lapra történt bejegyzésről kaptak hivatalos levelet. A megkérdezett egyetlen magántulajdonos erre úgy reagált, hogy nem értette ugyan, mi ez az egész, ám nem járt sem utána, sem nem fellebbezett, hiszen az pénzbe került volna. Az eddigi interjúalanyok véleménye egybecsengett abban a tekintetben, hogy sem a Natura 2000 vonatkozásában, sem általában a természetvédelem ügyében nem keresték őket az illetékesek, s nincs semmilyen rendszeres kapcsolat vagy kommunikáció e tekintetben. További pontosítandó információként az merült föl, hogy Pécsen tartott a DDNPI tájékoztatókat a Natura 2000-ről, ám ezeken igen gyér volt az érintettek részvétele. E rendezvények hirdetésének módjáról, mikéntjéről további információk szerzendők be a DDNPI-től. Az érintett önkormányzatoknak a Natura 2000 program azonban nem csengett teljesen ismeretlenül, mindegyikük e vonatkozásban a VÁTI hivatalos levelét említette (mely a jelen projekt keretében lett kiküldve az érintett önkormányzatoknak).

Érintett-elemzés

A kommunikáció címzettjeinek körét az interjúk alapján készített érintett elemzés segítségével határoztuk meg. Az érintett elemzés szerint a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 területen a legfontosabb kulcsérintett a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt., valamint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság. További érintett még a területen a három község, Szabás, Ötvöskőny és Nagykorpád Önkormányzata, néhány magánerdő tulajdonos és két halastó gazdálkodó. A következőkben eme érintettek viszonyát mutatjuk be a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 területéhez:

Érintettség

- *Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság (DDNPI):* A természetvédelem területileg illetékese számára jelentős ez a Natura 2000 terület, mert Belső-Somogy vidékén viszonylag kevés a védett terület, és e táji szinten viszonylag érintetlen, természetközeli élőhelyek jelentős természetvédelmi értékkel rendelkező foltokat, élőhely-mozaikokat őriznek, amelyek „génbankokként” is jelentősek. Értékesek a homoki bükkös társulások (melyeket intenzív erdőgazdálkodás veszélyeztet), a jó ökológiai potenciálú legelőerdő maradványok (melyeket az „Alföld-sors” veszélye fenyeget), valamint a lápmozaikok. A viszonylag kevés település és lakos, valamint a mezőgazdasági művelés nem számottevő volta miatt, nem jelentenek jelentősebb veszélyt a terület természeti értékeire. A védett lápként nyilvántartott Égett-berek korábban nagy legelőterület volt, de már 15 éve nincs legeltetés a területén. Kevesebb a legelő állat, mint természetvédelmileg optimális lenne (pl. szürke marha és bivaly legelhetne a területen). Ugyanakkor a nagyvadállomány jelentősen fől szaporodott, és „durvább” hatást gyakorol a területre, mint a legeltetés. A vaddisznó és a betelepített dák állománya valószínűleg gyérítésre szorulna természetvédelmi szempontból. A gímszarvas és őz állományai nem okoznak jelentősebb gondot. Kedvező az aranybakó mint csúcsragadozó jelenléte. Ugyancsak problémát okoz a természetvédelem számára

a többnyire gyepterületi ágba tartozó élőhelyfoltok vadföldként való használata, valamint a vadászok gépjárművei okozta zavarások, és az ezekből adódó gyommagbevitel a területre. Összességében a legnagyobb zavaró tényező természetvédelmi szempontból a területen a vadászat. A Vadgazdálkodási Tanácsban a DDNPI képviselője elmondhatja véleményét, természetvédelmi szempontjait, ám nem válik világossá és átláthatóvá, hogy a Zamárditól Barcsig vadgazdálkodó SEFAG Zrt. erre az érintett területre miként bontja le a kilövési terveket. A Nagyatád-Nagykorpád közötti turista bicikliút terve ugyancsak természetvédelmi dilemmát okoz, hiszen a Rinya partján húzódna, és az aszfalt, illetve a várhatóan megnövekvő látogatószám éppen a terület eddigi viszonylagos érintetlenségét, természetközelségét veszélyeztetné.

- *SEFAG Zrt.*: A területileg illetékes állami erdészeti vállalat nemcsak jelentős területeken folytat erdőgazdálkodást e Natura 2000 területen, hanem a vadászati jogokat is birtokolja. Az erdészeti vállalatokra nehezedő állami elvárás (nyereségtermelés kényszere) miatt a területen gazdálkodó Nagyatádi Erdészet viszonylag intenzív erdőgazdálkodást folytat az állami területeken. A tarvágásos-ültetési intenzív erdőművelés és az erdészeti utak okozta fragmentáció egyaránt természetvédelmi problémákat okoz. Természetvédelmi szempontból a csemeték ültetésére alapozott erdőfelújítás helyett a sarjztatás lenne kívánatos, a folytonos erdőborítás biztosítása mellett lenne lehetséges és kívánatos az erdőgazdálkodás és a legeltetés/kaszálás. A SEFAG Zrt. tulajdonában van a két Rinya találkozásánál fölthordott dombon álló ún. nagykorpádi földvár. A térség legmagasabb pontján gyönyörű szép erdőfolt terül el, ahol az erdészet tanösvényt és turistautat is kialakított. A SEFAG Zrt. és a DDNPI között viszonylag jó az együttműködés. A 10 éves üzemtervek kidolgozásában is közreműködik a DDNPI, és az éves üzemtervek szintjén is kooperatív az erdészeti vállalat: véleményeztetni eme rövidtávú erdőművelési terveit is. Ahol a DDNPI jelzi a természetvédelmi aggályait, a SEFAG Zrt. igyekszik kihagyni az érintett területeket. Az egyre fiatalabb erdész nemzedék egyre rugalmasabb és támogatóbb a természetvédelmi célok tekintetében – az emberi kapcsolatok jól működnek a két állami szervezet között. Az egyeztetések elsősorban az igazgatóság szintjén zajlanak, s nem a helyi kerületi erdész szintjén. A legnagyobb érdekellentét a vadászat területén mutatkozhat, a vadászati jogokat birtokló erdészeti vállalat és a DDNPI között. Itt is folyik az érdemi kommunikáció a felek között, de ez láthatólag javítható, illetve javítandó. Egyeztetésre érdemesek – a vadállomány nagyságán és összetételén túl – különösen a vadföldek és a vadászathoz használt gépjárművek okozta természetvédelmi problémák.
- *Nagykorpád és Szabás önkormányzata*: Közös fejlesztési elképzelésük, a Rinya földuzzasztásával létrehozandó „jóléti tó”, valamint a Nagyatád-Nagykorpád között tervezett kerékpárút jelentősen érintheti a Natura 2000 program természetvédelmi céljait. Ugyancsak ilyen lehet Nagykorpád és a Medtermál Invest magáncég elképzelése a termálfürdőről. E fejlesztési tervek természetvédelmi megítéléséről egyeztetni érdemes a két érintett önkormányzattal. Figyelembe veendő ugyanakkor az érintett önkormányzatok, illetve települések meglehetősen rossz anyagi-megélhetési helyzete, hiszen érthető módon keresik a kiutat jelenlegi helyzetükből, illetve a hosszú távú gazdasági (megélhetési) stabilitást.
- *Gazdálkodók*: A gazdálkodók három csoportja is érintett, melyekben természetes a személyi átfedés: szántóföldi gazdálkodók és állattartók; erdőgazdálkodók, valamint halgazdálkodók. A jelenlegi mezőgazdálkodás – úgy tűnik – sem jellegében, sem kiterjedtségében nem jelent nagy kockázatot a természetvédelmi célok elérése szempontjából. A halgazdálkodás mikéntjéről sem merült föl egyelőre

természetvédelmi veszély. A legnagyobb természeti hatást az erdőgazdálkodás módja jelentheti – az erdőbirtokosságok gazdálkodása (a SEFAG Zrt. mellett). Emiatt különösen fontos lehet a Natura 2000 program keretében kidolgozás alatt álló magán erdőgazdálkodói kompenzáció feltételrendszere, s ennek helyi egyeztetése. A Natura 2000 terület Égett-berek része esetében pedig természetvédelmi szempontból is kívánatos lenne a legelő állatállomány visszakerülése a területre. Ez lehetőséget adhat a helyi állattartó gazdálkodók és a természetvédelem együttműködésére.

Kapcsolat az érintettek között:

Mivel a Natura 2000 terület korábban nem volt védettség alatt, a települések és a DDNPI között eddig sem volt kapcsolat, és ez a Natura 2000 rendelettel sem teremtődött meg vagy vált intenzívebbé. A Natura 2000 kijelölés közvetlen módon nem eredményezett konfliktusokat. Az egyeztető fórumon azonban egyértelműen sérelmezték a magántulajdonos erdőgazdálkodók, hogy a Natura 2000 kijelölés előtt nem történt velük személyes egyeztetés, és magántulajdonukban úgy szenvedtek korlátozást, hogy erről nem tájékoztatták őket. Általánosságban azt lehet mondani, hogy a helyi érintettek (önkormányzatok és gazdálkodók) nem táplálnak sem egyértelműen negatív, sem különösen pozitív érzelmeket a természetvédelemmel kapcsolatban. A megkérdezett, AKG-ban részt vevő gazdálkodó véleménye tükrözött csalódást: ki is fog lépni az AKG programból. Kisebb területhasználati konfliktus adódhat a nagykorpádi és szabási önkormányzatok közös fejlesztési elképzeléseiből, amelyek ellentétbe kerülhetnek a Natura 2000 céljaival. A fenntartási tervek készítésének folyamatát remélhetőleg segíteni fogja a DDNPI és a SEFAG Zrt. közötti kooperatívnak mondott kapcsolat.

A Natura 2000-hez kapcsolódó általános vélekedések

A Natura 2000 programmal kapcsolatban tulajdonképpen akkora a tudás- és ismerethiány, hogy nem beszélhetünk az ehhez kapcsolódó vélekedésekről. A helyi érintettek sem magáról a programról, sem általában a helyi tájat érintő természetvédelmi célokról nem kaptak tájékoztatást. Az illetékes természetvédelmi hatóságok képviselőivel semmilyen korábbi kapcsolatot, interakciót nem tudtak fölidézni. Ugyanakkor különösebb negatív attitűdöt sem tapasztaltunk a természetvédelemmel vagy azok képviselőivel szemben. A helyi érintettek nyitottnak tűnnek az együttműködésre.

Egyeztetés a helyi érintettekkel

A Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 területen a fenntartási tervek elkészítéséhez kapcsolódóan 2009. április 27-én, valamint május 4-én összesen hat interjú készült. Fölkerestük a Natura 2000 terület által érintett települések, Beleg, Nagykorpád, Ötvöskónyi és Szabás önkormányzatait. A nagykorpádi jegyzővel telefonon egyeztettünk, a polgármesterrel interjút is tudtunk készíteni. Csakúgy, mint Ötvöskónyi polgármesterével. Ez utóbbi interjú során a polgármester telefonon elérte és elhívta belegi polgármester társát, akivel így szintén készülhetett egy rövid beszélgetés. Ugyancsak az Ötvöskónyi Polgármesteri Hivatalba sikerült invitálni rövid interjúra egy érintett halastó tulajdonost és halgazdálkodót, akivel május 4-én terepbejárást tartottunk. Telefonos egyeztetés történt továbbá az illetékes falugazdásszal, aki pályázati határidők okozta bokros teendőire hivatkozva nem tudott személyes találkozásra időpontot találni.

2009. július 9-én ötletbörzét szerveztünk a DDNPI munkatársaival, valamint a konzorciumi partnerekkel arról, hogy a helyi tájhasználókat hogyan lehetne ösztönözni a fenntartási tervekben szereplő tájhasználati/gazdálkodási javaslatok betartására.

2009. október 21-én 10 órakor tartottuk meg a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 terület egyeztető fórumát Ötköskőnyi Község Művelődési Házában.

A fórumon részt vettek a települések önkormányzatainak képviselő, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság területileg illetékes természetvédelmi munkatársai, valamint jelen voltak a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt szakemberei. A találkozón a meghívott helyi gazdálkodók közül 4 fő jelent meg.

A fenntartási terv egyeztetési anyagát tárgyaló fórumon fölmerült a területkijelölések menetének problémája, valamint az egyes előírások betarthatóságának kérdése. Az elhangzottakat részletesen tartalmazza az elkészült jegyzőkönyv, amely a mellékletben olvasható. A terv véleményezésére természetesen írásban, a projekt honlapján (www.naturaterv.hu), illetve e-mailben vagy postai úton továbbítva is lehetőséget biztosítottunk.

Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az országos szinten érintett hatósági és területi kezelő szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. Az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009. 03.11. Wisnovszky Károllyal és 2009.03.23.) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket a II. negyedéves jelentésben dokumentáltuk részletesen. A helyi szinten érintett hatósági és területi kezelő szervekkel való egyeztetést beágyaztuk a területi kommunikációs folyamat menetébe. Az interjúk során személyesen egyeztettünk a falugazdász központtal.

Kiemelt figyelmet kapott az interjúzás során a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság munkatársaival való egyeztetés: az eddigi tapasztalatok, nehézségek és a tervezett természetvédelmi beavatkozások alapos megismerése érdekében személyes találkozóra került sor a DDNPI helyi munkatársaival, továbbá július folyamán ötletbörzét is szerveztünk az Igazgatóság kollégáinak bevonásával, ahol a Natura 2000 programhoz kapcsolódó anyagi kompenzációt kiegészítő lehetséges ösztönzőkről gondolkodtunk közösen.

**Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó
szolgáltatások elvégzése
Egyeztető fórum jegyzőkönyve**

Ötvöskónyi, Művelődési Ház

2009. október 21. 10 óra

Készítette: Kalóczkai Ágnes (SZIE-KTI)

Résztvevők:

Brandt János, gazdálkodó
Brandt Norbert, gazdálkodó
Cser József, Fővárosi és Pest megyei MgSzH
Dani Boldizsár, DDNPI
Faragóné Huszár Szilvia, VÁTI Kht.
Horváth Mihály, Sefag Zrt.
Isó Lajos, Sefag Zrt.
István Imre, DDNPI
Kalóczkai Ágnes, SZIE-KTI
Keresztes Gábor, Sefag Zrt.
Kiss Miklósné, Szabás Polgármesteri Hivatal
László Péter, Mocz és Társa Magánerdészet
Máté János, Sefag Zrt.
Mocz András, Mocz és Társa Magánerdészet
Nagy István Béla, Szabás Polgármesteri Hivatal
Pataki György, SZIE-KTI
Pintér András, DDNPI
Podmaniczky László, SZIE-KTI
Pusztai László, Ötvöskónyi Polgármesteri Hivatal
Spingár Péter, Sefag Zrt.
Sudár Gergő
Szabó Zoltán, Nagykorpad Polgármesteri Hivatal
Szegvári Zoltán, DDNPI
Ugron Ákos G., KvVM
Vörös Lajos, falugazdász

Bevezető, előadások

A **SZIE-KTI moderátora** köszöntötte a fórum résztvevőit, majd röviden ismertette a találkozók célját, menetét. Tájékoztatta a jelenlévőket a „Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” c. projekt célkitűzéseiről, az eddig elvégzett kommunikációs és tervezési munka fázisairól, végezetül bemutatta a fórumon részt vevő szervezetek képviselőit.

A **VÁTI Kht. képviselője** előadásában ismertette a projekt tervezési folyamatát, aminek keretében általános tájékoztatást adott a Natura 2000 területek kijelöléséről, ennek jogi háttéréről (275/2004 Korm. r., 45/2006 KvVM rendelet), a kijelölés mértékéről és a Natura 2000 területek szabályozásáról, illetve röviden beszámolt a fenntartási tervek készítéséről. A VÁTI Kht. szakembere elmondta, hogy a Natura 2000 program egy Európai Unió által előírt

átmeneti támogatású projekt, amelynek kedvezményezettje a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM), megbízottjai pedig a VÁTI Nonprofit Kht., a Szent István Egyetem Környezet- és Tájgazdálkodási Intézete (SZIE-KTI), a Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai és Botanikai Kutató Intézete (MTA ÖBKI), illetve több kisebb szervezet képviselőiben a területi szakértők, akik elkészítik az adott területre vonatkozó megalapozó anyagokat és a tervi részben szereplő előírásokat.

A 2008 szeptemberében kezdődő munka idén novemberben ér véget, fő céljai 3 részre oszthatók:

1. Metodikai javaslat kidolgozása, a területi tapasztalatok megfogalmazása. A fenntartási tervben a súlypont a kezelési előírásokra és a hozzá tartozó kezelési egységek térképének elkészítésére helyeződik.
2. Fenntartási tervek elkészítése.
3. Nyílt közösségi tervezés ösztönzése, az érintettek felkeresése külön munkacsoport segítségével (interjúk készítése, fórumok szervezése, szórólapok és kiadványok szerkesztése).

A projekt végtermékeként 20 fenntartási tervet kell elkészíteni a meghatározott mintaterületeknek megfelelően. A 20 mintaterület kiválasztása a sokféleség figyelembevételével történt, a cél tehát az volt, hogy a mintaterületek földrajzilag, társadalmi érintettségben, területhasználatban minél sokszínűbb alapot adjanak a későbbi tervezéshez. A fenntartási terv módszertani útmutatóval és tájékoztatóval egészül majd ki, amelyek segítségével lesznek az előírások értelmezésében, betartásában.

2008-ban a területekre vonatkozó adatbeszerzés tette ki a munka nagy részét, amely során a jelölő fajok feltérképezése és a tulajdonosi viszonyok tisztázása volt a feladat. Ezt követően a megalapozó anyagok kidolgozása ment végbe, majd 2009-ben megszülettek az előírások valamint az élőhelytérképek. A munka eredményeként jött létre a részletes területhasználati kimutatás. A területi szakértők először feltárták az élőhelyek veszélyeztető tényezőit, majd megfogalmazták a természetvédelmi célokat. Ezek alapján születtek meg az egyes területekre vonatkozó előírások, amelyek egy része már beleilleszkedik a jelenleg is érvényben lévő agrár-környezetgazdálkodási programok előírásaiba. Az előírások közül néhány, főként az erdőkre vonatkozó szabályozások jelenleg átdolgozás alatt állnak, összetételük, tartalmuk kapcsán változások várhatók. Április környékére születtek meg az első tervváltozatok, amelyek tartalmazzák a területre vonatkozó előírásokat és a térképeket. Ekkor kezdődött meg az érintettek felkeresése, ennek eredményeként jött létre a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 területek egyeztető fóruma is. A fenntartási tervek egyeztető anyagának véleményezését követően a javaslatok átvezetésére, a tervbe történő beépítésére kerül sor.

A fórum ezt követő részében a **SZIE-KTI képviselőiben a projekt szakmai vezetője** tartotta meg előadását, amelyben bemutatta a készülő tervek alapját képező elvi hátteret. A projektvezető elmondta, hogy az 1970-es évektől kezdve koncepcióváltás ment végbe a természetvédelemben: nem minden esetben válik el egymástól a mezőgazdálkodás és a természetvédelem. Egyre inkább fontossá válik az ökoszisztémák harmonikus és praktikus beágyazása az őket körülvevő gazdasági és társadalmi környezetbe.

A projektvezető a földhasználati piramis ábrájának segítségével szemléltette a természetvédelem és a mezőgazdálkodás kapcsolatát. Ennek alapján bemutatta, hogy a mezőgazdálkodás intenzitásának növekedésével fokozatosan csökken a természetvédelem prioritása. A piramis legalján helyezkedik el az a legnagyobb kiterjedésű intenzív agrárterület,

amely természetvédelmi szempontból a legkisebb értékeket hordozza magában. Ezzel szemben a piramis csúcsán találhatók azok a kis kiterjedésű területek, amelyek a természetvédelem számára igen fontosak, hiszen az extenzív mezőgazdálkodás, a korlátozott földhasználat, vagy éppen a terület hasznosítatlansága e természeti értékek magas szintű fennmaradását tették lehetővé.

A projektvezető ismertette a földhasználati zónarendszer kategóriáit, amely során említést tett (1) a természetvédelmi magzónákról, (2) a természetvédelmi pufferzónákról, (3) az átmeneti- és (4) agrárzónákról, valamint (5) a művelés alól kivett területekről. Elmondta, hogy a bemutatott első és második földhasználati kategóriák együttesen alkotják a Natura 2000 területeket, bár a második kategória a meghatározóbb. A földhasználati zónarendszer kategóriáit ábrán is szemléltette.

Ezt követően bemutatta a tervezett kezelési előírások szintjeit, amelyek a kötelező és választható (vagy önkéntes) előírások, ez utóbbiakat pedig tovább bontotta az ajánlott, valamint a komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírásokra. A projektvezető elmondta, hogy a kötelező előírások jogszabályhoz kötött szabályozások, amelyek betartásáért kompenzáció nem vehető fel. Ezek az előírások a jelenlegi állapot megőrzésére, a még fennmaradt természeti értékek alapvető megővására irányulnak. Ezzel szemben az önkéntes előírások, amelyek az agrár-környezetgazdálkodási vagy erdő-környezetgazdálkodási programokhoz kötődnek, amennyiben az előírás betartása negatívan befolyásolja (pénzügyileg) a gazdálkodási tevékenységet, a gazdálkodót az 1698/2005 EC rendelet 38 §-a alapján kompenzáció illeti meg. Az ajánlott előírások a fajok populációinak növekedését és az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. A területi sajátosságokat figyelembe véve, önkéntesen lehet vállalni ezeket az előírásokat. A komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírások mindezekén túlmenően a területek természeti értékeinek nagymértékű növekedését segítik elő. A természeti értékfejlődés eléréséhez egyszeri vagy rövid ideig tartó beruházási, fejlesztési feladatok elvégzésére van szükség, amelyekhez minden bizonnyal egyszeri támogatások igényelhetők majd.

A projektvezető elmondta, hogy egyes előírások nem rendelkeznek jogszabályi háttérrel. A projekt tervezői ezért egy speciális Natura 2000 rendelet létrehozását ösztönzik, illetve a meglévő rendelet bővítésére törekszenek. A jelenleg hatályban lévő EMVA rendelet erre lehetőséget ad, ennek alapján tehát megvalósítható a fenntartási tervek előírásainak betartásából származó jövedelemvesztés mértékének kompenzálása.

A projektvezető elmondta, hogy a tervezési munka során összesen 313 előírás született a 20 Natura 2000 mintaterületre, amely előírás gyűjtemény már egy nagymértékben szűkített változata az első körben megfogalmazott előírásoknak. A 313 előírás közül 65 a szántókra, 115 a gye- és füves területekre, 54 a vizes területekre, valamint 78 az erdőterületekre vonatkozik.

A projektvezető végezetül megkérte a jelenlévőket, hogy vitassák meg együtt a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 terület előírásait, betarthatóságát. Emellett kihangsúlyozta, hogy a Natura 2000 program jelenleg tervezés fázisában tart, ennek megfelelően jelentős változások várhatók a fenntartási tervek tartalmát illetően is, amely változásoknak a fórumokon elhangzott javaslatok is alapját képezik. A fenntartási tervek elkészítéséhez kapcsolódó projekt még ez évben véget ér, a Natura 2000 program azonban tovább folytatódik. A projektvezető kihangsúlyozta, hogy az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) jelenleg nem biztosítja pénzügyi keretet, amely az új típusú, a már meglévőknél felüli Natura 2000 kifizetéseknek alapját képezhetné. A 2013-ban induló ÚMVP azonban biztosan lehetőséget nyújt arra, hogy a most készülő tervek és az abban szereplő előírások részét képezzék program második tengelyének.

A **Szegedi Tudományegyetem természetvédelmi szakértője** ezt követően előadásában légifotón szemléltette a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 terület elhelyezkedését. Ennek keretében számot adott a közösségi jelentőségű területekről (kékperjés láprétek, cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei, enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők és láperdők, keményfás ligeterdők, illír gyertyános-tölgyesek) és az élőhelyek eddig feljegyzett védett növényfajairól (pl. buglyos szegfű, hússzínű ujjaskosbor, békaliliom, lápi csalán, madárfészek orchidea, szürös csodabogyó, tőzegpáfrány). A botanikai értékek mellett a szakértő ismertette a terület zoológiai természeti kincseit is (pl. mocsári teknős, közönséges tarajos göte, vöröshasú unka, szarvasbogár, nagy höscincér, nagy tűzlepke).

A terület első élőhelytérképe 2009-ben készült el. Ezen megjelölésre kerültek a közösségi szempontból legfontosabb élőhelyek, így a (1) síkvidéki gyertyános-tölgyesek, amelyek a Natura 2000 terület nyugati részének körülbelül 80 %-át teszik ki. Ezeket az értékes erdőket néhol tarvágások szakítják meg, amelyek az élőhely elsődleges veszélyeztető tényezőinek mondhatók. A (2) láprétek, amelyek Nagykorpad közelében helyezkednek el, gyakran mocsárrétekkel mozaikoltak. Eme élőhelyek veszélyeztető tényezője az erdőtelepítés, a talajvízszint csökkenése és a kaszálás elmaradása. A (3) ligeterdők állományai szórványosan helyezkednek el, legszebb állományai a terület nyugati részének csücskében találhatók. A terület keleti részén, nagy kiterjedésű összefüggő tömbökben valószínűleg telepített (4) égeresek találhatók.

A természetvédelmi szakértő elmondta, hogy a Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 terület nyugati részéhez keletről csatlakozó, rossz állapotú akácosok, gyertyános-tölgyesek és degradált gyepek kivételét javasolja a hálózathoz; helyettük új, a területhez csatlakozó, jóval értékesebb élőhelyek (pl. fűzlápok) kijelölését tartja fontosnak.

Az előadó ezt követően ismertette az általa kialakított 20 kezelési egységből a legértékesebbeket:

- (1) KE1: láprétek, láprét és mocsárrét komplexek. Az élőhelyek a terület keleti részén helyezkednek el, jó természeti állapotúak. Felülvetés és vegyszer kijuttatása nem megengedett. Kizárólag kaszálással való hasznosítása javasolt szeptember 1-e után, évente egyszer, természetbarát módon. A kaszálás pozitív hatásaira példaként a vadászkéseket megközelítő kaszált utakon, csapásokon fellelhető botanikai értékeket hozta fel.
- (2) KE2: mocsárrétek: legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás javasolt.
- (3) KE4: ligeterdők, láperdők. Vegyszer használata fainjektálás esetén alkalmazható. Vadlétszám kialakításánál figyelemmel kell lenni az erdőállományok felújulási képességére. Véghasználat nem engedélyezhető.
- (4) KE5: keményfás ligeterdők: szórványokban, láperdőkhöz, ligeterdőkhöz kapcsolódnak. Vegyszer használata csak fainjektálás során alkalmazható. A vadetetés szolgáló szóró, sózó kialakítása csak nyiladéokban, a nemzeti parkkal egyeztetett területen engedélyezett. A vadlétszám korlátozása szükséges. Lábbon álló korhadt fát eltávolítani nem szabad. Inváziós fafajok megfékezése szükséges. Tarvágás és véghasználat nem megengedett. A lombkorona szint záródását 80% alá nem csökkenhet.

- (5) KE6: gyertyános-tölgyesek: fokozott védelemre javasolt területek. Az élőhely legnagyobb veszélyeztető tényezője a tarvágás. Idősebb állományai igen jó állapotban vannak. Védelmük érdekében a tarvágás nem alkalmazható. Azokon a területeken, ahol a tarvágás már megtörtént, ott a tuskózás végső állapotromláshoz vezethet. A folyamatos erdőborítás biztosítása nélkülözhetetlen a gyertyános-tölgyesek fennmaradásához.
- (6) KE (nem mondott konkrét számot): gyenge állapotú, gyomos láprétek, inváziós fajok által dominált üde gyepek: megőrzésük érdekében az inváziós fajok kaszálással való visszaszorítása és a talajvízszint emelése javasolt.

A természetvédelmi szakértő végezetül kiemelte a vízmegőrzés fontosságát a természeti értékek megőrzése és fenntartása kapcsán.

Hozzászólások, vélemények:

A természetvédelmi szakértő előadását kiegészítve a **DDNPI munkatársa** elmondta, hogy egy-egy természeti érték az élőhely minőségét jelzi. Ezek a növény- és állatfajok önmagukban nem, csupán azok élőhelyeinek megőrzése által védhetők meg.

A terület egyik **erdőtulajdonosa** a fenntartási terv gyengeségének tulajdonította, hogy annak elkészítésében erdész szakemberek nem vettek részt. Kifejtette továbbá, hogy a saját tulajdonában lévő erdőterületeken hagyományos módon kíván gazdálkodni a jövőben, amihez pedig hozzátartozik a tarvágás is. A hozzászóló nemtetszését fejezte ki annak kapcsán, hogy a fenntartási terv eme tevékenységében őt és magánerdészetét korlátozza. Ennek megfelelően kérdést intézett a projekt képviselői felé, hogy miért nem vásárolja fel az állam a kijelölésre került területeket? Az erdőtulajdonos nehezményezte, hogy a kijelölés a tulajdonosok tudomása és beleegyezése nélkül történt, ezért további kérdést intézett a projektvezetők felé a kijelölés menetéről, jogszabályi háttéréről.

Kihangsúlyozta továbbá, hogy minden helyrajzi szám alatt lévő terület más-más értéket képvisel, ezért a kompenzációt illetően egyedi szerződéseket kellene kötni a földtulajdonosokkal.

Az erdőtulajdonos további kétélyeinek adott hangot a támogatások kifizetését illetően. Megkérdőjelezte továbbá a fenntartási terv elfogadhatóságát a védeni kívánt fajok megőrzése kapcsán.

Valamint megjegyezte, hogy a védelemnek nem egy-egy erdőrészletre kellene vonatkoznia, hiszen az erdő egészében jelent értéket.

A települések **falugazdásza** egyetértését fejezte ki az előtte szólóval a területek kijelölésének jogosságát illetően. Emellett kifejtette, hogy bár a teljes tarvágás ésszerűtlen megoldása a fa kitermelésének, ennek ellenére külföldi államokban is ezt a tevékenységet folytatják és a természeti értékek fennmaradnak a mozaikos tarvágásnak köszönhetően. Kihangsúlyozta továbbá, hogy az ország természeti kincseinek megőrzéséért az államnak lényegesen nagyobb felelősséget kellene vállalnia.

Végezetül elmondta, hogy a vízelvezetések és a klímaváltozás helyi hatásai együttesen súlyos talajvízszint csökkenést eredményeztek a területen. A természeti értékek megőrzése

érdekében a dréncsövezett területek kezelésére lenne szükség. Emellett felhívta a figyelmet arra, hogy a kisvízfolyások karbantartása, kotrása jelentős veszteségeket okoz a természetvédelem számára, ugyanakkor ezek a tevékenységek állami támogatással valósulnak meg. A vízgazdálkodás és a természetvédelem harmonizálására lenne tehát szükség. A vadállomány problémája kapcsán a falugazdász elmondta, hogy amennyiben a természetvédelmi területekről a vadlétszám korlátozása nélkül rekesztik ki a vadállományt, a vadak a művelt területekre szorulnak ki és a mezőgazdasági területekben tesznek kárt. A vadállományra vonatkozó szabályozásokat tehát összességében, valamennyi tényező és következmény figyelembe vételével kell meghozni.

A **Szegedi Tudományegyetem természetvédelmi szakértője** a tarvágásra vonatkozó hozzászólásokra reagálva elmondta, hogy bár régen képesek voltak megújulni a tarra vágott erdők, azóta azonban számos tényező, így a talajvízszint állása is jelentősen megváltozott. A jelenlegi körülmények között tehát a természet lényegesen kisebb eséllyel tud megújulni.

A **SZIE-KTI képviselőjében a projekt szakmai vezetője** a területrészekre, gazdálkodói egységekre vonatkozó kezelések szükségessége kapcsán egyetértését fejezte ki.

Az egyéni szerződéses megállapodásokat támogató hozzászólásra reagálva elmondta, hogy a javaslattal ugyancsak egyetért. A jelenlegi program sajnos támogatási jogcímként működik, ami elfedi azt a tényt, hogy szerződéses viszony működik a felek között, ennek megfelelően nem érződik a kétoldali kapcsolat. A hozzászóló véleményével tehát azonosulni tud, a helyzet tisztázását javasolni fogják az illetékesek felé.

A kijelölt területek állami tulajdonba vételét illetően a projekt szakmai vezetője elmondta, hogy a Natura 2000 program a tulajdonosok és az állam közös megegyezésére alapoz, nem pedig a kisajátításra. A program akkor működhet jól, ha a korlátozásokat természetesen kompenzáció követi. Ha ebből a szemszögből közelítjük meg a Natura 2000 koncepcióját, akkor a kijelölésnek kifejezetten pozitívumként kellene megjelennie. Az állam mintegy szolgáltatásként veszi igénybe a gazdálkodók lemondásait, ez alapján az állam jelentős szerepet vállal a természeti értékek megóvásában.

A **Sefag Zrt. képviselője** felszólalásában megkérdőjelezte a területkijelölések menetének helyességét és a fenntartási terv betarthatatlanságát hangsúlyozta.

A vízrendezés kapcsán elmondta, hogy a fenntartási terv valamennyi előírása sem képes megállítani a természeti értékek romlását, ha a vízmegőrzés problémáit nem kezelik. Hasznos lenne tehát nagyobb hangsúlyt fektetni a fenntartási tervben a vízgazdálkodási kérdésekre. Majd hozzátette, hogy kifejezetten nagy szerepe van e probléma megoldásában a nemzeti parknak.

Az erdész szakember véleménye szerint a támogatási rendszer korlátozott és igen nehezen hozzáférhető. További nehézséget okoz a Sefag Zrt. számára, hogy állami gazdálkodó lévén nem részesülhetnek állami támogatásban.

A fenntartási terv kapcsán a Sefag Zrt. képviselője elmondta, hogy az előírások téves koncepcióra épülnek. Az erdészeti körülbelül 20 000 hektár természetvédelmi területtel és 20 000 hektár Natura 2000 területtel rendelkezik. A gazdálkodás ezeken a területeken is folyik, természetesen a nemzeti park munkatársaival előre egyeztetett tervek alapján. A védett

területek kezelésében tehát van gyakorlatuk, hajlandóak kompromisszumokat kötni, azonban értékelhető eredményeket csak hosszú távon tudnak elérni.

A fenntartási terv hiányosságaként kifejtette, hogy abban a gyakorlat és az elmélet szétvált egymástól. Véleménye szerint a terveknek a természeti célok mellett meg kellene fogalmaznia a célok eléréséhez szükséges eszközöket, feltételeket, időkereteket. A fenntartási terv ebben a formájában betarthatatlan.

Az erdészeti szakértő elmondta, hogy bizonyos gazdálkodásra vonatkozó korlátozásokat be kell tartani. Azonban a legtökéletesebb gazdálkodási mód sem biztosítja azt, hogy valamennyi faj fennmaradjon. A területek természetüknél fogva, az ember befolyásoló hatása nélkül is folyamatosan változnak. A legfontosabb probléma, amely megoldásra vár, a vízmegőrzés kérdése.

A fenntartási terv kezelési egységeinek koncepciójára vonatkozóan az erdész szakember kifejtette, hogy a gyakorlat nem képes követni az elméleti alapokra épített kezelési egységek előírásait. Az fenntartási terv szabályozásai kivitelezhetetlenek, hiszen a gazdálkodók gyakorlati életben nem képesek követni a területhatárokhöz kötött előírásokat. Véleménye szerint a továbbiakban ne a növénytársulások alapján különítsék el egymástól az egyes kezelési egységeket, hanem egységes kezelési eljárások alapján határozzák meg a különböző kezeléseket igénylő területeket. Azokat a kezelési egységeket tehát, amelyek viszonylag azonos előírásokat tartalmaznak egy-egy fő kezelési egységbe kellene rendszerezni. Ezen felül a területhatárokat a földrajzi adottságoknak vagy a telekkönyveknek vagy a földhivatali nyilvántartásnak vagy az erdészeti üzemtervek erdőrészleteinek megfelelően lenne célszerű kialakítani.

A Sefag Zrt. képviselője elmondta, hogy erdészetük saját erdőrészleteikre vonatkozóan a nemzeti park munkatársaival egyeztetve össze fog állítani egy általuk betarthatónak vélt előírás gyűjteményt, amelyet írásban meg fognak küldeni a projekt képviselőinek.

A felszólaló a tarvágás negatív hatásait nem tagadta, azonban hozzátette, hogy egyes területeken bizonyos fafajok esetében nem lehet más módon kivitelezni a véghasznosítást. Ennek megfelelően a gyertyános-tölgyesek esetében az erdészet ragaszkodik a tarvágáshoz. Kifejtette továbbá, hogy az egyes tevékenységek hatásainak vizsgálatához és a célok megvalósításához hosszú időtávban kell gondolkodni.

A tölgy-kőris-szil ligeterdők és égeresek nem elsősorban gazdasági területek, így ezek esetében nem ragaszkodnak a tarvágáshoz.

A rétek, gyepek valamint az erdőtelepítés vonatkozásában a Sefag Zrt. szakértője elmondta, hogy uniós forrásokra támaszkodva az erdészet első generációs kocsányos tölgy főfafajú erdőket telepíthetne, amelyek a jövőben értékes életközösségeknek adhatnának otthont. Nem ért tehát egyet a totális erdőtelepítési tilalommal. Ezért arra kéri a fenntartási terv készítőit, hogy ne fogalmazzanak meg minden esetben erdőtelepítési tilalmat, hiszen ezek a telepítések a jövőben értékes élőhelyekké válhatnak.

Végezetül elmondta, hogy a kijelölésre került Natura 2000 területek az eddig fenntartott gazdálkodási módoknak és a gazdálkodóknak köszönhetik természeti értékeiket. Ahhoz, hogy ezek az értékek továbbra is fennmaradjanak, elengedhetetlenül fontos, hogy az előírások a gazdálkodók beleegyezésével és egyetértésével szülessenek meg.

A **Szegedi Tudományegyetem természetvédelmi szakértője** egyetértését fejezte a vízmegőrzés fontosságának előtérbe helyezésével kapcsolatban.

Az erdőtelepítésre vonatkozó véleményekre reagálva elmondta, hogy a térképen sötétlilával jelzett égeresek, amelyek nem éger élőhelyeken fordulnak elő, őshonos fafajokkal felújíthatók, és ezt a fenntartási terv előírásai is engedélyezik.

A **DDNPI képviselője** az eddig felmerült kérdésekre válaszolva elmondta, hogy a Natura 2000 program beindulását Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozáskor szavazta meg. A területkijelölési kötelezettség jogszabályi háttérrel rendelkezik, amelyet nem lehet megkerülni. A tervezők és a nemzeti park szakemberei közösen határozták meg a kijelölés határait, mértékét. A DDNPI szakembere azonban megjegyezte, hogy az erdők kezelése kapcsán kevés konzultációs lehetőség állt rendelkezésre.

A DDNPI képviselője hozzászólásában elmondta, hogy a fenntartási terv nem határoz meg konkrét célállapotot a már említett, erdőrésztlet szintjén egykorú gyertyános-tölgyesek kapcsán. Ahhoz, hogy az előírásokat a tulajdonosok, területkezelők elfogadják, látniuk kellene, hogy a korlátozások milyen jövőképet céloznak meg.

A **SZIE-KTI képviselőjében a projekt szakmai vezetője** az eddig feltett kérdésekre válaszolva elmondta, hogy a fenntartási tervek hiányosságai nagyrészt az időhiánynak köszönhetőek. Kihangsúlyozta azonban, hogy a fenntartási tervek folyamatosan változnak, igazodnak a terepi igényekhez és a helyi gazdálkodók elvárásainak megfelelően. Kifejtette továbbá, hogy a Natura 2000 program célja, hogy hasonlóan az erdészeti üzemtervéhez, a természetvédelem is rendelkezzen egy tervvel, amelyet az egyes ágazatok figyelembe vesznek, és amely érvényesítheti a természetvédelem érdekeit.

A Natura 2000 területek fenntartási tervei az erdészeti üzemtervek fölé kerülnek majd, azonban nem kívánják korlátozni az erdészeti tevékenységet.

A kezelési egységek megalkotását illetően a projekt szakmai vezetője megjegyezte, hogy elképzeléseik teljes egészében megegyeznek a Sefag Zrt. szakembere által elmondottakkal, tehát az egyes kezelési egységek a területek azonos kezelési igényei alapján jöttek létre.

Az egyik **hozzászóló** megjegyezte, hogy kérdése, amelyet a nemzeti park igazgatósághoz intézett, a területek kijelölésének módjára vonatkozott. Elmondta továbbá, hogy Lengyelország az EU-hoz való csatlakozás ellenére nem jelölt ki Natura 2000 területeket, mivel jobban megérte kifizetniük a büntetést, mint feladni a jelenlegi gazdálkodási formát.

A **DDNPI munkatársa** kihangsúlyozta, hogy a Natura 2000 kijelölést nem korlátozásnak, hanem támogatásnak kellene venni. Valamint arra kérte a fórum résztvevőit, hogy a célok meghatározására és azok elérésére koncentráljanak.

A **Sefag Zrt. képviselője** kifejtette, hogy amint a Natura 2000 területek fenntartási tervei életbe lépnek, az erdészetnek azok alapján kell tevékenységét folytatni. Az erdészet célja tehát az, hogy olyan előírások szülessenek, amelyek betarthatók. Arra kérte továbbá a projekt képviselőit, hogy a területek kezelhetőségének érdekében kezelési egységek kialakításánál vegyék figyelembe az erdőrészek határait.

A **SZIE-KTI képviselőjében a projekt szakmai vezetője** hozzáfűzte, hogy a területhatárok illesztése megtörtént, az idő hiánya miatt azonban nem kerülhetett bele az egyeztetési anyagba a módosított területhatárokat ábrázoló térkép.

A **DDNPI munkatársa** elmondta, hogy a tárgyalt erdők véleménye szerint nem telepített, hanem természetes erdők helyén létrejött ültetvényes erdők.

A **DDNPI másik szakértője** kérdést intézett a Sefag Zrt. szakembereihez, miszerint mi számít erdőgazdálkodás szempontjából hagyományos gazdálkodásnak? A hagyományokra tekintettel kell lenni, de egyes esetekben el kell attól térni.

A **magánerdő tulajdonos** erre válaszul elmondta, hogy véleménye szerint hagyományos gazdálkodás akkor valósul meg, ha a fajokhoz hozzárendelve egy kort, akkor kerül kitermelésre a fa, ha az elérte gazdasági érettségét. Egyéb érettséget, például a biológia érettséget pedig akkor veszik figyelembe, ha más célok is megfogalmazódnak a gazdálkodás során.

A **Szegedi Tudományegyetem természetvédelmi szakértője** kérdést intézett a jelenlévő erdész szakemberek felé, miszerint mekkora az terület Magyarországon, amit tarra lehet vágni egy alkalommal?

Erre válaszul az **erdészek** elmondták, hogy a tarra vágható terület kiterjedése több tényezőtől függ. Általában 5 hektár az egy alkalommal tarra vágható terület nagysága.

Kérdésével a **Szegedi Tudományegyetem természetvédelmi szakértője** arra akart utalni, hogy amennyiben minden évben tarra vágunk egy-egy 5 hektáros területet, akkor az felbecsülhetetlen károkat okoz a természetnek.

Az **erdészek** erre reagálva elmondták, hogy szomszédos területek tarvágását a törvény tiltja.

A **Sefag Zrt. szakembere** az előbbi megjegyzést pontosítva elmondta, hogy a műszaki befejezési kori állapotig a törvény korlátozza a tarvágást területtől függően. Védett területen 3 hektár, általában 5 hektár, de kulturerdőkben akár 10 hektárt is elérheti a tarra vágható terület nagysága.

A **DDNPI munkatársa** a vízmegőrzés problémájához hozzáfűzte, hogy a Víz Keretirányelv kötelezően előírja a vízutánpótlás biztosítását, ennek megfelelően előrelépés várható e kérdésben.

A **SZIE-KTI képviselőiben a projekt szakmai vezetője** a tarvágás vonatkozásában kifejtette véleményét, amely szerint ha a természetvédelem valamilyen típusú igénnyel jelenik meg az erdészetekkel szemben, akkor a korlátozások ellenében jogosan illeti meg kompenzáció a gazdálkodókat.

A **Sefag Zrt. képviselője** erre válaszul kifejtette, hogy az eddigi agrártámogatások kifizetéseknek példája sajnos nem ezt igazolja. Kérdést intézett továbbá a projekt képviselőihez, miszerint milyen határidő betartásával küldhetik el írásos véleményüket?

A **SZIE-KTI képviselőiben a projekt szakmai vezetője** erre válaszul elmondta, hogy a november 5-én Natura 2000 megbeszélést tartanak a projekt képviselői, így lehetőleg ez időpontig várja a véleményeket e-mailen.

A **Sefag Zrt. képviselője** kijelentette, hogy írásos véleményük november 4-ig meg fog érkezni a projekt kommunikációs szakértőihez.

A **Szegedi Tudományegyetem természetvédelmi szakértője** gratulációját fejezte ki a terület egyik halastavának tulajdonosa felé annak jó állapotban tartása miatt, a halastó tulajdonosa azonban nem vett részt a fórumon.

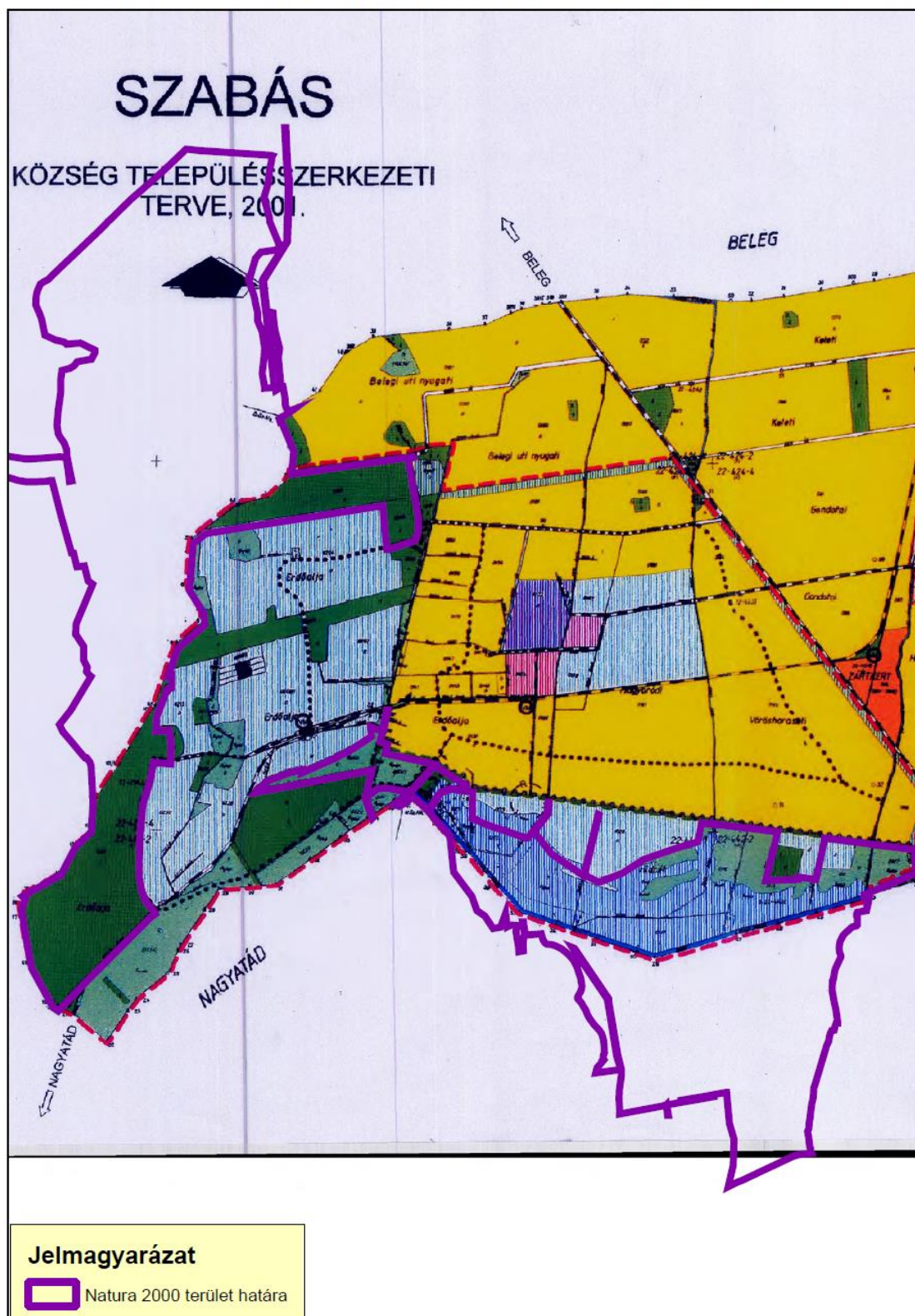
A **SZIE-KTI moderátora** végül megköszönte a meghívottaknak a részvételt és jelezte, hogy a megbeszélés eredménye átvezetésre kerül majd az egyeztetési anyag következő változatába, amelyet újratárgyalásra az érintettek rendelkezésére fognak bocsátani. Ezt követően lezárta a találkozót.

The map displays the Natura 2000 area (outlined in purple) and its surroundings. Key locations include Nagykörpád, Földvár, Szabás, and Lábod. The map shows various wetlands and water bodies, including the Nagykörpádi dűlő, Hosszúvíri dűlő, Kőrösi dűlő, Gyékényesi dűlő, and Szabási dűlő. The map also shows the location of the Natura 2000 area relative to the surrounding settlements and infrastructure.

Jelmagyarázat

□ Natura 2000 terület határa

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Szabás településszerkezeti tervén

A fenntartási terv véleményezése
Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. kormányrendelet szerint érintett
véleményezők

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:e-mail
553.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/1	Az érintett területen a legnagyobb problémának a vízjárási, vízháztartási viszonyok megváltozását tartjuk. A jelen állapotok (pusztuló égeresek, mocsári területek száradása, valamikori mélyfekvésű rétek növényzetének degradálódása, magaskórósok előretörése) erre vezethető vissza. A folyamat csak művi beavatkozással fordítható meg. Ehhez a terület vízvisszapótlását kéne megoldani, emelve ezzel a talajvíztükör szintjét. Ez ugyan az érintett területre mindenképpen jótékony hatással lenne, de komoly pénzbe kerülne (geodéziai munkák, tervezés, kivitelezés, üzemeltetés, karbantartás). Új konfliktushelyzeteket is teremtené a terület szomszédságában mezőgazdálkodást folytatókkal, ugyanis a vízszint emelkedése az ő általuk használt földterületeket is jelentősen érintené (egy részük el is vizenyősödhetne). Megjegyezzük, hogy a Natura 2000-es terület vízháztartását legsúlyosabban a mezőgazdasági érdekből elvégzett melioráció, nevezetese a vízelvezetés okozta.	L
554.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/2	A fent vázolt problémák megkerülhetőek oly módon, hogy meg kell akadályozni a további vízelvezetést. Ezt követően pedig a kezelési tervnek biztosítani kell, hogy a jelenlegi termőhely-típusváltozatok, és a vízgazdálkodási	L

						fok függvényében ott az őshonos társulások vegyék át az uralmat. Ily módon ugyan az égeresek területe csökkenne, de a tölgy-kőris-szil ligeterdők, valamint a gyertyános-tölgyesek aránya nőne. Ott, ahol foltokban megtalálja az éger az életfeltételeit, annak a tölgy-kőris-szil ligeterdőkben pedig foltos elegyítéssel kell biztosítani a létét.	
555.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/3	Külön kérdés a kiszáradó, magaskórósodó gyepek (valamikor sásos területek) problémaköre. Ezeknek a régi képét visszaállítani nem lehet. A létükkel (számos tájidegen, nem őshonos faj jelenléte) a még meglévő kívánatos gyepterületekre nézve potenciális veszélyforrást jelentenek, mivel magvaik terjesztésével azokba is behatolnak. Ennek az elkerülése végett a legegyszerűbb az ott természetes erdőtársulás fafaj-összetételével megegyező erdőtelepítés. Ezzel a terület szukcesszióját jelentősen elő tudnánk segíteni.	L
556.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/4	A termőhelyre nem való idegenből származó, vagy pedig a helytelen összetételű (konszociáció, nem a termőhelyre való fajokot tartalmazó) erdőket át kell alakítani, amikor azok eléri vágáskorukat.	L
557.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/5	A területen található égeresek döntő többsége sarj eredetű (gyökér és tuskósarjak vegyesen), tehát stádiumosan öregek. A termőhely megváltozásán kívül ez is okozza gyenge egészségi állapotukat. Ezeket mag eredetűvé szükséges átalakítani, mivel így stabilitásuk jelentősen fokozható (az átalakítás után megfelelő állományneveléssel valószínűsíthetően ezekben az erdőkben kialakítható az állandó erdőborításos kezelés).	L

558.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/6	A tölgy-kőris-szil ligeterdők, valamint a gyertyános-tölgyesek mai tudásunk szerint természetesen csak egy módon újíthatók fel (tarvágásos természetes felújítóvágás), amikor egy nagy makktermést követően, az azt követő második esztendőben az anyaállományt tarra vágjuk. Ezt a tölgy nagy fényigénye teszi szükségessé. A tarvágás nélkül a tölgy egyedszáma rohamosan csökken, és helyét más fafajok veszik át, a társulás leromlik, esetlegesen cserjésedik. A társulás leromlása előfordulhat a sikeresnek látszó kezdeti évek után is. A megoldást a kis területű tarvágás jelenti. A felújítást a tölgy esetében makkvetéssel kell elvégezni, és a második évben pótlás gyanánt a társulás kísérő fafajait kell az erdőrészletbe beültetni (gyertyán, kőris, szil stb.). Ezt az eljárást már csak azért is célszerű követni, mivel az „Erdőtörvény”-ből adódóan a gazdálkodónak biztosítania kell, hogy az erdő természetességi állapota nem romolhat. Romlás esetében erővédelmi bírságot szabnak ki rá.	L
559.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/7	A nem őshonos, tájidegen fa és cserjefajok esetében az injektálásos irtás nem minden esetben eredményes. Az ötvöskőnyi területen például a gyalogakác ezzel a módszerrel nem fékezhető meg, ezért szükségesnek látjuk a pontszerű (ecsetelés) engedélyezését minden esetben. A két módszer különböző esetekben alkalmazható, együttes engedélyezésük biztos eredményt ad.	L
560.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/8	A fiatal és a középkorú állományok esetében a nevelővágások során biztosítani kell a társulás főfafájának töretlen fejlődését, oly módon, hogy a mellékfafajok jelenléte ne kerüljön veszélybe. A többszintesség szintén követelmény.	L

561.	Általános	Jánosházi erdő és Égett-berek		SEFAG Erdészeti és Faipari Részvénytársaság	185/9	Utoljára javasoljuk, hogy a kezelési terv alapja erdők esetében az erdőrészlet, egyéb területeknél pedig az adott földrészlet (HRSZ), ezen belül pedig az alrészlet legyen.	L
418.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Pécsi Bányakapitányság	171/3	Szabás közigazgatási területén található az Országos Ásványvagyon Nyilvántartásban szereplő „I-V. 0231/3, 0136, 0238, 0128, 022 hrsz.” nevű megkutatott „lápföldszerű javítóanyag” ásványi nyersanyaglelőhely. A terület természet közeli állapotban tartása az ásványi nyersanyagok védelmének szempontjából is kedvezőnek tekinthető.	L
430.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy Megyei Földhivatal	163/1	A termőföld hasznosítását, mennyiségi és minőségi védelmét, más célú hasznosítását a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. tv. szabályozza. A kezelési tervek elkészítésénél figyelembe vett jogszabályok felsorolásában a termőföld védelméről szóló törvény nem szerepel.	L
431.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy Megyei Földhivatal	163/2	A termőföld és a természetvédelem szempontjainak, érdekeinek összhangját a kezelési előírások megalkotása során, meg kell teremteni. A művelési ágak megfelelő hasznosítás érdekében elvégzendő időszakos munkákat csak a legszükségesebb mértékben lehet korlátozni.	L
432.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy Megyei Földhivatal	163/3	A kezelési előírások térben és időben számos kötöttséget jelentenek a földhasználók számára. A „rendes” gazdálkodás során kívül felmerülő plusz költségek, a kieső hozamok és jövedelmek után a földhasználót arányos kártérítésben kell részesíteni.	L
433.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy Megyei Földhivatal	163/4	Azokat a területi egységeket, tömböket, melyeknél a szomszédos területtől eltérő kezelési előírások szerint kell hasznosítani, a földhasználó számára jól elkülöníthető, beazonosítható módon kell lehatárolni, mert ettől nagymértékben függ az elérni kívánt cél	L

						megvalósítása.	
300.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/1	A szóban forgó terület erdőállományaira vonatkozóan a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Természeti Erőforrások Főosztálya által 2007. július 25-én kelt, 63572/29/2007. és 63572/30/2007. számú határozatokkal jóváhagyott, 2007. január 1-től 2016. december 31-ig terjedő időszakra érvényes körzeti erdőtervek élnek.	L
301.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/2	A 2009. július 10-én hatályba lépett az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény, amely a korábbi jogszabályt hatályon kívül helyezte.	L
302.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/3	Nem értünk egyet azzal, hogy a NATURA 2000 terület fennmaradását kifejezetten és mindenekelőtt csak a tarvágásos erdőgazdálkodás veszélyezteteti. Az általános kezelési javaslatok közül ezért igazgatóságunk nem tud egyetérteni a tarvágás teljes körű tiltásával.	L
303.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/4	Kérjük pontosítania 3.1. pont alatt az erdőművelés és az erdőgazdálkodás vonatkozásában tett megállapításokat, mivel ezek a KvKM miniszter egyetértésével jóváhagyott körzeti erdőtervek konszenzuson alapuló terv előírásait kérdőjelezzik meg.	L
304.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/5	A 3.2. Kezelési javaslatok fejezetben az erdőgazdálkodás gyakorlatának gyökeres megváltoztatására olyan tiltások kerültek megadásra, amelyeknek nincs jogszabályi alapja és melyek elemeiben az 1996. évi LIII. És a 2009. évi XXXVII. Törvények rendelkezéseivel sincsenek összhangban és szakmailag megalapozatlanok.	L
305.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/6	A kezelési terv 3.4.3. pontja alatt az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával történő egyeztetésre hivatkozik az anyag. Ez vélhetően nem velünk, azaz a területileg illetékes SMMgSzH Erdészeti	L

						Igazgatósággal történt, hiszen nekünk ez az első megkeresésünk.	
306.	E06	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE4	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/7	A vadlétszámra vonatkozó megállapítást teljes mértékben támogatjuk, már csak a mikéntjét kellene megoldani! A kötelező bekerítés jogilag nem megalapozott, ez gazdálkodói döntés.	L
307.	E73	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE4	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/8	Vágáskor nélküli erdő, illetve véghasználat tilalma gazdasági elsődleges rendeltetésű, vágásos üzemmódú állományok esetében nem lehetséges, nincs meg a jogszabályi alapja.	L
308.	V05, E45, E46	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE4	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/9	Számunkra elfogadhatóak.	L
309.	E01	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE4	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/10	A hivatkozott 5. számú melléklet hiányzik az anyagból, így nem ismert ennek tartalma. Nem tudni, hogy ezt kinek kellene végezni. A 7 éves ismétlés számunkra semmiképpen nem megfelelő, azt vagy 10 évente a körzeti erdőtervezés részeként, vagy egy-egy cikluson belül kétszer, tehát 5 évente lehetne elvégezni.	L
310.	V05, E04, E16, E19, E45, E46, E63	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE5	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/11	Számunkra elfogadható, a körzeti erdőtervezés során érvényesíthető.	L
311.	E17	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE5	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/12	Szerintünk ellentmond az E16 és E21 alatt megfogalmazottakkal. Nevelővágások nem zárhatók ki, ezek elvégzésére szükség van. A fakitermelés ilyen korlátozása gazdasági rendeltetésű, vágásos erdőkben nem lehetséges (ehhez E73 alatt részletezett feltételek teljesülése szükséges).	L
312.	E47	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE5	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/13	Mi indokolja a záródáscsökkenés határértékeinek megadását? Megjegyeznénk, hogy az erdőtörvény vonatkozó paragrafusa értelmében a záródás 70 % alá történő csökkenése erdőfelújítási kötelezettséget keletkeztet.	L
313.	V05, E04,	Jánosházi-erdő, Égett-	KE6	Somogy megyei	142/14	A körzeti erdőtervezés során érvényesíthető.	L

	E10, E16, E18, E19, E45, E46	berek		Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság			
314.	E17, E18, E47	Jánosházi-erdő, Égett- berek	KE6	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/15	Egymásnak ellentmondanak. Ha fakitermelés csak egészségügyi termeléssel végezhető, akkor a fenyőféléket miként lehet gyérítés során visszaszorítani és kitermelni?!	L
315.	E17, E63	Jánosházi-erdő, Égett- berek	KE6	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/16	A nevelővágások nem mellőzhetők. A tarvágások teljes tilalmával nem értünk egyet. Összefüggésében az erdészeti beavatkozások teljes tilalmának indoklását tartalmazó (3) pont számunkra nem elfogadható a gazdasági rendeltetésű, vágásos erdők esetében semmiképpen sem. Ennek jogszabályi alapja ezekben az állományokban nincsenek, ezért itt is a E73 alatt leírtak figyelembe vételével képzelhetők csak el ilyen mérvű tiltások és korlátozások.	L
316.	V05, E19, E45, E46	Jánosházi-erdő, Égett- berek	KE11	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/17	Elfogadható, érvényesíthető.	L
317.	E01, E06	Jánosházi-erdő, Égett- berek	KE11	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/18	KE4 kezelési egységnél leírtak érvényesek.	L
318.	E26	Jánosházi-erdő, Égett- berek	KE11	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/19	Kocsányos tölgy telepítése természetszerű elrendezésben kifejezés szakmailag nem értelmezhető, főleg nem úgy, hogy az indoklás (6) pontja alatt „erdőtelepítés nem megengedett” szöveg található. Akkor most lehetséges a telepítés vagy sem?	L
319.	E24	Jánosházi-erdő, Égett- berek	KE11	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/20	Itt szükséges megemlíteni, hogy a tervezés nem fafajra, hanem erdősítési faállománytípusra történik. Csak őshonos fafaj, illetve ennek faállománytípusa kizárólagosan csak abban az esetben tervezhető, ha a fenti útmutató más lehetőséget nem tartalmaz.	L

320.	E27, E24, E01	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE13	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/21	E27: elfogadható, érvényesíthető E24: A K11 kezelési egységnél már megfogalmazottak állnak. E01: KE4 kezelési egységnél leírtak érvényesek.	L
321.		Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE14	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/22	„Irtás” az erdészeti joganyagban nem értelmezhető kifejezés, ezért az itt leírtakat észrevételezni és véleményezni nem tudjuk!	L
322.	V05, E45, E46, E01, E06, E73	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE15	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/23	V05, E46, E46: elfogadható, érvényesíthető E01, E06, E73: KE4 kezelési egységnél leírtak szerint.	L
323.	V05, E45, E46 E01, E06, E73	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE17	Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	142/24	V05, E46, E46: elfogadható, érvényesíthető E01, E06, E73: KE4 kezelési egységnél leírtak szerint.	L
504.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Nyugat-Dunántúli Regionális Államigazgatási hivatal	174/1	A tárgyi megkeresésünkkel kapcsolatosan tájékoztatom, hogy a védett „Jánosházi-erdő és Égett-berek tájegység nem tartozik a Vas megyei illetékességi területünkhöz, az elnevezés csak alakilag egyezik a Vas megyei Jánosháza településnévvel. (A szóban forgó terület Somogy megyében, Ötvöskónyi község külterületén található.)	L
639.		Jánosházi-erdő és Égett-berek		tervező		A terület nyugati részéhez keletről csatlakozó, rossz állapotú akácosok, gyertyános-tölgyesek és degradált gyepek kivételét javasolja a hálózathoz; helyettük új, a területhez csatlakozó, jóval értékesebb élőhelyek (pl. fűzlápok) kijelölését tartja fontosnak	F
640.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Sefag Zrt.		A terveknek a természeti célok mellett meg kellene fogalmaznia a célok eléréséhez szükséges eszközöket, feltételeket, időkereteket	F
641.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Sefag Zrt.		Egységes kezelési eljárások alapján határozzák meg a különböző kezeléseket igénylő területeket.	F
642.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Sefag Zrt.		A területhatárokat a földrajzi adottságoknak vagy a telekkönyveknek vagy a földhivatali nyilvántartásnak vagy az erdészeti üzemtervek	F

						erdőrészleteinek megfelelően lenne célszerű kialakítani.	
643.	Általános	Jánosházi-erdő és Égett-berek		Sefag Zrt.		Ne fogalmazzanak meg minden esetben erdőtelepítési tilalmat.	F
411.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek, Tengelici-homokvidék		Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	97/1	Mindkét elkészült munka jól kivitelezett, gondosan elkészített, alapos felmérés után jó következtetéseket felsorakoztató. Ezen túlmenően az anyagokban szereplő térképek és alapfelmérések a későbbi természetvédelmi kezelői tevékenységet kiválóan alapozzák meg és segítik.	L
412.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek, Tengelici-homokvidék		Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	97/2	Természetvédelmi gyakorlati szempontból igen fontos azonban az a körülmény, hogy a tervek készítői a gazdálkodói szempontokat gyakorlatilag teljesen figyelmen kívül hagyva, idealizált fenntartási terveket fogalmaztak meg.	
346.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/1	5. oldal 3.1: célszerű lenne kifejtteni, hogy a talajvízszint csökkenés megállapítása milyen adatsorokon alapszik. Szükség lenne annak bemutatására, hogy a talajvízcsökkenés milyen okokra vezethető vissza, milyen mértékben okozza emberi beavatkozás. Az okok feltárásnak hiányában a tanulmányban több helyen a kezelési fenntartási javaslatok között ismétlődő „talajvízszint emelése” célkitűzés megalapozottsága, realitása nem tükröződik. A területen áthaladó Rinya és mellékágainak vízhozama a folyókénál alacsonyabb ezért nem tartozik ebbe a kategóriába, javasoljuk a folyó kifejezés javítását a tanulmányban.	L
347.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/2	5. oldal 3.1 „helytelen vízgazdálkodás” : Szükséges lenne a kritika bővebb kifejtésére; annak rövid bemutatására, hogy tervezései területen a vízgazdálkodás gyakorlatának mely elemei tekinthetők helytelennek és miért.	L
348.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és	113/3	6. oldal 1. a területen mindennemű vízelvezetés tilos: Pontosításra szorulna. A területen árhaladó természetes vízfolyások is vízelvezetést	L

				Vízügyi Felügyelőség		végeznek ezért a megfogalmazás önmagában szakmaiatlan. Javaslat: „a területen tilos olyan beavatkozás, amely a terület vízkészlet-megtartó képességének tartós csökkenését illetve szabályozhatatlan csökkenését okozza.”	
349.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/4	„Tilos a tarvágás”: A fakitermelés tarvágásos véghasználati módja nem alkalmazható.	L
350.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/5	„Tilos a teljes talajelőkészítés”: Célszerű lenne kiegészíteni azzal, hogy az üzemtervezett erdőállományra vonatkozik.	L
351.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/6	8. oldal: A befásítás felfüggesztésének eljárási módját ki kell fejteni. Kire vonatkozik a feladat, annak mi az időbeli lefolyása.	L
352.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/7	12. oldal (3) a kezelési javaslatok indoklása: Javaslat: „...a gyertyános-tölgyesekben az üzemtervezési előírásokat szerkezet-átalakítást célzó erdészeti beavatkozások és az erdőkímélő fahasználati módok alkalmazásának irányába kell módosítani.” Szükség lenne annak kifejtésére, hogy a kívánatosnak tartott erdőkezelés gyakorlati és hatóságoknál is követhető eljárási rendje mi lenne.	L
353.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE7	Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/8	13. oldal (3) Jelentős állományaik találhatók halastavakban.: A fenntartási tervet javasoljuk ezen a ponton kiegészíteni azzal, hogy szükséges-e a halastavak üzemelési engedélyének felülvizsgálata. Ha igen, akkor ezt is be kell építeni a szövegbe, azzal kiegészítve ki fogja kezdeményezni.	L
354.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE8	Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/9	14. oldal (5) Javaslat: mindennemű tervezett vagy engedély nélkül végzendő tevékenységeknél figyelembe kell venni, hogy az a kezelési egység természetes vízdinamikáját ne	L

						veszélyeztesse; jellemzően a víz visszatartást segítse. Ezt a megfogalmazást és elvet javasoljuk a máshol is használt „vizes” mondatok helyett.	
355.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE9	Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/10	15. oldal (4) : Itt is elhangzik a talajvízszint emelés, amelynek módja lehetősége nem tisztázott. Az „esetleg megvalósítható” helyett: javítható, kedvező hatású.	L
356.	E74	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE10	Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/11	Javaslat: Időszakos legeltetés kaszálás a természeti állapotuk javítását segíti.	L
357.	E01	Jánosházi-erdő, Égett-berek	KE11	Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/12	16. oldal: Sajnos a vadlétszám helyi szintű csökkentése szinte megvalósíthatatlan célkitűzés, kérdés az is kire vonatkozik az előírás, mik a kötelezettség jogi alapjai. Nem tér ki a tanulmány arra, hogy miként érinti a 10 éves vadászati üzemterveket, lejárat előtt át kell-e terveznie a vadásztársaságnak vagy megvárhatják az újratervezést (2017!)	L
358.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/13	16. oldal (4) Élőhelyrekonstrukció: A talajvízszint kérdése itt is tisztázásra szorul vagy helyettesítésre. Hivatkozás történik az „eredeti termőhely”-re de nincs nevesítve mi volt az. Az „eredeti” szó elhagyásával a mondat elnyeri értelmét: a nem megfelelő termőhelyen...a termőhelyre jellemző fajösszetétel kialakítása.	L
359.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/14	17. oldal (4), (5) Talajvízszint emelés: vízháztartás javításával, az elfolyó vizek visszatartásával, kaszálással állományaik visszaszoríthatók.	L
360.	Általános	Jánosházi-erdő, Égett-berek		Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	113/15	Általánosságban úgy látjuk, hogy a dokumentáció nem elemzi kellő részletességgel, azzal miként illeszkednek a kezelési fenntartási célok, az érvényes Natura 2000 jogszabály előírásaival. Nem tér ki arra, hogy egyes célkitűzések milyen szabályozásokat érintenek, és azokkal kapcsolatban kire milyen kötelezettségeket keletkeztetnek.	L

Ábrák, táblázatok

1. számú táblázat:

Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 terület érintett helyrajzi számai 45/2006.(XII.8.) KvVM rendelet szerint	
Nagykorpád	0284/a, 0284/b, 0284/c, 0292/a, 0292/b, 0292/c, 0292/d, 0292/f, 0292/g, 0293, 0295/a, 0295/b, 0296, 0297, 0298/a, 0298/b, 0298/c, 0298/d, 0298/f, 0299, 0300, 0301, 0304, 0305, 0306, 0307/a, 0307/b, 0308, 0309/a, 0309/b, 0309/c, 0309/d, 0309/f, 0309/g, 0310, 0311/a, 0311/b, 0312, 0313, 0314/a, 0314/b, 0315, 0316, 0317, 0318,
Ötvöskónyi	011/a, 011/b, 021, 022/1a, 022/1b, 022/1c, 022/1d, 022/1f, 022/1g, 022/1h, 022/2, 023, 024, 025/1, 025/2, 026, 027, 028/1, 0236/2, 0236/3, 0236/4, 0237, 0238, 0239,
Szabás	0107, 0109, 0110, 0111/a, 0111/b, 0112, 0115, 0116, 0117, 0118, 0119/a, 0119/b, 0120/b, 0120/c, 0121/1, 0121/2, 0122, 0124, 0125/a, 0125/b, 0125/c, 0126, 0127/a, 0127/b, 0129, 0130, 0133/1, 0133/2, 0134, 0135, 0199, 0200, 0214, 0218,

Jánosházi-erdő és Égett-berek Natura 2000 területen belüli ex lege védett láp és szikes tó érintett helyrajzi számai a 8005/2001 (MK 156.) KöM tájékoztató és a 8006/2001.(MK.156.) KöM tájékoztató szerint	
Nagykorpád	0309/a, 0309/b, 0309/c, 0309/d, 0309/f, 0309/g, 0311/a, 0311/b

Digitális melléklet

1. Natura élőhelyek térképi shp fájlok
2. Á-NÉR élőhelyek térképi shp fájlok
3. Kezelési szempontból kiemelt növényfaj térképi shp fájlok
4. Kezelési szempontból kiemelt állatfajok térképi shp fájlok
5. Kezelési egységek térképi shp fájlok

IV. NATURA 2000 FOGALOMTÁR

Agrár-erdészeti rendszer: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendeletben részletezett földhasználat (főként fás legelők létesítése szántó, gyepterületek átalakításánál)

Á-NÉR: Az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR) Magyarország növényzetének és élőhelyeinek térképezéséhez napjainkban leggyakrabban használt, többszörösen tesztelt és javított élőhely-osztályozási rendszer [Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR2007) Szerkesztők:Bölöni János, Molnár Zsolt, Kun András és Biró Marianna Vácrátót 2007]

Erdősítés: az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény értelmében erdőtelepítés és erdőfelújítás

Erdőtelepítés: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében erdei faállomány korábban más művelési ágú ingatlanon való telepítése

Élőhelyvédelmi irányelv – A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, illetve vadon élő növény- és állatvilág védelméről.

Fásítás: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében a külterületen található fa, fasor, facsoport és fás legelő

a) fasornak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú, egy sorban lévő fák összességét, ahol a fák tötávolsága nem nagyobb a fák idős korában várható korona átmérőjének a kétszeresénél;

b) facsoportnak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által legalább hatvan százalékban fedett, ezerötven négyzetméternél kisebb földterületet;

c) fás legelőnek kell tekinteni az olyan legelőterületet, amely a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által egyenletes elosztásban legalább harminc százalékban fedett

Fenntartási terv - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet alapján a Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és a kimelt közösségi jelentőségű fajok, illetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedéseket magába foglaló terv

Irányelv - A közösségi joganyag egyik gyakran alkalmazott típusa, amely elsődlegesen csak a célt vagy célokat fogalmazza meg. A tagállamoknak az irányelvben rögzített célokat el kell érniük, de a nemzeti jog alapján meghozott intézkedésekkel ők maguk választhatják meg a megvalósítás módját és eszközeit.

Kiemelt közösségi jelentőségű faj - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. B) és a 3. B) számú mellékletben meghatározott azon fajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, és amelyek megőrzéséért a Közösség kiemelt felelősséggel tartozik. Az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében ezek a fajok *-gal vannak megjelölve.

Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 4. B) számú mellékletben meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten eltűnés veszélye fenyeget, és amelyek megőrzéséért a Közösség különleges felelősséggel tartozik;

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület¹: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, élőhelye vagy legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kiemelt jelentőségű közösségi fajok, illetve kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet a 4. A) számú mellékletében meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten az eltűnés veszélye fenyeget, vagy elterjedési területük zsugorodása, illetőleg eredendően korlátozott elterjedésük következtében kis területen lelhetők fel;

Közösségi jelentőségű faj: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. A) és a 3. A) számú mellékletben, illetve az élőhelyvédelmi irányelv ŐÖ. mellékletében felsorolt növény- és állatfajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, megőrzésükhöz különleges természetmegőrzési területek kijelölése szükséges

Különleges madárvédelmi terület: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 5. melléklet szerinti, olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amelyen az 1. A) számú mellékletben meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint az 1. B) számú mellékletben meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya, illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre;

Különleges természetmegőrzési terület: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen közösségi jelentőségű faj jelentős állománya, élőhelye vagy közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok vagy közösségi jelentőségű élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

KÜVET: Magyarország külterületi vektoros digitális ingatlan nyilvántartási térkép.

Madárvédelmi irányelv: A Tanács 1979. április 2-i 79/409/EGK irányelve a vadon élő madarak védelméről.

MEPAR: mezőgazdasági parcella azonosító rendszer: a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvény 3.§ d) pontjában és a 115/2003.(XÖ.13.) FVM rendeletben szabályozott azonosító rendszer

Fizikai blokk: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet alapján a földfelszínnek az e jogszabály rendelkezései alapján lehatárolt része.

Mezőgazdasági parcella: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján egy vagy több szomszédos táblából álló összefüggő földterület, amelyen egy növénycsoportot természet egy földhasználó

Tábla: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján a mezőgazdasági parcellán belüli, azonos hasznosítási irányú összefüggő földterület, amelyen egyföldhasználó egy növényfajt természet, beleértve a takarmánykeverékeket és a vegyesgyümölcsösöket is

Natura 2000 hálózat: Az Európai Unió élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvei alapján, az irányelvek mellékletein szereplő növény- és állatfajok, valamint élőhelytípusokra kijelölt területek (ökológiai) hálózata. A Natura 2000 fantázia név, amely többek közt 3 féle terület típust is takarhat lsd. a Natura 2000 terület magyarázatánál.

Natura 2000 terület: A Natura 2000 hálózat részét képező, konkrét területek. Az egyes területek egyedi kódszámmal (pl. HUBN20067) és névvel (pl. Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente) rendelkeznek. Az egyes területeket bizonyos faj/fajok és/vagy élőhelytípusok megőrzése érdekében jelölték ki. A Natura 2000 területnek 3 típusát különböztetjük meg: különleges természet-megőrzési terület, kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület és különleges madárvédelmi terüle

